

**MISIR ÇOCUK EDEBİYATINDA
KÂMİL KEYLÂNÎ**

Remzi AKYÜREK

**Yüksek Lisans Tezi
Doğu Dilleri ve Edebiyatları Anabilim Dalı
Doç. Dr. Sait UYLAŞ
2014
Her Hakkı Saklıdır**

**T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
DOĞU DİLLERİ VE EDEBİYATLARI ANABİLİM DALI**

Remzi AKYÜREK

MISIR ÇOCUK EDEBİYATINDA KÂMİL KEYLÂNÎ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**TEZ YÖNETİCİSİ
Doç. Dr. Sait UYLAŞ**

ERZURUM 2014

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TEZ BEYAN FORMU

26.12.2014

SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

BİLDİRİM

Atatürk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre hazırlanmış olduğum "Mısır Çocuk Edebiyatında Kamel Keylanî" adlı tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kağıt ve elektronik kopyalarının Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

- Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.
 Tezim/Raporum sadece Atatürk Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
 Tezimin/Raporumun yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

26.12.2014

[Tarih ve İmza]

[Öğrencinin Adı Soyadı]

Remzi Akyarık

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ KABUL TUTANAĞI

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

D.Ş. Sait UYLAŞ... danışmanlığında, Remzi AKYÜREK tarafından hazırlanan bu çalışma 25. / 12. / 2012 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan Prof. Dr. Selami BAKIRCI İmza:

Jüri Üyesi D.Ş. Sait UYLAŞ İmza:

Jüri Üyesi Yrd. Doç. Dr. Asuman GÖKHAN İmza:

Yukarıdaki imzalar adı geçen öğretim üyelerine aittir. / /

Prof. Dr. Mustafa YILDIRIM

Enstitü Müdürü

F-85/00/22.02.2012

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	III
ABSTRACT.....	V
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	VII
ÖNSÖZ.....	IX

GİRİŞ**XIX-XX YY.'DA MISIR**

A. KÂMİL KEYLÂNÎ'NİN YAŞADIĞI DÖNEMDE MISIR.....	1
B. MISIR'DA ÇOCUK EDEBİYATI.....	4

BİRİNCİ BÖLÜM**KÂMİL KEYLÂNÎ'NİN HAYATI, EDEBÎ KİŞİLİĞİ VE ESERLERİ**

1.1. HAYATI.....	9
1.1.1. Gezileri	12
1.1.2. Hastalanması ve Vefatı	13
1.1.3. Devlet Tarafından Onurlandırılması.....	15
1.2. EDEBÎ KİŞİLİĞİ.....	15
1.2.1. Mizah Anlayışı	19
1.2.2. Çağdaşları Arasındaki Yeri.....	21
1.2.3. Edebî Olaylara Bakışı	23
1.2.4. Tarihî Olaylara Bakışı	25
1.2.5. Arapça Hakkındaki Görüşleri	27
1.3. KÂMİL KEYLÂNÎ'NİN ESERLERİ	29

İKİNCİ BÖLÜM
KÂMİL KEYLÂNÎ VE ÇOCUK EDEBİYATI

2.1. KÂMİL KEYLÂNÎ’NİN HİKÂYECİLİĞİ.....	39
2.1.2. KEYLÂNÎ’NİN HİKÂYELERİNİN AMAÇLARI	41
2.1.3. HİKÂYELERİNDE İŞLEDİĞİ TEMALAR.....	44
2.1.3.1. Fabllar	44
2.1.3.2. Öğüt Verici Hikâyeler.....	49
2.1.3.3. Darbı Meseller ve İbretlik Olaylar	50
2.1.3.4. Çocuklarda Özgüven ve Gurur Aşılama.....	51
2.1.3.5. Na’t ve Tasvir	52
2.2.3.6. Didaktik Hikâyeler.....	53
2.1.4. YAZIM ÜSLUBU	55
2.1.4.1. Manzum Hikâyeleri	57
2.1.4.2. Çocuklara Hitap.....	61
2.1.4.3. Kelime Tekrarı	63
2.1.4.4. Tezat	64
2.1.4.5. Kısa ve Özlü Cümleler	65
SONUÇ.....	67
KAYNAKÇA	69
ÖZGEÇMİŞ.....	75

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MISIR ÇOCUK EDEBİYATINDA KÂMİL KEYLÂNÎ

Remzi AKYÜREK

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Sait UYLAŞ

2014, Sayfa: 88

Jüri: Doç. Dr. Sait UYLAŞ

Prof. Dr. Selami BAKIRCI

Yrd. Doç. Dr. Asuman GÖKHAN

Mısır, Arap ülkelerinin en kalabalık ve en ilerlemiş olan ülkesidir. Medeniyetler beşiği olan Ortadoğuda yer almakta olup çok eski bir tarihi vardır. Pek çok Arap ülkesi gibi, Mısır da çocuk edebiyatıyla geç tanışmış olsa da, kısa sürede büyük bir aşama kaydetmiş, birçok alanda olduğu gibi, bu alanda da Arap Dünyasının lideri olmuş ve bu konuya eğilen birçok şair yetiştirmiştir. Şüphesiz bunların önde gelenlerinden birisi de Kâmil Keylânî'dir.

Keylânî, hayatını çocuklara ve onları yetiştirmeye adanmış öncü şair ve yazarlardandır. Türkiye'de pek tanınmayan, ama eserleri tüm Arap Dünyasında okunan Kâmil Keylânî, hayatını çocuk edebiyatına adanmış, bu alanda birçok hikâye ve şiir yazmış, batı edebiyatının şaheser eserlerini Arapçaya uyarlamıştır. Bu çalışmalarına ek olarak, klasik Arap Edebiyatının bazı eserlerini tahkik ve şerh ederek yayınlamıştır.

Anahtar Kelimeler: Edebiyat, Çocuk Edebiyatı, Kâmil Keylânî

ABSTRACT**MASTER THESIS****In The Egyptian Children's Literature "Kamil Kilani"****Remzi AKYÜREK****Advisor: Sait UYLAŞ****2014, 88 Page****Jury: Assoc. Dr. Sait UYLAŞ****Prof. Dr. Selami BAKIRCI****Assist. : Asuman GÖKHAN**

Egypt is the most populous country of the Arab population and in some ways, the very advanced. First, it has a very old history. Egypt, now acquainted with children's literature such as many Arab countries, but It has made great strides in a short time and It was the leader of the Arab World in this area such as many literary areas. Accordingly, many poets grew up on this topic. No doubt that Kamil Kilani is one of the leading them.

Kamil Kilani, has devoted her life to raising children. In other words, he devoted himself to literature for children and wrote many stories and poems in this area. Also he adopted into Arabic the masterpieces of Western Literature. In addition, he published some important work in Classical Arabic Literature by verification and annotation. Although unrecognized in Turkey, many of his works are read in the Arab World.

Key Words: Literature, Art, Children's Literature, Kamil Kilani

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

b.	: Bin
bkz.	: Bakınız
çev.	: Çeviren
DİA	: Diyanet İslâm Ansiklopedisi
Hz.	: Hazreti
nşr.	: Neşreden
r.a.	: Radiyallâhu ‘anhu
s.a.v.	: Sallallâhu ‘aleyhi ve sellem
tsz.	: Tarihsiz

ÖNSÖZ

Çocuk Edebiyatı kavramı, ilk kez Rönesans'la birlikte Batı'da dile getirilmeye başlanmış, daha sonra tüm dünyaya yayılmıştır. Pek çok Doğu ülkesinde olduğu gibi, Arap Dünyası da bu kavramla geç tanışmış olsa da, kısa sürede bu alanda küçümsenemeyecek bir aşama kaydetmiştir. Birçok alanda olduğu gibi, Arap Çocuk Edebiyatının lideri ve öncü ülkesi Mısır'dır. Mısır'da çocuk edebiyatına ciddiyetle eğilen birçok şair ve yazar yetişmiştir. Şüphesiz ki bunların başında Kâmil Keylânî gelmektedir. Çalışmamızdaki amaç, eski ve modern Mısır Çocuk Edebiyatı hakkında bilgiler aktarıp, bu konuya ciddiyetle eğilen ve öncü isimlerden kabul edilen Kâmil Keylânî'nin hayatı ve bu alana yaptığı katkıları ele almağa çalışmaktır.

Çalışmamızı bir giriş ve iki ana bölüm halinde ele alarak, giriş bölümünde Mısır ve Mısır'da Çocuk Edebiyatı hakkında kısa bilgiler verdik. Birinci bölümde de Kâmil Keylânî'nin hayatı, edebi kişiliği ve eserleri hakkında bilgiler aktarmağa çalıştık.

İkinci bölümde ise, Mısır Çocuk Edebiyatının öncülerinden kabul edilen Kâmil Keylânî'nin hikâyeciliği ve şiirlerini ele aldık. Maalesef ülkemiz, Cumhuriyetin kuruluşundan itibaren yüzünü Batı Dünyasına çevirmiş, yanı başında yer alan, komşusu ve kendisiyle birçok ortak paydası olan Arap Dünyasını ihmal etmiştir.

Çalışmamızda da belirttiğimiz gibi Mısır, Arap Dünyasının lideri ve birçok alanda da öncü ülkelerden birisi olup, Arap Çocuk Edebiyatına ciddiyetle eğilen birçok şair ve yazar yetiştirmiştir. Şüphesiz ki bunların başında Kâmil Keylânî gelmektedir. Keylânî, Türkiye'de pek tanınmamakla beraber, eserleri tüm Arap Dünyasında okunmaktadır. Çalışmamızdaki amaç, Keylânî hakkında bilgiler aktararak, onu ülkemizde tanıtabilmektir.

Ayrıca sonuç kısmında çalışmamızdan yansıyan bazı önemli çıkarımları ele alarak, bir bakıma çalışmamızın kısa bir özeti şeklinde sunmaya çalıştık. Kaynaklar kısmında ise, çalışmamızda büyük faydalarını gördüğümüz değerli şahsiyetlerin isimlerini ve eserlerini alfabetik dizin içerisinde verdik.

Arap Çocuk Edebiyatı hakkındaki çalışmalar, ülkemizde kısıtlı olduğundan, ulaşabildiğimiz tüm kaynaklardan faydalanmaya çalıştık. Çalışmamızın kaynak sıkıntısı

sebebiyle bazı yönlerden eksiklikleri olacağı muhakkaktır. Bununla birlikte, bundan sonraki çalışmaların önünü açacağını ve faydalı olacağını ümit etmekteyiz.

Çalışmamız süresince her koşulda teşvik, motivasyon gibi psikolojik desteğinin yanı sıra gerek fikirlerinden gerekse kaynak temini konusundaki yardımlarından ziyadesiyle yararlandığım tez danışmanım Sayın Doç. Dr. Sait UYLAŞ hocama şükranlarımı, çalışmam için en rahat ortamı hazırlayan ve her koşulda desteğini esirgemeyen eşime, birlikte geçireceğimiz vakitleri çalışarak geçirdiğim halde hiç şikayet etmeyen çocuklarıma sevgilerimi sunarım.

Erzurum – 2014

Remzi AKYÜREK

GİRİŞ

XIX-XX YY.'DA MISIR

A. KÂMİL KEYLÂNÎ'NİN YAŞADIĞI DÖNEMDE MISIR

Çağdaş edebiyatın gelişip bugünkü halini alması, binlerce yıl sürmüştür. Bu nedenle Kâmil Keylânî'nin hayatını ele almadan önce, bir nebze de olsa, onun yaşadığı dönemdeki Mısır hakkında kısa bilgiler vermek yararlı olacaktır.

Tam adı el-Cumhûriyyetu'l-'Arabiyyetu'l-Mısriyye'dir. Ülke asıl Mısır topraklarından başka Sina Yarımadası ile Kızıldeniz'de yer alan birkaç adayı da kapsar.¹

Batıdan Libya, kuzeydoğudan İsrail, kuzeyden Akdeniz ve doğudan Kızıldeniz'le çevrili olan Mısır'ın resmî adı Mısır Arap Cumhuriyeti (Cumhûriyyetu Mısır el-'Arabiyye) yüzölçümü 1.001.450 km, nüfusu 71.000.000 (2004 tah.), Başkenti Kahire (10.769.000), nüfusu 500.000'i aşan diğer önemli şehirleri İskenderiye (3.977.000) ve Port Said'dir (Bûr Sa'îd, 560.000).²

Mısır, bütün Arap ülkeleri arasında nüfusu en kalabalık ve bazı bakımlardan en ilerlemiş olanıdır ki, bu da sanayi imkânlarının değerlendirilmesi ve daha ince bir propaganda tekniği kullanılmasında kendini gösterir. Aynı şekilde bu ülke, eğitiminin nispeten uzun tarihi sayesinde ve bunun sonucu olarak yayıncılığı ve gazeteci geleneğine dayanan edebiyatıyla kültürel yönden Arap dünyasının zirvesindedir. Bu edebiyatın gelişimine, doğup büyümesine Mısırlıların yanı sıra, Mısırlı olmayan Arapların da katkısı olmuştur.³

Ahmet Şevkî'nin ölümüne dek geçen sürede modern Mısır, sosyal ve siyasî yönden önemli üç dönüm noktası yaşamıştır. Bunlardan birincisi, modern Arap Edebiyatı'nın da başlangıcı olan Napolyon'un 1798 yılında Mısır'ı işgalidir. İkinci

¹ Emel Esin, "Mısır", *Türk Ansiklopedisi*, Milli Eğitim Basımevi, Ankara, 1976, XXIII, 97.

² Suna Doğaner, "Mısır", *DİA*, Ankara 2004, XXVIII, 553.

³ Jakob M. Landau, *Modern Arap Edebiyatı Tarihi*, (Çev.: Bedrettin Aytaç), T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 2002, 7.

dönüm noktası, 1805 yılında Mehmet Ali Paşa'nın Mısır valiliğinin Bab-ı Ali tarafından onaylanması; üçüncü dönüm noktası ise 1863'te İsmail Paşa'nın Mısır Valisi oluşudur.⁴

Fransızların Temmuz 1798'deki işgali Mısır'da yeni bir dönem açmış ve İngilizler karşısında doğudaki çıkarlarını koruma gerekçesiyle Napolyon Bonapart tarafından girişilen askeri harekât, üç yıl sürecek olan işgal dönemini başlatmıştır. Bu süre içinde bilim adamları ülkenin zenginliklerini tespit ettiler ve bunlardan istifade edebilmenin yollarını aradılar.⁵ Napolyon'un Mısır'ı işgal edişi, dayandığı entelektüel altyapı kadar, çok yönlü teknik donanımına da sahip olması nedeniyle, genelde Arap tarihinde, özelde de Arap Edebiyatında yeniden dirilişin ilk kıvılcımı olarak nitelenmiştir.⁶ Fransızların bilimsel alandaki üstünlüklerini Mısır'da laboratuvarlar kurarak sergilemeleri, tiyatroyu getirmeleri, kendi haberleşmelerini sağlamak için bile olsa gazete çıkarmaları, kütüphane kurmaları vb. teşebbüsler, sömürge amaçlı bu işgali Mısır açısından önemli kılan hususlardır. İkinci önemli dönüm noktası, belli bir mücadele sürecinden sonra halkın desteğiyle vali olan ve Osmanlı Devleti'nin de onaylamak zorunda kaldığı ve aynı zamanda Mısır'ı yüzyıldan fazla yönetecek bir hanedanın da kurucusu olan Mehmet Ali Paşa'nın hüküm sürdüğü dönemdir. O, II. Mahmut'un İstanbul'da yapmak istediği her şeyi Mısır'da yapmak istiyordu.

Mısır'da Napolyon ve Kavalalı Mehmet Ali Paşa dönemlerinden sonra üçüncü dönüm noktası olarak ifade edilen İsmail Paşa (1863-1895) döneminde, Kahire bir Avrupa şehri görünümünü kazanmıştı ve Urabi İsyanı da, zaten Batı idealizminden esinlenmişti.⁷ İsmail Paşa döneminde birçok önemli gelişme gözümüze çarpmaktadır. Bunlar arasında Daru'l-Kutubi'l-Mısıryye adlı kütüphanenin yanı sıra pekçok modern okul ve ilk defa bayanlara özel bir okulun açılması, basının güçlenmesi ve Süveyş Kanalı'nın⁸ hizmete girmesi sayılabilir.

⁴ Ahmet Kazım Ürün, *Mısır'da Türk Bir Şair Ahmet Şevki*, (Birinci Baskı), Kaknüs Yayınları, İstanbul 2002, 11.

⁵ Hilal Görgün, *Mısır, DİA*, Ankara 2004, XXVIII, 569.

⁶ Mehmet Yalar, *Modern Arap Edebiyatına Giriş*, (Birinci Baskı), Emin Yayınları, Bursa 2009, 54.

⁷ Marshall G.S. Hodgson, *İslam'ın Serüveni Bir dünya Medeniyetinde Bilinç ve Tarih*, (Birinci Baskı), İz Yayıncılık, İstanbul 1995, III, 290.

⁸ 1869 yılında 163 km uzunluğunda ve 75- 125 m. arasında değişen genişlikte açılan kanal adını, Kızıldeniz'in kuzey kıyısında Mısır'ın önemli bir liman şehri olan ve tarihte Kulzum adıyla bilinen eski

Mısır'da yabancı girişimci için yapılan daha büyük açılımlar dış müdahaleyi daha çok teşvik etti.⁹ 1869'da İsmail Paşa döneminde Süveyş Kanalı'nın açılmasıyla stratejik önemi artan Mısır'a kuvvet çıkararak İngiltere, 1882'de ülkeyi nüfuzu altına almıştır. Aslında İngiliz işgaline sebep olan hadise, 1881'de Hidiv Tefik döneminde (1852-1892) yönetime tepki olarak baş gösteren ve aralarında Mahmut Sami Paşa el-Bârûdî'nin de bulunduğu Urabi İsyanı sayılabilir.¹⁰

Urabi İsyanı olarak bilinen bu toplumsal direniş başarısızlıkla sonuçlanmış olsa da, Mısır halkının ilk defa büyük bir çoğunlukla biraraya geldiği ve ulusal tepkilerini gösterdikleri, bağımsızlığa giden önemli bir aşama olmuştur. Bazı eleştirmenlere göre, bu yenilgi, Mısır toplumundaki siyasî ve fikrî bilinci yok edememiş, bilakis bu bilinç artarak gelişmiş ve 23 Temmuz 1952'de hedefe ulaşmayı sağlamıştır.

İsmail Paşa dönemi sonrasında başa geçen Tefik Paşa devrinde çıkan Urabi İsyanıyla birlikte, toplumda bir kimildama baş göstermiş, siyasî ve sosyal düşünceler değişmeye başlamıştır. Bu değişiklikler, edebiyat ve düşünce dünyasında da etkisini göstermiştir. Şiir, Abbasi döneminden bu yana en ciddi gelişimini göstermeye

şehrin güneyindeki Süveyş'ten (Süveys / Suez) alır. Evliya Çelebi, ünlü Seyahatname adlı eserinde şöyle belirtmektedir: Mısır'ın Kıpti Firavunlarından Totis, Nil nehrini Süveyş'e akıtmak için yedi defa yüzbin işçiyle Beni Seyf (Süveyf) karşısında hendekler kazıp, yedi yılda tamamlandı Nil, Süveyş'e akar. Resülü Ekrem (S.A.V) zamanına kadar bu böyle devam etti. Ama Kıpti firavunlarından Recil, Hazreti Peygamber'in çıktığını duyup, "Nasıl olsa sonunda Müslümanlar Mısır'ı alırlar" diye bu hendekleri kumla doldurdu. Sonra Mısır padişahlarından Muhammed Ekrad, İmam Şafii'nin öğretmesiyle Süveyş'ten Abbasiye içinde, Belbis yakınında Tebniye Gölüne kadar kanal açarak, Süveyş'i Akdeniz'e akıttı. Böylece yetmiş yıl devam etti. Zamanla bu da dolup işlemez oldu. Mısır hacıları Mekke'ye gidip gelirken (Nil'in) Süveyş'e aktığı yerler bellidir. Büyük hendeklerdir. Bazı yerleri bir minare boyu derindir. Zamanımızda Kethüda İbrahim Paşa, padişaha arz edip Beni Seyf (Süveyf) karşısında Nil'i önceden olduğu gibi akıtmaya gayret etmiştir. Fakat kendisi Yemen'in fethine memur edildi. Mısırlılar da Paşa'nın divanına gidip, "Eğer bütün Nil Süveyş'e, Beni Seyf'ten Dimyat'a, Reşit şehrine akarsa Nil'in iki tarafındaki köyler harap olur" diyerek Paşa'yı bu işten vazgeçirdiler. Geniş bilgi için bkz. Mustafa L. Bilge, "Süveyş", *DİA*, İstanbul, 2010, XXXVIII, 186; Evliya Çelebi, *Seyahatname*, Kısaltılmış Versiyon, Yeni Şafak Gazetesi Yayınları, İstanbul 2006, 670.

⁹ Albert Hourani, *Arap Halkları Tarihi*, 10. Basım, (Çev.: Yavuz Alogan), İletişim Yayınları, İstanbul 2013, 334.

¹⁰ Mısır'da başta bulunan Tefik Paşa döneminde halkın içinde bulunduğu olumsuz şartlara ülkenin entelektüel tabakasından büyük tepki geldi. Nitekim aralarında Mahmut Sami el-Bârûdî, Abdullah en-Nedim, Muhammed Abduh, Cemaluddin el-Efgani, İsmail Sabri, Şevki ve Hafız gibi politika ve edebiyatta önemli simaların da desteğini alan bir toplumsal direniş başladı. Arap milliyetçiliği esası üzerine oturtulan bu direnişin arkasında, ülkede hâkim olan yabancı sömürüye tepki bulunmaktadır. Halk, ekonomik politikaları kınamaya başladı, asker arasında da huzursuzluk arttı. 1881'de yerliler arasında subaylığa yükselmiş bir avuç insandan biri olan Ahmet Urabi Paşa komutasında bir grup asker ayaklandı, hükümeti ele geçirdi, yabancı hâkimiyetine son verdi. İngilizler de İskenderiye'ye asker çıkardı. Mısır'lılar, Tel el-Kebir'de yenildi, dört gün sonra da Kahire işgal edildi ve 70 yıl sürecek İngiliz egemenliği başladı. Ürün, 12-20

başlıyordu. Dönemin şairleri, Nihat Çetin'in¹¹ de dediği gibi, Batı'nın etkisine rağmen, klasik üslup ve özellikle nazmın yapısını korumaya çalışıyorlardı. Bu dönemde yayımlanan pek çok klasik şiir divanlarını okuyan şairler, klasik şiirin tekellüfsüz, ince ve sağlam yapısından etkilendiler ve bunu şiirlerinde yansıtmaya çalıştılar.¹²

B. MISIR'DA ÇOCUK EDEBİYATI

1800'lü yılların başında gerçekleştirilen Arap Rönesansı'ı (en-Nahda) ile birlikte birçok alanda olduğu gibi sanat ve edebiyat alanında da kayda değer gelişmeler yaşandı. Ahmed Şevkî, Muhammed 'Usmân Celâl, İbrâhîm el-'Arab, Muhammed el-Herâvî gibi dönemin en ünlü şairleri ilk kez çocuklar için şiir yazma anlayışını gündeme getirdi. Daha çok fabl türünde yazılan birçok çocuk şiiri yayınlandı.

1900'lü yılların ortalarına doğru çocuk şiirleri öncekilere göre biraz daha farklılaştı. Çoğunlukla vatan, millet, milliyet, hürriyet, din ve ahlak konulu kasîde, neşîde, uğniye tarzında şiirler ortaya çıkmaya başladı.¹³

XIX. yüzyılda, Arap Rönesansı'ı olarak bilinen "en-Nahda" ile birlikte, Mısır valisi Mehmet Ali Paşa'nın Batı tarzında okullar açması ve ilk matbaayı kurması gibi birtakım gelişmelere paralel olarak Rıfâ'a et-Tahtâvî (1801-1873, 'Alî Mubârek (1823-1893), Ahmed Fâris eş-Şidyâk (1804-1887), Nâsif el-Yâzîcî (1800-1871), Butrus el-Bustânî (1819-1883) gibi öncüler özellikle eğitim ve edebiyat alanında bir hareket başlattılar. Bu öncülerden Rıfâ'a et-Tahtâvî, Hikâyâtü'l-Etfâl adıyla ilk tercüme çocuk hikâyelerini Arap çocuk edebiyatına kazandıran yazar olarak öne çıkmaktadır.

1819'da Kahire'nin Bûlâk¹⁴ bölgesinde ilk matbaanın kurulmasıyla birçok klasik Arap edebiyatı eserinin yanı sıra yabancı dillerden özellikle Fransız dilinden birçok eser tercüme edilerek Arap edebiyatına kazandırıldı. *Bin Bir Gece* olarak bilinen eser

¹¹ Nihat Çetin, Eski Arap Şiiri, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul 1973.

¹² Ürün, 21-33

¹³ Yusuf Köşeli, *Arap Çocuk Edebiyatı*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniv., Erzurum, 2011, 119

¹⁴ Mısır'da matbaasıyla ünlü tarihi bir şehirdir. Günümüzde eski Kahire'nin 2 km kuzey batısında ve Nil nehrinin batı kıyısında yer alır. Bûlâk, ticaret ve sanayi merkezi olmasının yanı sıra güzel bir dinlenme yeri de olduğu için, birçok sultan, vezir ve vali tarafından imar edilmiştir. Turgut Kut, "Bûlâk", *DİA*, İstanbul 1992, VI, 387.

modern anlamda derlenerek ilk kez 1835 yılında Elf Leyle ve Leyle adıyla Arapça olarak bu matbaada basılmıştır.¹⁵

Mısır'da çocuk edebiyatı, 1894 yılında Muhammed 'Usmân Celâl tarafından yayınlanan *el-'Uyûnu'l-Yevâkız fî'l-Emsâl ve'l-Mevâ'iz* adlı eserle başlamıştır. Aynı zamanda bu eser, hem Mısır'da, hem de bütün Arap ülkelerinde çocuk edebiyatı alanında yapılan ilk çalışmadır. Ancak, 1870 yılında Rıfâ'a et-Tahtâvî (1801-1873) tarafından çıkarılan ve hem Mısır'da, hem de Arap dünyasında çocuk basını alanında ilk dergi olma özelliği taşıyan Ravdatu'l-Medâris adlı dergi, ilk çocuk kitabından yaklaşık yirmi yıl kadar önce yayınlanmış olması bakımından çocuk edebiyatı alanında atılan ilk ve en önemli adım olarak kabul edilebilir. Ayrıca et-Tahtâvî'nin *Hikâyâtu'l-Etfal* adıyla çocuklar için Batı dillerinden birçok hikâyeye tercüme ettiği ve özellikle eğitim-öğretim müfredatı kapsamında okutulacak ders kitaplarının hazırlanmasında öncülük ettiği de bilinmektedir.

Daha sonra Ahmed Şevkî, 'Alî Fikrî, İbrâhîm el-'Arâb, Muhammed el-Herâvî gibi çağdaş Mısır edebiyatının yapı taşları mahiyetinde olan yazar ve şairlerin bu alana eğilmeleri ve çocuklara yönelik bazı çalışmalar yapmasıyla diğer Arap ülkelerine de yayılmış ve çocuk edebiyatı kavramı ilk kez yetişkin edebiyatından farklı bir tür olarak dikkat çekmeye başlamıştır.

XIX. yüzyılın ikinci yarısı Çağdaş Arap çocuk edebiyatının ilk tohumlarının atıldığı dönemdir. Muhammed 'Usmân Celâl'in (1838-1898) yazdığı ve Arap dünyasında ilk çocuk kitabı olarak kabul edilen *el-'Uyûnu'l-Yevâkız fî'l-Emsâl ve'l-Mevâ'iz* adlı kitap, Mısır Hükümeti tarafından 1894'te ilköğretim okulları ders müfredatı kapsamına alınmış ancak eser, 'Usmân Celâl'in 1898'de ölümünden on yıl sonra 1908'de basılmıştır. İki yüz manzum hikâyeden oluşan bu kitabın yazarının *Kelîle ve Dimne*¹⁶, es-Sâdih ve'l-Bâğim ve La Fontaine ve fabl türünün diğer örneklerinden

¹⁵ Köşeli, 25

¹⁶ *Kelîle ve Dimne* adlı eserin yazarı olan Beydeba, ünlü bir Hint filozofudur. *Kelîle ve Dimne*, M. Ö. 1. yüzyıl civarında yaşadığı düşünülen Beydeba tarafından kaleme alınmış olup, fabl tarzında hikâyeler barındıran bir hikâyeye kitabıdır. Bu eser, adı Arapça metinde Beydeba şeklinde verilen bir filozofla Debşelim adındaki hükümdar arasında geçen konuşmalar şeklinde kaleme alınmıştır. Beydaba, o dönemde Hindistan'ın zalim kralı Debşelim'i doğru yola getirmek için bunu yazmıştır. Bu eser yüzünden hapsedilir, daha sonra affedilerek devletin üst yönetiminde kendisine görev verilir. Fabl türünün en önemli örneklerinden olan *Kelîle ve Dimne*'deki hikâyeler siyasetten erdeme kadar birçok farklı konuyu

etkilendiği görülmüştür. Ayrıca ‘Usmân Celâl, eğitimini aldığı Fransız dilinden edebiyat klasikleri olarak kabul edilen birçok eseri Arapça’ya tercüme etmiştir.¹⁷

Emîru’ş-Şu‘arâ` unvanıyla tanınan Ahmed Şevkî’nin (1868-1932) de La Fontaine masallarından esinlenerek birçok manzum hikâye yazdığı bilinmektedir. Dr.‘Alî el-Hadîdî, Arap Dünyasında, çocuk edebiyatı alanında en büyük adımın daha önceki tercüme faaliyetlerinin aksine ilk kez telif hikâyeler yazan Ahmed Şevkî ile atıldığı görüşündedir. İlk baskısı 1898 yılında yapılan dört ciltlik eş-Şevkîyyât adlı dîvan, şairin hem sağlığında hem de vefatından sonra muhtelif tarihlerde birçok kez basılmıştır. Eserin 1943 yılı baskısının dördüncü cildinde çocuklara yönelik elli beş manzum hikâye bulunur. Aynı cildin 1956 baskısında manzum hikâye sayısının elli altı olduğu görülür. 1988 Beyrut baskısında, es-Sa‘leb ve’d-Dîk, Suleymân ve’l-Hudhud, el-Yemâme ve’s-Sayyâd, es-Sa‘leb ve’l-Ernûb ve’d-Dîk, Sefînetu’l-Hayavânât, el-Himâr fi’s-Sefîne ve el-Kelb ve’l-Hamâme gibi elliden fazla manzum hikâye ve el-Cedde, el-Vatan, el-Umm, el-Medrese, Neşîd Mısr, Neşîdu’l-Keşşâfe, en- Nîl, Veledu’l-Gurâb, el-Hirra ve’n-Nezâfe ve er-Rıfk bi’l-Hayavân adlı on tane de şiir ve şarkı mevcuttur.¹⁸

La Fontaine Masallarına benzeyen manzum hikâye türünde örnekler veren bu ilk şairlerden sonra çocuk edebiyatı Kâmil Keylânî ile daha farklı bir boyuta taşındı ve manzum hikâye dışında ilk kez hikâye ve roman gibi nesre dayalı anlatı türleri görülmeye başlandı. Bu yüzden birçok edebiyat tarihçisi Kâmil Keylânî’yi Mısır çocuk edebiyatının gerçek öncüsü olarak kabul etmektedir¹⁹.

Muhammed el-Herâvî, (1885-1839) eğer bugün bir Arap Çocuk Edebiyatından bahsediliyorsa, üzerinde en çok durulması gereken isimlerden birisidir denilebilir. Birçoğu, çocukların dil ve idrak seviyesine uygun manzum şiirler yazmıştır. 1922’de

ele almıştır. Eser, adını ilk bölümündeki bir hikâyenin kahramanı olan iki çakaldan almıştır. Sanskritçe yazılmış olan bu eser, ilk önce Pehlevîce’ye, sonra Arapça’ya daha sonra da Arapça’dan Farsça’ya çevrilmiştir. Batı dillerine olan tercemeleri bu son Farsça çeviriden yapılmıştır. Edebi otoritelerce Ezop ve La Fontaine fabllarının, *Kelile ve Dimne*’den ilham alınarak yazıldığı öne sürülür.

Adnan Karaismailoğlu, “Kelile ve Dimne”, *DİA, Ankara 2002, XXV, 210.*

http://tr.wikipedia.org/wiki/Kelile_ve_Dimne, Erişim tarihi: 11.10.2014

<http://www.idefix.com/kitap/kelile-ve-dimne-beydeba/tanim.asp?sid=T60V2T0MQD1D91BXDRGV>, Erişim tarihi: 11.10.2014.

¹⁷ Köşeli, 25

¹⁸ Köşeli, 25

¹⁹ Köşeli, 173

Semîru'l-Etfâl li'l-Benîn, 1923'te Semîru'l-Etfâl li'l-Benât adlı kitapları yazmış ve her iki kitap da her biri üç cilt halinde birçok defa basılmıştır. Ayrıca el-Herâvî, 1924 yılında, her cildi çocukluğun belli dönemlerinin seviyesine uygun olarak dört ciltlik Eġanî'l-Etfâl adlı eseri yayımlamıştır. Çok sayıda mensûr hikâyesi de bulunan yazar, çocuk şiiri yazınlarına ciddiyetle yönelen öncülerden biri olarak kabul edilmektedir. Şiirlerindeki kolay dil, anlaşılır ifadeler yoluyla ve en hafif vezinleri, en kolay lafızları ve hayatın gerçeklerine dayanan konuları seçmeye özen göstererek çocuklara hitap etmek için çabalamıştır. el-Herâvî'nin şiirlerinde eğiticilik vasfı ağır basmaktadır. Bu yönüyle de O, çocuk şiiri alanında bir öncü olarak kabul edilmektedir.²⁰

el-Herâvî, şiirlerinin yanı sıra çocuklar için ez-Zi`b ve'l-Ganem gibi dramalar da yazmıştır. Gerek manzum, gerekse mensur çalışmalarında el-Herâvî, dinî, ahlakî ve millî konulara ağırlıklı olarak eğilmiştir. Dinî konudaki manzumeleri arasında: Allah, Âdem ve Havvâ`, Seyyidunâ Muhammed, Seyyidunâ İbrâhîm, Seyyidunâ Nûh, Seyyidunâ 'Îsâ, Seyyidunâ Suleymân, Seyyidunâ Yûsuf, Ehlu'l-Kehf, el-Kur`ânu'l-Kerîm sayılabilir.

Millî konulu manzumeleri ve kasideleri arasında: Mısır li'l Mısıryyîn, Uġniyye Mısıryye, Tahiyyetu'l-'Ilm, Neşîdu'n-Nîl, Tahiyyetu'l Vâlideyn fî's-Sabâh, Tahiyyetu'l-Vâlideyn Fî'l-Mesâ`, 'Atfu'l-Ahavî sayılabilir.

Ahlaki anlam taşıyan manzumeleri: Kalbî li'l-Cemîf, Tahiyyetu'l-Likâ`, el-Hediyye, el-Emâne, et-Tertîb ve'n-Nizâm, et-Tıfl ve'l-Babaġġâ`, eş-Şâ'iru's-Sagîr, Nuzhetu Kelb, el-Kelb ve'l-Hisân sayılabilir.

Bunların dışında okul ile ilgili marş ve şiirler, dinî bayramlar münasebetiyle kaleme aldığı manzumeler, oyun şarkıları ve bilimsel buluş ve icatlar hakkında yazdığı onlarca şiir, marş ve manzume vardır.²¹

Çaġdaş Mısır'da çocukların düşünce dünyasına hitap eden yazarlardan birisi de Rıfâ'a Rafî'î et-Tahtavî'dir. Tahtavî, çocuk edebiyatı alanındaki eserlerine ek olarak kız ve erkek çocukları için güvenilir bir rehber oluşturmak amacıyla el-*Murşidu'l-Emîn li'l-Benât ve'l-Benîn* adlı kitabı yazmıştır. Adından da anlaşılacağı üzere bu kitap, Millî

²⁰ Köşeli, 26-27

²¹ Köşeli, 26-27

Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullardaki öğrencilere rehberlik amacıyla yazılmıştır. Bu kitabın konuları: ocuk eğitimi, dinî inançlar, erkeklerin kadınlara üstün yönleri, eğitim ve öğrenim, kitap okuma ve etüt, edebi sanatlar ve diğer bilimler arasındaki ilişki, vatan, milliyetçilik vb. idi.

Her ne kadar bazıları, bu kitabı, eğitim yolunda ilk eser olarak görse de, bilimsel çağdaş anlayışa göre bir ocuk edebiyatı kitabı sayılamaz. Belki de bunu, çocukların davranışlarını değiştirmede faydalı bir kitap olarak görebiliriz. Fakat Muhammed Osman Celal'in, Abdullah Fureyc'in, Ahmet şevki'nin, Muhammed el-Heravi'nin, Kâmil Keylânî'nin ve diğerlerinin yazdıklarını çok rahatlıkla ocuk edebiyatı ürünleri sayabilir ve bu alandaki gerçek katkılar olarak görebiliriz.²²

Sonuç olarak denilebilir ki Mısır, ocuk edebiyatı kavramını ilk kez kullanan ve diğer Arap lkelerinde gelişmesini ve yayılmasını sağlayan nc ülkedir. 1870 yılından itibaren ocuk edebiyatına şiir, hikâye, roman, drama ve ocuk basını alanlarında çok önem vermiş ve bu alanlara ilgi duyan sayısız yazar ve şair yetiştirmiştir.²³

²² Sveylim, 148

²³ Köşeli, 178

BİRİNCİ BÖLÜM

KÂMİL KEYLÂNÎ'NİN HAYATI, EDEBÎ KİŞİLİĞİ VE ESERLERİ

1.1. HAYATI

Kâmil Keylânî 20 Ekim 1897 yılında Kâhire’de dünyaya geldi. Kendisi, ailesinin 14. çocuğuydu. Ondan önce dünyaya gelen kardeşlerinin hepsi vefat etmişti. Babası, soyu Abdulkâdir el-Geylanî’ye ulaşan Keylânî İbrahim Keylânî’dir. Annesi de zecel²⁴şiiri söyleyen bir kadındı. Keylânî kendisini şöyle tanıtmaktadır:²⁵

“Adım Keylânî İbrahim Keylânî, babam ise zamanının en ünlü üç mühendisinden birisiydi. Dağ eteğinde yer alan bir mahallede oturuyorduk. Benim, Yunan, çok kültürlü, bana garip hikâyeler anlatan bir mürebbiyem (bayan pedagog) vardı. Bu hikâyeler tüm hayal dünyamı kaplamıştı. Garip tesadüflerden birisi de şuydu ki, babam, meşhur zenginlerden birisinin dostuydu. Bir gün bu dostunu üzgün görür, sebebini sorduğunda o da kendisinin, Yunan, dul bir kadının geçimini sağladığını, kadının da iki kızı olduğunu, kendisinin ise İsviçre’ye gideceğini ve bu zavallı aileyi ne yapacağını bilemez bir halde olduğunu söyler. Babam da bu aileye bakmaya hazır olduğunu ifade eder. Böylece bu Yunan bayan da beni yetiştirmeyi üstlendi. Her iki kızı da çok kültürlüydü. O kadından ilk duyduğum şey, Yunan efsaneleriydi. Ayrıca mahallemizde rebabesiyle (kemençe) kahramanlık hikâyeleri anlatan ‘Abduh eş-Şair adında bir halk ozanı vardı. Her gece onu dinlemek için kale meydanına giderdik. Sa’d İsmail adında görme özürlü bir dayım da vardı. İşi olmadığı için, babam beni yetiştirme işini ona vermişti. Dayım ise hikâyelerle dolu bir deniz gibiydi. Gece olunca, bunları bana anlatırdı. Hikâyeleri bu şekilde öğrendim ve onlardan hoşlanıp ezberledim. Ayrıca evimizde kendisine arabacı²⁶ dediğimiz bir kişi de vardı ve yarı annem gibiydi. Kur’an-ı

²⁴ Zecel, bir halk şiiri türü olup Endülüs’te ortaya çıkmıştır. Endülüs şairlerinin kullandığı bir şiir türüdür. Yazın kurallarının sıkı sıkıya uygulanmadığı zeceller, genellikle düğünlerde ve çalgı eşliğinde koro söylenen şarkıların güfteleridir. Musa Yıldız, Zecel, *DİA*, İstanbul, 2013, XLIV, 177; <http://www.uludagsozluk.com/k/zecel/>, Erişim tarihi: 18.10.2014.

²⁵ Abdurrahman Bedevi, *Kâmil Keylânî ve Siretuhu ez-Zatiyye*, Mısır 1999, 19-26

²⁶ Asıl adı Muhammed eş-Şeyh’tir.

Kerim'i, birçok hadis-i şerifi ezberlemişti. Babam işine gider, arabacı da bana bunları anlatırdı. Seyf bin Zi Yezzen'in²⁷ hikâyesini ondan duymuş ve büyük ölçüde etkilenmişim.. Her gece onu dinlemek için kale meydanına giderdik. Küçüklüğümden beri Yunan efsanelerini, Arap ve kahramanlık hikâyelerini işitip bellemem beni hikâyeye yöneltti. Bunlardan Seyf b. Zi Yezzen' in hikâyesini Homerus'un²⁸ İlyada ve Odessa hikâyeleriyle karşılaştırıyordum. Beğendiğim kişilik olan Demr bin Seyf bin Zi Yezzen'in unutulması bana ağır geldi. Bu nedenle Demr hikâyesini yazdım. Ona (Demr'e) Safvan adında bir çocuk kahraman da ekledim. Bu hikâyeyi otuz bölüm olarak yazdım, ama bunlardan sadece üç bölüm yayınlandı. Bu hikâyenin adı ise, El Emir Safvan (Prens Safvan) ve tüm hikâyesiydi.

Te'lif (yazım) hayatımdaki ilk deneyimimi 1908'de Ümmü Abbas İlkokulu'ndayken yaşamıştım O zaman sevgili dostum Seyyid İbrahim'le beraber bir kitap evine gittik. Kitap evi sahibi beni görünce küçümsedi ve alay etti. Bundan dolayı insanlardan biraz uzak durmaya başladım. Bu nedenle, genelde imzama kısa olarak (K.K) şeklinde atıyordum. Babamın da ilmi ve sportif kitaplarla dolu bir kütüphanesi vardı. Çünkü babam başarılı bir sporcuydu. Bu kitapları okumaya başladım ve onlardan çok yararlandım. Daha öğrenciyken 20 bin beyit şiir ezberlemiştim. Yaz tatili

²⁷ Peygamber Efendimizin doğduğu yıllara rastlayan dönemde Himyerî Hanedanlığı'nda bulunmuştur. Kendisi ve dönemi hakkında çok ayrıntılı bilgi mevcut değildir. Doğum ve ölüm tarihleri kesin olarak bilinmemektedir. Kendisinden önce başlamış olan Habeş hâkimiyetine son vermiş ve Himyerî Hanedanlığı'nın bağımsızlığını yeniden kazandırmıştır. Eski kutsal kitapları okuyup incelemiş ve ve Peygamber Efendimizin vasıfları hakkında önceden bilgi sahibi olmuştur. Ticaret için ülkesine gelen Peygamber Efendimizin dedesi 'Abdumuttalib'e, söz konusu özellikler hakkında bilgi vermiş ve geleceğini müjdelemiştir. Belki de Abdumuttalib'in Peygamberimize gösterdiği sevgi ve hoşgörünün bir sebebi de, Seyf bin Zi Yezzen'in onun hakkında söyledikleriydi. Ama bu söylediklerinin aralarında kalmasını istemiştir. Çünkü ona en ufak bir zarar gelmesini istemiyordu. Seyf b. Zî Yezn'in kahramanlığı Arap şiirlerine konu olmuştur. Edinilen bilgilere göre İran hükümdarı Nuşirevan (Enûşirvân)'ın yardımını alan Zî Yezzen, Habeşlileri mağlup etmiş ve elde ettiği zafer sonrasında Himyerîlerin üzerindeki Habeş hâkimiyetini sona erdirmiştir. Bu gelişmelere sonraki dönemde daha çok önem veren Müslümanlar, hicri yılın başından itibaren Zî Yezzen ile ilgili bilgileri itina ile işlemeye başlamışlardır. Geniş bilgi için bkz. Mustafa Fayda, "Seyf b. Zî Yezzen", *DİA*, İstanbul 2009. 29-30. Muhammed Rıda, *Muhammedun Resûlullâh*. (A. V), Beşinci baskı, Dâru's-Şurûk, Mısır 1966, 27-28.

²⁸ Milattan önce 8. yüzyılda İzmir'de ya da Sakız adasında yaşadığı sanılan Homeros, Yunan duygu ve düşüncesinin ilk ürünleri olan *İlyada* ve *Odyseia* adlı destanların derleyicisidir. Troya (Truva) Savaşına ilişkin efsaneleri içeren *İlyada* adlı eserinde, eski Yunanlıların gelenek ve göreneklere, dinî ve felsefî inançlarıyla Çanakkale'nin tarihi coğrafyası hakkında bilgiler bulunmaktadır. Konusu, kuruluşu ve anlatım yöntemleri bakımından *İlyada*'dan farklı olan *Odyseia*'da ise Troya'nın yıkılışından sonra, yurdu İthake'ye dönmek üzere yola çıkan Odysseus'un on yıl süren yolculuğu sırasında başından geçen olaylar anlatılır. Bu destanda da aynı türden bilgilere rastlamak mümkündür.

fırsatını değerlendirip Ezher'e hem dinlemeye hem de ilim öğrenmeye gidiyordum. Ezher'deki hocalarım Şeyh es-Sahreti ve eş-Şeyh Seyyid el Mursifi idi. Edebiyat, şiir ve bilimsel seminerlere meraklıydım. Bunlardan Şeyh Mustafa el- Halebî eş-Şami'nin seminerini söylemeliyim. Bu seminere arkadaşım Üstad Seyyid İbrahim'le beraber gidiyorduk. el-Mu'allakat'ı da bu seminerde öğrenmiştim.”²⁹

Keylânî, Kahire'nin doğusunda bulunan, tarih kokan, tarihi eser ve camileriyle meşhur olan Kale Mahallesinde yetişti.³⁰ Üniversiteden mezun olduktan sonra, İngilizce öğretmenliği ve tercume yaptı. İngilizce ve Fransızca'yı iyi öğrenmişti. İlk Önce Hazırlık Okulunda çalıştı. Daha sonra Kıpti Lisesine geçti.1922 yılında Vakıflar Bakanlığına girdi ve 1954 yılına kadar orada çalıştı. Bakanlıkta yaptığı en son iş, Vakıflar Yüksek Meclisi Sekreterliği idi.

Keylânî, çağdaş edebiyat tarihi araştırmacılarının dikkatini çekmiş olup, özellikle XX: yy'dan 1960'lı yıllara kadar yaşayabilen zengin ve verimli edebi dönemi, Osmanlı Devleti'nin çöküşünden başlayarak I. ve II. Dünya Savaşlarını ve bunların arasında meydana gelen İngiliz saldırısını, Mısır devrimini, Özgür Subaylar Hareketini,³¹ Mısır Krallığının çöküşünü,³² daha önceden de Filistin ve Kudüs'ün düşüşüne şahit olmuştu.³³

²⁹ Bedevi, 19-29

³⁰ <http://www.syrianstory.com/>. Erişim tarihi: 31.12.2013

³¹ 1952 Mısır Devrimi veya 23 Temmuz Devrimi olarak bilinen olay, 23 Temmuz 1952'de Özgür Subaylar Hareketi'nden Muhammed Nakîp, Cemâl Abdunnâsır isimli subaylar tarafından başlatılan askeri darbedir. Özgür Subaylar Hareketi, Cemâl Abdunnâsır ve arkadaşları Zekeriyâ Muhyiddin, Abdülhakim Âmir ve Enver Sedat'ın gizlice kurdukları, İngiliz egemenliğine ve krallık yönetimine son vermeyi hedefleyen bir örgüttü. Devrimin başlangıçtaki amacı Kral Fâruk'un devrilmesiydi. Ancak hareketin daha başka politik amaçları da vardı. Bu amaçlar Sudan'ın bağımsızlığının güvence altına alınması, Mısır'daki İngiliz işgaline son verilmesi ve Mısır ile Sudan'daki aristokrat yönetimin ortadan kaldırılarak Parlamenter monarşiye geçilmesiydi. (ki Mısır ve Sudan bu tarihe kadar Anglosakson bir yönetimin kontrolündeydi.) Devrimci hükümet, Arap milliyetçiliği başta olmak üzere sadık milliyetçi bir yapıda, anti-empyralist bir tutum sergileyerek ve uluslararası sivil harekete uymayı kabul ediyordu.

http://tr.wikipedia.org/wiki/1952_M%C4%B1s%C4%B1r_Devrimi. Erişim Tarihi:11.10.2014.

³² Mısır Sutanlığının 28 Şubat 1922'de İngiltere'den tek taraflı olarak bağımsızlığını ilan etmesinden sonra Ahmet Fuat Paşa, 1. Fuad adıyla kral ünvanını aldı. Halk desteği zayıf olan Kral Fuad, Vafd Partisi ve İngiltere arasındaki çekişmeden yararlanarak konumunu sağlamlaştırmak istiyordu. Saraya bağlı hükümetler aracılığıyla yönetimi sürdüren Kral Fuad, iç ve dış baskılar karşısında eski anayasayı yeniden yürürlüğe koydu ve bir yıl sonra yerini genç oğlu Faruk'a bırakarak öldü. Kral Faruk, II. Dünya Savaşı'nın başlarında tarafsız kalmaya çalıştı. Bu arada Mısır, Şubat 1945'te Almanya ve Japonya'ya resmen savaş açtı. 1936'dan sonra Filistin sorunuyla ilgilenmeye başladı. 1. Arap- İsrail Savaşında alınan ağır yenilgi, siyasî istikrarsızlığı iyice derinleştirdi. Mısır'da giderek belirginleşen iktidar boşluğunu, Temmuz 1952'de bir darbeyle krallığı devirerek yönetime el koyan Hür Subaylar Hareketi doldurdu.

1.1.1. Gezileri

Keylânî, bazı Arap ülkelerini ziyaret etmiştir. Bu ülkeler Suriye, Lübnan ve Filistin'dir. Kendisi, Arap Dünyası'na yaptığı seyahatlerini akıcı, okuyucuyu coşturucu bir üslupla anlatmıştır. Ziyaret ettiği Arap ülkelerini mükemmel ve kimsenin niteleyemediği bir şekilde niteler. 1934'te yazdığı “*Kardeş Ülkeler Hatıralarında*” şöyle demektedir: “*Filistin, Lübnan ve Suriye’de geçirdiğim bu günler çok hoş, mutluluk dolu günlerdi. Bayram ve özel günlerin sevinçleri bunlarla kıyaslanırsa çok düşük kalır. O günler, Arap evlatları, gençleri ve yaşlıları hakkında çok şey öğrendiğim güzel günlerdi. Onların düşlerinde, emellerinde ve acılarında düşlerim ve acılarımın gerçek yansımalarını gördüm. Bu hoş hatıralar, bu sevdiğim bölgelerde, fikir ve kanaat önderleriyle buluşup kaynaştığım güzel günlerin yansıması ve sadasından başka bir şey değildir.*”

Bu memleket evlatlarına, gençlerine ve ihtiyarlarına, Araplık dostlarına, bu kardeş ülkeler arasında dostluk bağlarını güçlendirmeye çalışan tüm herkese bu hatıraları sunuyorum ve şairin dediği gibi diyorum:”

كالبحر يطره السحاب وماله فضل عليه لانه من ماء

“Deniz gibi, bulutlar ona yağmur yağdırır, ama (bulutun) denize herhangi bir üstünlüğü yoktur. Çünkü yağmur, onun suyundandır.”

Keylânî daha sonra şöyle devam eder: “*Mısırlı bir kişi, bu güzel ülkelerde gördüğü ikram ve ilgi karşısında şaşırıp kalır. Bu alaka, gördüğüm kadarıyla sadece bir Mısırlıya has değildi. Bilakis tüm Mısırlılar içindi. Ülkelerinde gördükleri her Mısırlıya öyle davransıydular.*”

Nu'mân bin Munzir'in³⁴ her yıl, bir ikram günü vardı. Bu günde Nu'mân'la karşılaşan ilk insan çok mutlu olurdu. Lübnanlı, Suriye ve Filistinli kardeşlerimiz bütün

http://tr.wikipedia.org/wiki/M%C4%B1s%C4%B1r_Krall%C4%B1%C4%9F%C4%B1. Erişim tarihi 11.10.2014

³³ <http://www.syrianstory.com/>. Erişim tarihi 31.12.2013

³⁴ 200-636 yılları arasında Suriye’de hüküm süren Hıristiyan Arap hanedanı Gassâni’lerin kralıdır. Munzir b. Haris’e 580 yılında Bizans İmparatoru Tiberios tarafından gerçek hükümdarlık alameti olan taç giydirildi. Bizanslılar onu Arapların Kralı ünvanıyla anmaya başladı. Fakat daha sonra tutuklanıp bir esir

günlerini Nu'mân'ın bu günü gibi sevinç ve mutluluk günlerine çevirmeye söz vermiştiler.

Bu kardeş ülkeleri ard arda iki kez ziyaret ettim. Eğer okuyucularıma hala gördüğüm ve duyduğum şeylerin büyüü altındayım desem, yalan söylemiş olmam. Hala rüyadayım ve bu ülkelerin büyüünden kurtulduğumu sanmıyorum.

Bu diyarlarda nereye gitsem, nereye baksam, içimi garip bir duygu kaplardı. Bana, kendi ülkemdeymişim gibi gelir, etrafımda beni sarıp kuşatan herkesi, aziz, değerli kardeşlerim gibi görüyordum.³⁵

Kâmil Keylânî, bu ülkeleri iki defa ziyaret etmiş, buralara ve insanlarına hayran kalmış, bu insanlar tarafından da sevilmiş ve özel bir ilgi görmüştür.

1.1.2. Hastalanması ve Vefatı

Keylânî'nin yoğun bir çalışma temposu vardı. Vakıflar Bakanlığındaki işine ek olarak, önemli edebî çalışmalar yapıp, insanlara faydalı olmak istemiş ve bu isteğini de fazlasıyla yerine getirmişti. Bu çalışmaları sırasında bir ara gözleri göremez olmuş ve bu durum dört yıl sürmüştü. Yüce Allah, dört yıl sonra görme nurunu ona geri verdi.³⁶ Fakat bu yoğun tempo onu yorgun düşürdü. Keylânî, hayatının sonlarına doğru hastalandı. Fakat O, çektiği tüm hastalıklara ve ağrılara rağmen, sabahları bir arkadaşı ve şoförüyle beraber, bir evliya türbesini ziyaret eder, yolda gördüğü fakir ve gariplere iyilik yapardı. İnsanların üzerindeki haklarını hatırladığında, akşam falana gidelim der ve gider, onu bulursa oturur, yoksa gelmesini isterdi. Şayet yine bu arkadaşını görmezse, aracı vasıtasıyla ondan dua etmesini rica ederdi. Tek isteği ve amacı, tüm dostları ve arkadaşlarının hayatından emin olmaktı. Her gördüğüyle vedalaşıyor, helallik, af ve dua istiyordu.³⁷

gibi Bizans'a gönderildi. Münzir'in yerine geçen oğlu Nu'mân, kardeşlerinin de yardımıyla Bizans'a karşı saldırılar düzenledi ve Anadolu'nun bazı bölgelerini tahrib etti. İmparator, Nu'mân'ı tutuklamak üzere Magnus'u görevlendirdi. Münzir ve oğlu Nu'mân Bizans'ın elinde esir kalınca, Gassâni Devletini oluşturan kabileler beylik haline geldi ve devlet zayıfladı. Geniş bilgi için bkz. Ahmet Ağırakça, "Gassânî", *DİA*, İstanbul 1996, XIII, 397-398.

³⁵ Bedevi, 49-52

³⁶ Bedevi, 24.

³⁷ Bedevi, 193.

Kâmil Keylânî, son anlarını yaşadığının farkındaydı. Hastalığı ağırlaşıyor, sıkıntıları artıyordu. Kimse ona ağıt yakmadan, o kendine ağıt yaptı. Orada olan bir gazeteciye şöyle dedi:

-Ben, öleceğimi ve bunun kaçınılmaz son olduğunu biliyorum. Bu yüzden içimde sakladığım bir gerçeği itiraf etmek istiyorum. O da şudur ki, ben, hiçbir zaman hak ettiğim yere gelemedim. Çünkü kin ve kıskançlık, hak ettiğim yere gelmem için harcadığım tüm çabalarımı yedi, bitirdi. Ama ben, bana kötülük yapan ve engel çıkaranların hepsini affettim. Allah'tan da onları affetmesini istedim.

Merhum Muhammed 'Ali Alûbe Paşa'nın³⁸ sözleri kulaklarımda çınlıyor ve durup dinlenmeksizin çalışmamı ve yazmamı istiyordu. Alûbe Paşa bir gün şöyle demişti: Kâmil Keylânî, hakiki terbevî (pedagojik) devriminin kahramanıdır. Tüm çaba ve çalışmalarımın arkasındaki sırrım buydu. Daha sonra şöyle ekledi: "Sonunda devlet çalışmalarımın farkına varıp eserlerimi ders kitabı yapınca, şafak vaktinin yaklaştığını hissettim. Bu, devletin bana karşı yapması gereken ilk göreviydi."³⁹

Keylânî, basın açıklamasını yaptıktan birkaç saat sonra daha da ağırlaştı. Başını kibleye çevirdi, şehâdet kelimesini söyleyerek son nefesini verdi. Keylânî, Cuma günü akşamleyin vefat edip Yüce Mevlâ'sına kavuştu. Vefat ettiğinde takvimler, 9 Ekim 1959'u gösteriyordu. 10 Ekim Cumartesi günü sabahleyin aile kabristanına defnedildi.

Keylânî, uzun bir süre hastalıkla mücadele etti. Sonunda hastalık galip geldi ve onu aramızdan ayırdı. Ardında birçok hikâyeye, şiir ve eleştiri dolu çalışmalarını bıraktı. 10 Ekim sabahı onun ölüm haberi verildi, birçok ağıt yazılıp söylendi. Yeni neslin bânisi, ediplerin ileri geleni ve çocuk edebiyatı önderinin vefat ettiği, basın dünyasının çok büyük bir kayıp verdiği belirtiliyordu.

Arap düşünce hayatında üstün çalışmalarla dolu altın sayfalar açmış, kendi yolunu kendi çabasıyla açmayı başarmış, çağdaş Arap Edebiyatı'nın önde gelen isimlerindendi.

³⁸ Mısırlı siyasetçi ve hukukçudur. 1875 de Asyutta doğdu. Vakıflar ve Millî Eğitim Bakanlığı yaptı. Pan Arapisizm ve Pan İslamisizm siyaseti içinde yerini aldı. *Mısır Siyasi Prensipleri, Filistin ve Komşuları, Filistin ve İnsani Vicdan* adlı eserleri yazdı. 1956 yılında Kahire'de vefat etti.

http://www.moqatel.com/openshare/Mostlhat/Alaam/Mokatel22_1-32.htm_cvt.htm Erişim Tarihi. 24.10.2014

³⁹ Bedevi, 195.

Onun çocukluğu, en başından beri, çocuk yetiştirmeye, eğitmeye ve örnek alınmaya müsait bir şekilde geçti.

Şüphesiz onun vefatı, Arap Toplumu için büyük bir kayıptı. Edebî çalışmaya aktif ve kapsamlı şekilde katılan yazarlardan olup, bu çalışmaları, onu, pırıl pırıl, kültürlü ve bilinçli gençlerden oluşan bir grubun lideri haline getirmişti. Arkadaşı Ahmet Zeki Ebu Şâdi ile beraber Apollo⁴⁰ grubunun kurulmasına katılmış, ayrıca bir grup edebî dergilerin yazımına katkıda bulunmuştu. Daha sonra, tüm çabasını, nesillerin banisi, hikâyeciliğin önderi olacağı çocuk edebiyatına hasretti.⁴¹

1.1.3. Devlet Tarafından Onurlandırılması

Keylânî, önüne çıkan engelleri ve zorlukları yenip, başkalarına da yolu açan bir mücadele adamı idi. Karşısına çıkan tüm zorlukları aşarak, çocuk edebiyatı işinin önderi olduğunu dosta ve düşmana karşı ispatlamıştı.

Ayaklanmanın başından itibaren ona destek oldu ve hedeflerinin gerçekleşmesi için çabaladı. Devlet, vefatının ardından, onu ölümsüzleştirmek için çalışmalar yaptı. Kahire'nin Bâbü'l-Halk semtinde bulunan bir ilkokula onun adını verdi. Edebiyat ve Sanat Yüksek Konseyi'nin gözetiminde, çocuk edebiyatı alanında onun adına ödül kondu. Kahire Valiliği de Şobra semtindeki bir caddeye onun adını verdi.⁴²Böylece devlet, az da olsa, onu takdir etmiş ve ona karşı görevini yapmış oluyordu.

1.2. EDEBÎ KİŞİLİĞİ

Kâmil Keylânî (1897-1959) tartışmasız, çocuk edebiyatının Arap Dünyasındaki öncüsü ve lideri sayılır. Bu alanda şair, hikâyeci, yazar ve çevirmen olarak yer edinmiştir. Keylânî, hayatını çocuk edebiyatına adanmış, bu edebiyata büyük katkıları

⁴⁰ Apollo akımının öncüsü Ahmet Zeki Ebu Şâdi olup, Mahmut Hasan İsmail, Abdullah Bekri, Abdülkâdir 'Aşur vb. onu desteklemek için bir araya gelmişlerdir. Bu gruba başlangıçta Ahmet Şevkî başkanlık etmiş, daha sonra el-'Akkâd, onun gruba davetini kabul etmiştir. Bu grubun dergisi olan el-Mecelle Abullu'nun birinci sayısında aynı zamanda cemiyetin tüzüğü de yayımlanmıştır. Bu grubun ilk ve en önemli amacı, Arap şiirini yüceltmek ve şairlerin çabalarını bu tarafa yönlendirmektir. Ayrıntılı bilgi için bkz.Aysel Ergül Keskin, *Şiirin Galip Aşkın Devrik Kralı Nizar Kabbani'de Aşk ve Kadın*, (Birinci Basım), Araştırma Yayınları, Ankara 2006, 21-22

⁴¹ Bedevi, 193-200

⁴² Bedevi, 200-201

olmuş, ardında bol ve çeşitli ürünler bırakmış, kendisinden sonra gelen çocuk edebiyatçılara geniş bir yol açmıştır.

Ahmed Şevkî ve Muhammed el Herâvi, Keylânî ‘den önce çocuk şiirleri yazmıştı, fakat bunların çalışmaları sadece şiire dayanıyordu. Oysa Keylânî hayatını çocuk edebiyatına adanmıştı.⁴³

Keylânî, edip olarak doğdu. Onunla aynı mahallede oturan ve Besbuse⁴⁴ satıcısı Hacı Mustafa el-Halebî, onun edebi kişiliğini oluşturan ve ona ilham veren ilk kişi sayılır.

Bu esnaf adam, sufi âlim Abdulğani en-Nablusî’nin⁴⁵, Şeyh Mahmut el-Mellah’ın, karşı mahalle kahvehanesinde rebabesiyle⁴⁶ şiir söyleyen arabacı namıyla meşhur Muhammet eş-Şeyh’in kasidelerini ezberlemişti.

Önceleri tarihe olan eğilimi, edebî yönüne göre daha ağırdı. Buna örnek olarak, *Mulûk et-Tavâif*⁴⁷, *Mesari ‘u’l-Hulefâ’* ve *Mesari ‘u’l-A ‘yân* adlı eserlerini verebiliriz.

Daha sonra kendini şiire verdi. İbni Zeydûn⁴⁸ ve İbnu’r-Rûmî’yi⁴⁹ araştırmaya koyuldu. Bilahere Endülüs edebiyatıyla ilgilendi. Duzi’nin⁵⁰ *İslam Tarihine Bakışlar*

⁴³ Fevzi İsa, *Edebu’l -Etfal*, Menşeeu’l-Meârif Yayınları, Mısır 1998, 52

⁴⁴ Bir cins tatlı.

⁴⁵ Abdulğani b. İsmail b. Abdulğani b. İsmail en-Nablusî, 1641’de Şam’da doğdu. Köklü bir ulema ailesine mensuptur. Tasavvufi kişiliği yanında fakih, kelamcı, müfessir, tarihçi, şair ve edip olarak ta tanınır. Bir kısmı küçük risalelerden oluşan 300’e yakın eser yazmıştır. 1731 yılında vefat etmiştir. Bkz. Ahmet Özel, “Abdulğani b. İsmail en-Nablusî”, *DİA*, İstanbul 2006, XXXII, 268-270.

⁴⁶ Bir tür kemeççe.

⁴⁷ Endülüste 1031-1090 yılları arasında hüküm süren emirliklerdir. Endülüs Emevî Devletinin çöküşünden sonra kurulan yirmi civarında küçük devleti (duvelu’t-tavâif) ifade eder. Mehmet Özdemir, “Mulûku’t-Tavâif”, *DİA*, İstanbul 2006, XXXI, 552.

⁴⁸ Ebu’l Velid Ahmet b. Abdullah b. Ahmet b. Galib el Mahzumî el-Endelusî, 1004 yılında Kurtuba’da doğdu. Müslümanların İspanya’yı fethi sırasında oraya giden Benî Mahzum Araplarından. Hem baba, hem de anne tarafından Endülüs Emevî Devletinde yüksek düzeyde görevler almış seçkin bir aileye mensuptur. Devlet adamlığının yanı sıra iyi bir şair olan İbnî Zeydun’un şiirleri neo klasik bir tarzda olduğu için kendisine ‘Batî’nin Buhturi’si lakabı verilmiştir. Aşk şiirlerinde usta olan şair, aynı yeteneği mersiyelelerinde de göstermiştir. 1071’de vefat etmiştir. Geniş bilgi için bkz. Rahmi Er, “İbni Zeydûn”, *DİA*, İstanbul 1999, XX, 464-465.

⁴⁹ Dedesi Cureyc Grek asıllı olduğu için İbnu’r-Rûmî diye tanınan şair ‘Ali b. el-‘Abbâs, 836’da Bağdad’ta doğdu. Mahalle mektebindeyken şiir söyleme kabiliyeti gelişti. Mizacen tedirgin, tez canlı ve kaygılıydı. Ölen oğulları için yazdığı şiirlerinde görüldüğü gibi mersiyede çok başarılı idi. Çocukken babasını, genç yaşta hanımını ve ard arda üç çocuğunu kaybetmesi, onun karamsar bir ruh yapısına sahip olmasına yol açmıştır. Buhturi’den sonra zamanın en büyük şairi kabul edilen İbnu’r-Rûmî, Arap

adlı kitabını tercüme etti. Sonra ilgisi el-Ma'arri'ye kaydı. Bu konuya uzun bir zaman ayırdı. *Risaletu'l-Ğufrân*'ı yayınladı.⁵¹

Keylânî, Arap Dünyasında çocuk edebiyatı yazarlarının en göze çarpanıdır. 1917 yılında Mısır Üniversitesi'ne girip İngilizce öğretmenliği yaptıktan sonra Vakıflar Bakanlığı'nda değişik görevlerde bulundu. Dünya Çocuk Edebiyatı'nın çevirisiyle ilgilendi. *İslam Tarihine Bakışlar* çalışması gibi, edebi ve tarihi araştırma yazmada eşi benzeri yoktu. Çalışmaları onlarca defa basıldı. Biz burada, son yıllarda basılan birkaç çalışmasını zikredeceğiz. Tacir Hermer, Nasrettin Hoca ve arkadaşları, Küçük sincap, Kureyş'in elbiseleri, 26 şiir serisi, Komik Hikâyeler serisi, Bin bir gece masalları serisi, Arap Hikâyeleri serisi.⁵²

Keylânî, 'Antere'⁵³, Seyf bin Zi Yezen, Pehlivan Hamza⁵⁴ ve Zahir Baybars'la⁵⁵ ilgili kitapları okudu. Bunların toplamı, yüz yetmiş kitaba ulaşıyordu. Fakat

Edebiyatının en hacimli divanına sahiptir. İsmail Durmuş, Mustafa Çuhadar, "İbnu'r-Rûmî", *DİA*, Ankara 2004, XXI,186-187. Ahmet Suphi Furat, *Arap Edebiyatı Tarihi*, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul 1996, 273-274

⁵⁰ Reinhart Duzi (1820-1884), Hollandalı doğubilimci olup, "*Endülüs ve Mağrib Devletleri Tarihi*" kitabını yazmış ve Leiden Üniversitesinde Arapça hocalığı yapmıştır. Ülkemizde Doktor Duzi olarak tanınır. İslam Tarihi ve Kur'an-ı Kerim hakkında kitaplarında yazdığı hakaretlerinden ötürü, İslam dünyasında haklı bir infiale ve öfkeye sebep olmuştur.

<https://www.facebook.com/hamlet.nosrat.annabi/posts/412093938845156>. Erişim tarihi: 15-12-2014.

<http://www.saidnursi.de/risale-i-nur/portreler/1491-doktor-duzi-reinhart-pieter-anne-dozy--1820-1883.htm>

Erişim Tarihi: 15-12-2014.

⁵¹ Bedevi, 29-30.

⁵² Mahmut Kâsım, *Mevsu'atu Küttabi'l -Etfal i'l -Vatani'l- 'Arabi*, Mısır Kitap Heyeti, Mısır 2007, 265.

⁵³ 'Antere b. Amr b. Şeddad b. Amr b. Kurad b. Mahzum b. Avf b. Malik b. Ğalip b. Kutay'a b. Abs b. Beğid. Antere, Abs Kabilesinin hem şairi, hem de cesur, atılgan, güzel huylu, hoş sohbet, zulme boyun eğmeyen savaşçısı olarak tanınmıştır. Antere, Zebibe isimli zenci bir cariyeden dünyaya geldiği için köle sayılıyordu. Bir grup bedevi, Antere'nin kabilesi Abs'e saldırıp birçok kişiyi öldürdüler. Absliler de, onları takip edip savaştılar. İçlerinde Antere de vardı. Babası ona hücum et ve savaş dedi. O da, köle iyi savaşmaz, ancak ayak işlerini yapar dedi. Babası da, savaşırsan hür olursun dedi. Antere de bu savaşta çok yararlıklar gösterdi, düşmanlarının eline geçen malları geri aldı. Babası da onu evladı saydı. Geniş bilgi için bkz. İbni Kuteybe, *eş Şi'r ve 'ş-Şu'ara*, 2. Baskı, Lübnan 1985, 149. Kenan Demirayak, *Arap Edebiyatı Tarihi I Câhiliye Dönemi*, Birinci Baskı, Fenomen Yayınları, Erzurum 2012, 217

⁵⁴ Prens Hamza, Arap Hamza diye de anılır. Prens Hamza, İslamdan önce Mekke'de doğmuş, fakirlik, cehalet ve şirk dolu bir toplumda yaşamış, Yemen'den başlayarak Arap Yarımadasının kuzeyi boyunca bu sorunlarla uğraşmıştır. Rivayete göre İran Kısrası Enuşirvan rüyasında büyük bir sofraya, üzerinde fildişinden bir tabak ve üzerinde de kaz eti görür, kaz etini almak ister, fakat bir süvari gelir ve onu kraldan alır. Kral rüyasını vezire anlatır. O da, sofranın İran'ın başşehri olduğunu, tabak ve etin de kralın hazinesi olduğunu, kazı alan kişinin de, Hicaz'da ortaya çıkacak olan büyük süvari olduğunu söyler. Bu süvari de Prens Hamza olup, sonunda Kısrayı yener, hazinesi ve saltanatına elkoyar.

tüm bunlar ona yetmemişti. Bunlara ek olarak tarihî ve klasik Arap Edebiyatıyla ilgili kitapları da okudu. Bunlardan bazıları, *el-Emâli*,⁵⁶, *el-Mubberred'in*⁵⁷ *el-Kâmil*'i ve *el-İkdu'l-Ferîd* idi.⁵⁸

1930'lu yıllarda kaside yazan edebiyatçıların sayısı hızla artmaya başladı. Daha sonra manzum hikâye türü hızla yayıldı. 1932-34 yılları arasında yayınlanan Apollo adlı edebiyat dergisinde birçok şairin manzumeleri yayınlandı. Bu şairler arasında Kâmil Keylânî'nin çok ayrı bir yeri vardır. Keylânî, Arap Çocuk Edebiyatında çocuk yazınına ciddiyetle eğilen en önemli isimlerden biridir. Öyle ki nesir alanında çocuk edebiyatının öncüsü olarak kabul edilmektedir. Hayatında, onu bu duruma hazırlayan en önemli

<http://www.albayan.ae/books/eternal-books/2014-07-25-1.2170888>

⁵⁵ el-Melikü'z- Zahir Rüküddin es- Salîhi el- Bundukdarî, Sultan Baybars Mısır Bahriyye Memlukları'nın ünlü sultanıdır. 1223'te doğdu. Esir olarak Şam'a götürüldü. Emir 'Alâeddin Aytekin el-Bundukdarî tarafından satın alındı ve onunla Kahire'ye gitti. Bahriyye Memluklarına katıldı. Dimyat'ı ele geçirerek Mansûre'ye kadar ilerleyen Fransa Kralı IX. Luis'i yenilgiye uğrattı ve esir etti. Aynicalut'ta Moğollar'ın hezimete uğramasında önemli rol oynadı. Memluk Sultanı Kutuz'u arkadaşlarının yardımıyla öldürerek onun yerine geçti. 17 yıl süren saltanatında Mısır ve Suriye'deki Memluk Devleti'nin gerçek manada kurucusu oldu. Sultan Baybars'ın kuvvetleri İlhanlıları Harran'da yendi ve müttefikleri Haçlılar'ı da bozguna uğrattı. Sultan Baybars Haçlılara karşı topyekûn bir mücadeleye girişmek ve onları Ortadoğu'dan çıkarmak amacındaydı. Moğolları bozguna uğrattıktan sonra ansızın hastalandı ve 1277'de öldü. Haleflerinin gelecekte takip edecekleri siyasetin ana hatlarını çizmiş, halk hikâyelerine konu teşkil edecek kadar büyük şöhrat kazanmıştır. Ülkesinin idaresini sıkı kontrol altında tutar, adalet, hak ve hukuka büyük önem verirdi. Bir asker ve kumandan olarak Ortaçağ İslam-Türk tarihinin büyük simalarındandır. Geniş bilgi için bkz. Kazım Yaşar Koprıman, "Baybars", *DİA*, İstanbul 1992, V, 221-222.

⁵⁶ *el-Emâli*, Ebu 'Ali el-Kâli'nin dil ve edebiyata dair eseridir. Endülüs'te 941-961 yılları arasında kaleme alınmıştır. Ebu 'Ali, çeşitli konulara dair bilgileri (ahbâr), şiirleri, atasözlerini ve garip kelimeleri derlediğini, garip kelimeleri açıklayarak, şiirleri seçerek, bilgileri ise iyice tetkik ederek eserine aldığını söylemektedir. Telif edildiği çağdan itibaren büyük bir şöhrate kavuşan *el-Emâli'nin* konusunda yazılmış kitapların en mükemmeli ve en faydalısı olduğu söylenmektedir. Geniş bilgi için bkz. Hüseyin Elmalı, *el-Emâli*, *DİA*, İstanbul 1995, XI, 72.

⁵⁷ Ebu'l-Abbâs Muhammed b. Yezid b. Abdilekber b. Umeyr el-Mubberred el-Ezdi es-Sumâlî, Arap Dili ve Edebiyatı âlimidir. Mart 826'da Basra'da doğdu. Ezd Kabilesinin Sumâle koluna mensuptur. İlk tahsilini Basra'da yaptı. Basra dil mektebinin Sibeveyhi'den sonra ikinci otoritesi olan Mubberred, Arap grameri ve edebiyatıyla ilgili özgün görüşler ortaya koymuştur. Mubberred'in en meşhur eseri *el-Kâmil fi'l-Edeb* olup, Cahiz'in *el-Beyan ve't-Tebyîn'i*, İbni Kuteybe'nin *Edebu'l-Kâtib'i* ve Ebu Ali el-Kâli'nin *el-Emâli'siyle* birlikte klasik Arap Edebiyatının dört temel eserini teşkil etmektedir. İsmail Durmuş, *el-Mubberred*, *DİA*, İstanbul 2006, XXXI, 432-433.

⁵⁸ Bedevi, 29-30. *el-İkdu'l-Ferid*, Ebu Ömer Şihabüddin Ahmet b. Muhammed b. 'Abdirabbih b. Habib el-Kurtûbî el Endelüsî'nin eseridir. Kendisi 860'ta Kurtuba'da doğdu. Kısa zamanda fıkıh ve hadis öğrenimini tamamlayıp ders vermeye başladı. Bir yandan da şiir, edebiyat ve musikiyle ilgilendi. Şöhretini *el-İkdu'l-Ferid* adlı eserine borçlu olan İbni 'Abdirabbih, hayatta iken daha çok şairliğiyle tanınmıştır. Bu eseri, siyaset, edebiyat, tarih, nevâdir, ahlak, mizah, nükte, fıkra, musiki ve eğlence gibi çok değişik konular hakkında bilgi veren eser, bir genel kültür antolojisi mahiyetindedir. Mustafa Muhammed eş-Şek'a, "İbni 'Abdirabbih", *DİA*, İstanbul 1999, XVIII, 281.

etken belki de, Yunan bir mürebbiyenin gözetiminde yetişmiş olmasından kaynaklanmaktadır.

Çocukluğundan itibaren kendisine anlatılan masallar ve hikâyelerle hem Doğu hem de Batı Halk edebiyatı anlatılarına vakıf olmuştur. Ona hikâyeyi bu kadar sevdiren şeyin çocukluğunda dinlediği farklı kültürlerin izlerini taşıyan hikâyeler olması muhtemeldir.

İlk hikâyesini 1917 yılında yazmış ve kendisini hayat boyunca çocuklar için yazmaya adanmıştır. Bin bir gece masalları, Cuhâ hikâyelerinden, doğu ve batı masallarından uyarılma ve tercüme yapmış, bazı edebiyat klasiklerini tercüme ederek çocukların seviyesine göre uyarlamıştır. Keylânî, kendisinden sonra gelen neslin çocuk edebiyatı alanında yolunu aydınlatmış ve kendisinden sonra da onun çizgisinde yürüyen birçok edebiyatçı ortaya çıkmıştır. Keylânî, birçok gazete ve dergide çocuklara yönelik telif ve tercüme hikâyeler yayınladı. Dünya Çocuk Klasiklerinin birçoğunu Arapça'ya çevirdi. Hikâyelerinin çoğu onun 1959'da ölümünden sonra defalarca basıldı ve bütün Arap ülkelerine yayıldı. Mısır ve Arap Dünyasında Çocuk Edebiyatının doğuşu ve gelişmesine öncülük eden en önemli yazarlardan biri olarak kabul edilmektedir.⁵⁹

Mısır'da Çocuk Tiyatrosu, Cemîl Hamdâvî' ye göre; çocuk edebiyatı alanında nesir türünün öncüsü olarak kabul edilen Kâmil Keylânî ile kayda değer bir gelişme göstermiştir.⁶⁰

1.2.1. Mizah Anlayışı

Her edebiyatın mizahi bir yönü ve nüktedanları vardır. Keylânî de mizahı sever ve bazen şaka yapardı. Kendisi de mükemmel ve güçlü bir nüktedan olup, hazır cevap bir insandı.

Keylânî, Arap Edebiyatında iki kişiyi çok sevdi ve onlarla çok ilgilendi. Onlar da el-Ma'arri ve Cuha⁶¹ idi. O, bu ikisinin düşüncelerini, heva ve heveslerini içinde

⁵⁹ Köşeli, 201

⁶⁰ Köşeli, 176

⁶¹ Arapların Nasrettin Hocası olarak bilinir. Asıl adı Ebu'l-Ğusn Duceyn b. Sâbit'tir. Cuha, henüz hayattayken fıkraları meşhur olmuş ve zamanla bütün İslam dünyasına yayılmıştır. Cuha'nın saflığı

barındırdığını söyler. Bu birliktelik, çatık kaşlı ve somurtkan el-Ma'arri ile güler yüzlü ve alaycı Cuha'nın birlikteliğidir. Ebu'l-Ğusn, şakacı, şen şakrak Mısır'lı insanı temsil eder. Mizahının temel felsefesi de, “*sana nasıl davranmalarını istiyorsan, sen de insanlara öyledavran*” ilkesine dayanmaktaydı.

Kâmil Keylânî, hayatı yaşamın acı tatlı gerçeklerinden mükemmel örneklerle dolu olan Cuha hakkında şu ifadelerle yer vermektedir: “*Ağacın ve yeryüzünün ürünü sebze ve meyve olduğu gibi, mizah da aklın meyvesidir. Bütün milletler, her asır, Cuha misali, şakacı, güler yüzlü birini mizahlarının sembolü yapar, bu mizahın güzel taraflarını ona nispet ederler. Bu nedenle Cuha (Arapların Nasrettin Hocası) benzeri şahıslar çoğalmıştır. Şayet yer, zaman ve hikâyeler, ondan mahrum olsaydı, hayat çekilmez bir hal alırdı.*

Hangi nükte Cuha'nın şu fıkrasından daha güzel olabilir? Cuma gecesinde Kûfe Camisi minaresinden uçacağını duyurmuş, vakit çatıp ta her yerden insanlar toplanınca, Cuha da minareye çıkar ve onlara bakar, iki kolunu havaya kaldırıp indirir ve bu hareketi birkaç defa tekrarlar ki insanlar, uçacağına emin olsun. Seyirciler çok bekleyince, alaycı bir şekilde onlara şöyle der: Bu memlekette sadece kendimin deli olduğumu sanıyordum. Meğerse siz benden daha delisiniz. Ey akıl fukaraları, Cuha'nın kanadı olmadan uçacağına nasıl inanırsınız?

Yine Cuha'nın komşusu Sâlim bin Dinâr, ondan, eşeğini ödünç vermesini ister. Cuha da bu işi eşeğine danışmak için komşusundan izin ister. Daha sonra üzüntülü görünerek geri döner.

-Eşek ne dedi?

-Reddetti.

-Neden?

-Çünkü dediğine göre sen, onun onca hizmetine rağmen, onu, sopalayıp lanetlemekten başka bir şey yapmamışsın!

darbimesel haline gelmiş, fıkralarından bir kısmı Arap atasözlerine dair emsâl kitaplarında yer almıştır. Geniş bilgi için bkz. Sait UYLAŞ, Nasreddîn Hoca ve Cuha fi's-Sekâfeti's-Şarkıyye, *Mecelletu Kulliyeti'l-Adâb, Câmi'atu'l-İskenderiyye*, İskenderiye, 2008, 564; Hüseyin Tural, “Cuha”, *DİA*, İstanbul 1993, VIII, 82

Keylanî'nin beğendiği ve anlattığı yaşanmış fıkralardan birisi de şöyledir:

“ Art niyetli insanlar, çağdaş bir Cuha olan Yemen’li Ahmet el-Mu’attarî’yi tuzağa düşürmek için ona misafir olmak isterler. O da tereddütsüz kabul eder. Hilekârlar ayakkabılarını çıkarıp kapıda bırakır, içeri girip otururlar. el-Mu’attarî de bu fırsatı kaçırmaz, onların ayakkabılarını toplar, çabucak pazara götürüp satar ve o parayla yiyecek alıp eve götürür, onlara ziyafet verir. Yemekten sonra uzun uzadıya sohbete dalarlar. Çıkıp gideceklerinde, ayakkabılarını arar ama bir türlü bulamazlar. Onlar da el-Mu’attarî’ye gelir, ayakkabılarının akibetini sorarlar. O da alayla, ayakkabılarınız şu anda karnınızda cevabını verir.”

Keylânî, ağlama ve sızlamayı insanı tasa ve üzüntüye sürükleyen bir nevi zaaf olarak görmüş, iyimserliğin ise Cuha felsefesinin temeli olarak, insanı amaç ve gayelerine ulaştırmaya kefil olduğunu söylemiş ve hayatı boyunca buna uygun bir şekilde yaşamağa çalışmıştır.⁶²

1.2.2. Çağdaşları Arasındaki Yeri

Keylânî, yaşadığı dönemin önde gelen ediplerinden, özellikle de çocuk edebiyatının en önemli temsilcisiydi. Birçok yazar, şair ve önemli ismin sevgisini ve takdirini kazanmıştı. Çağdaşı olan Ahmet Şevkî, Halil Mutrân⁶³, Ahmet Zeki Ebu Şâdî ve diğerleri, Keylânî'nin öncülük ettiği çocuk edebiyatına takdirle bakıyordular. Keylânî'nin dostu olan Ahmet Zeki Ebu Şâdî, ona, şiir şeklinde şöyle sesleniyor:

قل يا أرق الكاتبين فأنت من
 بلغت بكل طريفة مشغولا
 صور لنا الماضي تزداد أعماره
 عمرا وتشعرنا بالحياة الأولى

⁶² Bedevi, 90-116

⁶³ Çağdaş Arap edebiyatında Romantizm akımının Cubran Halil Cubran’dan sonra gelen en önemli temsilcilerindendir. Tam adı Halil b. Abduh b. Yusuf Mutrân olup 1872’de Lübnan’ın Ba’albek şehrinde doğmuştur. Üstün zekâsı ve azmi sayesinde kısa zamanda Fransızca ve İngilizce’yi Batı edebiyatının en üst düzeydeki klasiklerini Arapça’ya çevirecek mükemmellikte öğrenmiştir. Mutrân’ın arkadaşı Zeki Mübarek onun, ince ruhlu ve nazik mizacına vurgu yapmakta ve Mısır’da bir tek düşmanının bile bulunmadığına vurgu yapmaktadır.

Mutran, kendi tabiriyle “devrin zalim Osmanlı yönetimine” karşı çıkmaya çağıran şiirleri yüzünden Beyrut’u terk edip Paris’e gitmiş, iki yıl sonra oradan da ayrılıp Mısır’a yerleşmiş ve 1949 yılında ölmüştür. Geniş bilgi için bkz. Mehmet Yalar, *Uludağ Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi Dergisi*, cild: 17, sayı: 1, 2008, 47-66.

شأن الأديب الألمعي بيانه يغدو الجمال بروحه مأمولا

“Söyle, ey yazarların en kibarı, sen hep güzel ve yeni şeylerle meşgul olursun.

Bize geçmişi tasvir et ve canlandır ki, onun ömrüne ömür katılsın, bize ilk hayatı hissettirsin.

Belağat (üstün ve güzel söz), dahi edibin işidir. Güzellik onun ruhuyla daha ümitli bir hale gelir.”

Ahmet Şevkî, Keylânî'nin kurduğu çocuk kütüphanesi hakkında da şöyle diyor:

يا كامل الفضل قد أنشأت مكتبة يسير في هديها شيب وأطفال
جمال طبعك حلاها وزينها فأصبحت بجمال الطبع تختال

“Ey fazilet sahibi Kâmil, öyle bir kütüphane kurdun ki, onun izinden, yaşlılar ve çocuklar gidiyor.

Senin tabiatın ve iç güzelliğin onu süsleyip püslemiş. O da huyunun güzelliğinden ötürü, kendini beğenir oldu.”⁶⁴

Bir Suûdî Arabistan gazetesi olan Medîne-i Münevvere, meşhur çocuk kütüphanesi sahibi Keylânî'den şu olayı nakletmiştir:

Suudi Arabistan Sağlık ve İçişleri bakanı Prens Abdullah el-Faysal, Mısır'a yaptığı son ziyaretinde, Müslüman Gençler Cemiyeti'nin şeref misafiri idi. Orada hazır olanlardan bazıları Dr. Selahattin ve Üstad Salih Harb idi.

Dr. Selahattin, Prens'e Kâmil Keylânî'yi tanıtır. Prens de, Keylânî'ye hoşgeldiniz der ve çok ilgi gösterir. Prens, daha sonra konuklara döner ve şöyle söyler: Biliyor musunuz, ben, Keylânî'nin öğrencisiyim, onun kitaplarını okudum ve onun sayesinde edebiyatı sevdim.

Keylânî de, Prese, iltifatından dolayı teşekkür eder ve şöyle söyler: Bu kitaplarımın ilk hedefi, zati âlilerinin dediği gibi, edebiyatı sevdirmektir.

⁶⁴ Ahmet Zalat, *Edebu't-Tufule Beyne Kâmil Keylânî ve Muhammed el Heravi, Dâru'l-Me'ârif*, Mısır 1994, 93-94

Yine büyük şair Şekib Arslan⁶⁵, Keylânî'ye yazdığı mektubunda şöyle diyor: “Kader, bana 27 yıl aradan sonra Mısır’a gelme fırsatı verdiği zaman, Mısır’ın gizli kalmış hazinelerinden birisini buldum ki, ona Kâmil Keylânî diyorlar. Kendisi yüksek devlet makamlarında olmasa da, yüksek insani şeref makamlarındadır. Bilim rütbesi, hala en yüksek rütbe olma özelliğini sürdürüyor. Bu dâhi ve eşsiz ustayı gören, onda ilimle dolup taşan bir deniz görür. Kendisinin kitaplarla dolu bir kütüphanesi var. Sahibi de, dilin (Arapça) dahi kendisine başvurduğu bir delildir. Onun, herkesin razı olduğu ahlaki ve iç temizliği vardır. Vefa onun özelliği ve huyudur. Ahlakın süslemediği bir ilimde de hayır yoktur. O, bu zamanda, hem nesirde, hem de nazım (şiiir) süvarisidir. Ona, övünç, şeref ve sevap olarak çocuklar için yazdığı kitap serileri yeter. Onlar, her ülke ve şehirde ünlenip yayılmıştır. Tüm bunlar benim tarafımdan ona olan şahitliğimdenidir. Çünkü Allahu Teâlâ, Kur’an’da şöyle demektedir: Allah’a olan şahitliğinizi gizlemeyin, şayet gizlerseniz günahkâr olursunuz. Son dua ve çağrımız da şudur ki; hamd, âlemlerin Rabbi Allah’a mahsustur.”⁶⁶

Keylanî, bunlar gibi daha birçok insanın takdirini ve övgüsünü kazanmıştı. Çünkü onun ideal ve örnek alınacak bir hayatı vardı. O, tüm hayatını insanlara faydalı olmaya adanmıştı.⁶⁷

1.2.3. Edebî Olaylara Bakışı

Kâmil Keylânî, edebi hayatına el-Mâzinî⁶⁸, el-‘Akkâd’la⁶⁹ ilgilenmeden önce, İbnu’r-Rûmî ile ilgilenerek başlamış, onun divanını tahkik etmişti. İbnu’r-Rûmî’nin

⁶⁵ Emîr Şekîb b. Hammûd b. Hasen el-Arsîlânî (1869-1946), Lübnan’lı âlim, fikir ve siyaset adamı olup Beyrut yakınlarındaki Şuf’ta doğdu. Mısır’lı âlim Muhammed Abduh’tan fıkıh ve akaid dersleri aldı. Türkçe’yi de öğrendi. Mısır’a gidip oranın önde gelen fikir ve kalem erbabı ile tanıştı. Emîr Şekîb, kendisi daha hayattayken, İslam Dünyasınca takdir edilmiştir. Hulusi Kılıç, “Emîr Şekîb Arslan”, *DİA*, İstanbul, 1995, XI, 151-153

⁶⁶ Zalat, 131-133

⁶⁷ Bedevi, önsöz; Fevzi İsa, *Edebu’l-Etfâl*, Menşetu’l-Me’ârif Yayınevi, Mısır 1998, 52

⁶⁸ İbrâhîm b. Muhammed b. Abdulkâdir el-Mâzinî (1890-1949), Mısır’lı roman, kısa hikâye yazarı ve gazetecidir. Kahire’de doğdu. 1907’de yüksek öğretmen okuluna girdi. Câhiz, Muberrred, Ebu’l-Ferec el-İsfahani, Ebu ‘Ali el-Kâli ve Abdulkâhir el-Cürcanî gibi Arap Edebiyatının otoritelerine ait belli başlı kaynakları inceledi. Mâzinî’nin Arap ve Batı edebiyatları üzerinde yaptığı çalışmalar, ona çağdaşı olduğu ediplerden farklı bir hayat görüşü kazandırdı. En tanınmış romanı *İbrahim el-Kâtiptir*. 1935-1943 yılları arasında kırkı aşkın kısa hikâye kaleme alıp yayınlamıştır. Ayrıca İngilizceden muhtelif çevirileri vardır. Geniş bilgi için bkz. Erol Ayyıldız, el-Mâzinî, *DİA*, İstanbul 1999, XVIII, 197.

divanını hazırladığı gibi, İbni Zeydûn'un basılı olmayan divanını tashih etmiş, yine 1923 yılında Ebu 'Ala el-Ma'arrî'nin *Risaletu'l-Ğufrân* adlı kitabını yayınlamıştı.

Ebu'l-Ferec el-İsfahanî, *el-Eğani* kitabını özel bir amaçla yazmıştı. O da Halife Harunu'r-Reşîd için seçilen 100 şiiri kayda geçirmekti. Bu amaç, onu daha fazlasını yapmaya özendirdi. O da o kadar nükte, duyulmamış güzel hikâye ve olaylar kaleme aldı ki, bu kitabı, Arap Edebiyatı'nın eşi benzeri olmayan hazinelerinden biri oldu.

Ebu'l-Ferec, ansiklopedi sayılabilecek boyutta eserler yazmasına karşın, İbnu'r-Rûmî gibi önemli ve hatırı sayılır bir şairi görmezden gelmişti. Acaba onu bu konuda haklı bulan birisi olabilir miydi? Çünkü o, İbnu'r-Rûmî dışında, önemli ve önemsiz birçok kişiye yer vermiş, *el-Eğani* kitabı dışında, sevdiği şairler olan Ebu Temmam⁷⁰ ve el-Buhturi'nin⁷¹ divanlarını toplamış, her birisinin divanını harflerine göre değil,

⁶⁹ 'Abbâs Mahmut el- 'Akkâd, Mısırlı gazeteci, şair ve edebiyat eleştirmenidir. Babası Dimyat'lı Mahmut İbrahim el-'Akkâd, annesi ise Diyarbakırlı bir aileye mensuptur. Kendisi doğuştan tenkit kabiliyetine sahip ve Arap Edebiyatının en büyük munekkitlerinden sayılmaktadır. 1889-1964 yılları arasında yaşadı. 20. yüzyıl Arap şiirine ve eleştirisine yenilik getirmiş, çok sayıda ürün vermiştir. İslamiyetin ilk dönemlerini başta "Ekbariyye" (yüceler) dizisi olmak üzere biyografilerde işlemiştir. Dar gelirli bir ailenin oğlu olan el-'Akkâd, öğrenimi yarıda kalınca kendi kendini yetiştirdi. Geçimini yazarlıkla kazandı. Hitler'i eleştirdiği için Alman birlikleri Mısır'a doğru ilerlemeye başlayınca Sudan'a sığındı.

el-'Akkâd, on civarında baskı yapan *ed-Dimokrayiyye fi'l-İslam* adlı eseriyle, İslami bir demokrasinin kavramsal çerçevesini çizmeye çalışmıştır. Ona göre İslam'ın kurduğu demokrasi düşüncesi, dünya tarihinde ilk örnektir. Geniş bilgi için bkz. Halit Zevalsiz, "Abbâs Akkâd", *DİA*, İstanbul 1989, II, 267

<http://www.ilimdunyasi.com/hayatin-icinden-fikih/abbas-mahmud-el-akkad-ve-islam-da-demokrasi/?wap2> Erişim tarihi: 11.10.2014.

http://en.wikipedia.org/wiki/Abbas_el-Akkad. Erişim tarihi: 11.10.2014.

⁷⁰ Tam ismi Ebu Temmam Habib b. Evs b. Haris et-Tai olup, meşhur Arap şairi ve hamase müellifidir. Babasının Tedus adlı bir hristiyan olduğu söylenir. Kendisi bu adı Evs'e çevirmiş ve kendisinin Tay Kabilesinden olduğunu ileri sürmüştür. Fakir bir ailenin çocuğu olarak babasıyla birlikte Şam'a göç etti. Ebu Temmam biraz kekeme olmakla birlikte fasih konuşurdu. Hazır cevap ve nüktedan olup güçlü bir hafızaya sahipti. Aynı zamanda eser veren pek az şairden biridir. Abbâsî devrinin en ünlü şairlerinden olan Ebu Temmam'dan büyük ölçüde etkilenen Mütenebbi ve Ebu'l-A'la el-Ma'arri gibi şairlerin şöhretine rağmen onun sanatına karşı gösterilen ilgi daha sonra da devam etmiştir. Arap şiirinin her dalında eser veren Ebu Temmam'ın en başarılı şiirleri kasideleridir. Onun şiirlerinde İslami kavramlara sıkça rastlanır. 846'da vefat etmiştir. Geniş bilgi için bkz. Hüseyin Elmalı, Ebu Temmam, *DİA*; İstanbul 1994, X, 241-242.

⁷¹ Ebu Ubade el-Velid b. Ubeyd b. Yahya et-Taî. el-Hamase adlı eseriyle tanınan Arap şairidir. Tay Kabilesinin Beni Buhtur aşiretindedir. Kuran'ın çoğunu ezberledi. Camilerde verilen derslere katılarak dil ve edebiyatın yanı sıra fıkıh, hadis, tefsir ve kelam gibi temel İslami eserleri de öğrendi. Buhturi, Ebu Temmam'dan çok faydalanmış, ondan şiir sanatına dair önemli bilgiler öğrenmiştir. Ebu Temmam ile tanışmasından sonra hayatında yeni bir dönem başlamış, asıl şöhretine onun vefatından sonra kavuşmuştur. 897'de vefat etmiştir. Geniş bilgi için bkz. Zülfikar Tüccar, Buhturî, *DİA*, İstanbul 1992, VI, 382.

konularına göre düzenlemiş, ayrıca Ebu Nuvâs'ın divanını da biraraya getirmişti. Ebu'l-Ferec'in İbni'r-Rûmî'yi kasıtlı olarak görmezden geldiği apaçık ortadaydı.⁷²

1.2.4. Tarihî Olaylara Bakışı

Keylânî eserlerinde tarihi olaylara ve İslâm tarihine zaman zaman yer vermiştir. Onun tarihî olayları aktarmada okuyucuda heyecan uyandıracak kendine özgü bir üslubu vardır. Uhud savaşında olayı anlatış şekli de böyle bir nitelik arzeder.

Uhud savaşının başında Müslümanların zaferi kesin gibiydi. Okçular, Peygamberimizin emrine karşı gelip yerlerini terk edince, müşrikler de arkadan hücum ederek, içlerinde Hz. Hamza'nın da olduğu birçok müslümanı şehit ettiler. Müşrikler, Peygambere yaklaşip, ona taş attı. Dişi kırıldı, yüzü ve dudağı yara bere içinde kaldı. Miğferinin halkaları mübarek yanağına battı. Uhud Savaşı, sahabe-i Kira'mın, samimiyet ve vefada, tarihte eşi benzerine rastlanmayan örnekleriyle doludur. Sahabe, yiğitçe Peygamberimizin yanında yer alır ve her biri ayrı bir cesaret ve kahramanlık örneği gösterir. Bu cesaret, Fransız tarih kitaplarının bahsettiği Jan Dark'ın⁷³ kahramanlığından aşağı değildir. Nitekim Nesibe binti Ka'b,⁷⁴ Peygamberimizin yanına gider, onu korumak için ölümü göze alır. Savaşın başında Müslümanlara su veren Nesibe durum tersine gidince, aceleyle Peygamberimizin yanına gelir, kendisini Hz.

⁷² Bedevi, 66-70

⁷³ Jeanne d'Arc (6 Ocak 1412- 30 Mayıs 1431) , Türkçe'de bazen sadeleştirilerek Jan Dark şeklinde de yazılır. Yüzyıl Savaşları boyunca İngiltere'ye karşı ülkesi Fransa'ya memleketi Lorraine'deki cephelerden başlayarak manevî anlamda büyük destek olan ve sonradan ünü Fransa'nın dört bir yanına dağılmış bir Fransız Katolik azizedir. Yaşadığı dönemde çok riskli bir karar olmasına rağmen 16 yaşında evinden ayrılıp, savaşlarda Fransız ordusuna katılmış ve İngilizlere karşı savaşmıştır. Daha sonra onu esir alan İngilizler, onun erkek giysisi giyip savaştan ve gaipten sesler duyan bir kâfir olduğunu öne sürerek, onu henüz 19 yaşındayken Rouen kentinde diri diri yakılarak öldürme kararı almışlardır. Ölümünden 490 yıl sonra öldürme kararını veren aynı kilise tarafından azize ilan edilmiştir.

Jan Dark, bugün Fransa'nın en önemli azizelerinden ve kutsal ikonlarından. Hayatı edebiyatta ve sinemada yoğun şekilde konu edilmiştir.

http://tr.wikipedia.org/wiki/Jeanne_d%27Arc. Erişim tarihi: 25. 09. 2014.

⁷⁴ Hz. Nesibe, eşi ve iki oğlu Uhud savaşına katılmıştı. Gözü dönmüş müşrikler, adım adım peygamberimize yaklaşıyordu. Etrafındaki bir avuç sahabe de göğüslerini siper ederek onu korumaya çalışıyorlardı. Durumu gören Hz. Nesibe, elindeki sargı ve kırbayı atarak peygamberimize koştu. Kılıç sallayıp ok atarak onu korumak için çarpıştı ve birkaç yerinden yara da aldı. Uhud Savaşından sonra Peygamberimiz şöyle dedi: Uhud günü sağıma ve soluma baktıkça hep Ümmü Umâre'nin (Hz. Nesibe) yanbaşımında çarpıştığını gördüm.

<http://semerkandergisi.com/tarih-yazdiran-sahabiyye-hz-nesibe-binti-kab/>. Erişim tarihi: 11.10.2014.

Peygambere siper eder, kılıcıyla müşriklerle savaşır, bazen de onlara ok atar. Öyleki aldığı darbelerden tanınmaz hale gelir.⁷⁵

Onun bu ifadelerinde İslâm tarihinin önemli olaylarından biri olan Uhud savaşını anlatış biçimi sahabilerin savaşta gösterdikleri kahramanlıkları ayrıntılarıyla ortaya koyması okuyucu üzerinde büyük bir etki ve duygu bırakmaktadır.

Keylânî'nin yaptığı tarihî, İslamî olaylara dair bakış açısını gösteren ifadelerinden biri de şöyledir:

İnsanlar, Peygamberimiz Hz. Muhammed'in vaaz ve sözlerinden daha çok, yaptıklarına bakıyorlardı. İnananlar, dört halife ve Sahabe-i Kirâm'ın örnek hayatından çok faydalandılar.

Hz.Ömer'in, ceza olarak oğlunu kamçıladığını görmüyor musunuz? Yine Hz. Ömer'in, Sahabe Amr bin As'ı azarlarken söylediği hikmetli sözü duymadınız mı: Ne zamandan beri insanları köleleştirdiniz? Hâlbuki anneleri onları özgür doğurmuştu!

Peygamberimiz Hz. Muhammed, bir gün, kendi kavminden gördüğü cefa ve eziyetten bahsederken şöyle demiştir: Medine'ye hicret etmek için günlerce bekledim ve bu (Hz. Ebu Bekir) yoldaşım oldu. Dağda, mağarada on küsur gün berir (misvak ağacının yemişi)'nden başka hiçbir yiyeceğimiz yoktu.

Utbe bin Gazvan⁷⁶ Mekke'de çektikleri çileyi tarif ederken şöyle derdi: Boykot sırasında uzunca bir zaman yiyeceksiz kaldık. Bu zaman zarfında bizim beşam(pelesenk) yaprağından başka yiyeceğimiz yoktu. Yanaklarımız yara oluncaya kadar onu yerdik. Bir gün bir yemiş bulmuştum. Onu Sa'd ile aramızda bölüştürdüm. Bir hurma bulup ta onu arkadaşıyla bölüşen kişi hakkında şöyle diyordular: İki adamın en şanslısı, payına çekirdek düşen kimsedir. Çünkü başka yiyecek olmadığı için gün boyu onu çiğneyip duracak.⁷⁷

⁷⁵ Bedevi, 83-84.

⁷⁶ Peygamber efendimizin (s.a.v.) ihtimam ve hassasiyetle yetiştirdiği Suffe Ashabından olan Utbe b. Gazvan r.a. Büyük İslam mücahitlerindedir. İlk mühacirlerden olan Hz. Utbe, Bedir Savaşına katıldı ve büyük kahramanlıklar gösterdi. Onun en heyecanlı günleri, İran taraflarında cihat ederken ve Basra valisiyken geçti.

<http://www.resulullah.org/utbe-bin-gazvan-> Erişim tarihi. 11.10.2011.

⁷⁷ Bedevi, 85.

Keylânî'nin eserlerinde sıkça yer alan sevgili Peygamberimiz Hz. Muhammed ile Kureyş arasında geçen şu diyaloga da bakmakta yarar var: *Kureyş'liler övünerek şöyle dedi: Sana tabî' olan şu Bilâl, 'Ammâr ve Suheyb gibi köleler, Kusay bin Kilâb, Abdü Menâv, Hâşim ve Abdü Şems'den daha mı iyidir? Peygamberimiz de, evet, Allah'a yemin ederim ki, onlar, az olsalar çoğalır, zayıf olsalar aziz ve üstün olacak, hatta ve hatta, takip edilip uyulacak birer yıldız haline gelecekler ve onlar hakkında, bu, filânın sözüdür, şu, onun yaptığıdır denilecektir, dedi.*

*Öyleyse Câhiliye devrindeki dedelerinizle övünmeyin, bana tâbî' olunuz ki sizi de aziz ve üstün yapayım. Yemin ederim ki İran Kisrası ve Bizans İmparatoru'nun hazinelerini paylaşacaksınız.*⁷⁸

Keylânî, sadece hikâye yazmakla kalmamış, çeşitli tarihi olayların eleştirisini yapmıştır ki, bundaki hedefi, bizlerin bunlardan ibret almamızdır.

1.2.5. Arapça Hakkındaki Görüşleri

XX. yüzyıl başlarında tüm dünyada milliyetçilik akımları hâkimdi. Bu akım, Müslümanlar arasında da yaygın bir hal almıştı. Birçok yazar ve şair, kendi ırkını ve dilinin üstün olduğunu savunuyordu. Keylânî'nin de Arapça hakkında özgün görüşleri vardı. O'nun yaşadığı dönemde Mısır, İngiliz işgali altındaydı. Keylânî, işgale karşı da açık bir tavır almıştı. İngiliz sömürgeciliği, fasih Arapça'nın yerini, mahalli halk lehçesinin (Avamca) almasını istiyordu. Mısır'luların İngilizce'yi resmi dil edinmeleri için büyük baskılar yaptı. Fakat samimi mücahitlerin millî bilinci kuvvetlendirmesi sayesinde, Arapça daha da gelişip zenginleşti.

O, bu konuda şöyle diyor: *“Ben, onların davet ettiği avamcayla, elimden gelen her yolla savaşıyorum. Avamca ile yazmak isteyenlere şunu soruyorum: Hangi Avamca ile yazalım? Mısır, Irak, Suriye, Hicaz, Kahire, İskenderiye, Asyut ya da Dimyat Avamcası ile mi?*

Mahmut Teymur⁷⁹ bazı hikâyelerini Avamca yazdığı zaman, ona karşı sert bir tavır aldım ve Ona dedim ki: Eğer edebiyatının sadece yöresel olmasını istiyorsan,

⁷⁸ Bedevi, 85-86

Avamca ile yaz. Ama edebî ürünün ölümsüz olmasını istiyorsan, fasih Arapça ile yaz. Böylece Teymur, Avamca'ya en fazla düşmanlık besleyenlerden biri oldu. Avamca ile yazmanın edebiyatı zayıflatmayacağını iddia edenlere verdiği cevabı, Keylânî'nin bu konudaki fikrini gösterir: Alfabe, insanların anlaması için bulundu. Yazar, ne kadar çok kişiye ulaşabilirse başarısı da o kadar büyük olur. Arapların da lehçeleri değişiktir. Onları sadece fasih Arapça birleştirir. Kültürlü kesim de fasih Arapça'dan başka bir lehçeden anlamaz.

Şüphe yok ki, hikâyecilik fasih Arapça ile olmalıdır. Konuşmanın Avamca ile olmasını isteyenler, bunu zayıflıktan, dili iyi bilmemekten yapıyorlar. Şayet onlar dillerini iyi bilseydiler, konuşmaları bu çirkin Arapça ile olmazdı.”⁸⁰

Kardeş Arap Ülkelerinde nereye gitsem, nereye baksam, içimi garip bir duygu kaplardı. Bana, kendi ülkemdeymişim gibi gelir, etrafımda beni sarıp kuşatan herkesi, aziz, şerefli kardeşlerim gibi görüyordum. Bütün bunlar, bu ülkelerin dostluk bağlarını kuran, düşüncelerini, isteklerini, edebiyat ve kültürlerini birleştiren Arap Dili sayesinde olmuştu. Bu dil sayesinde hepimiz el-Mütenebbi,⁸¹ İbni Zeydün, el-Ma'arri, İbni'r-

⁷⁹ XX. yüzyılın başından itibaren tüm türlerdeki edebi üretim altın çağına girdi. Ahmet Şevki, Hafız İbrahim ve devamında gelen Mahmut el-'Akkâd öncülüğündeki Divan okulu ile en ünlü temsilcisi Ahmet Zeki Ebu Şadi olan Apollo Grubu, Mısır şiirinin en önemli temsilcileri olarak öne çıktı. Drama da ise Mahmut ve Muhammet Teymur kardeşlerin yoksulların hayatlarıyla ilgili ve Tevfik el-Hakîm'in sahneye konulmaktan çok okunmak için yazdığı tiyatro oyunları da bu dönemde ortaya çıktı. Mahmut Teymur, modern Mısır Edebiyatı kısa hikâyeciliğinin önde gelen temsilcilerinden, roman ve kısa hikâye yazarı, Arap dili ve edebiyatı âlimidir. 16 Haziran 1894'te Kahire'de doğdu. Dönemin kültür hayatının önemli şahsiyetlerinden Türk asıllı Ahmet Teymur Paşa'nın oğludur. Hikâye ve piyes yazarı olan ağabeyi Muhammet Teymur ve halası şaire 'Aişe İsmet Teymur da onun edebiyata yönelmesinde etkili oldu. Mehcer (Göç) edebiyat ekolünden çok etkilendi. Mahmut Teymur, hikâyecinin görevinin hayatı bütün çıplaklığı ve gerçek yüzüyle yansıtmak olduğunu düşünüyordu. Hikâyelerinde önceleri diyaloglarda halk diline yer vermiş ve bunu izlediği gerçekçi ekolün bir gereği sayan yazar, 1939 yılından itibaren halk dilini kullanmayı tamamen bırakarak edebi dili savunmaya başladı. 1949'da Kahire Arap Dil Akademisine üye seçildi. 1962'de Mısır Hükümetinin 1. Derece İmtiyaz nişanına, edebiyat dalında da devlet takdir ödülüne layık görüldü. Tedavi için gittiği İsviçre'nin Lozan kentinde 25 Ağustos 1973'te vefat etti.

<http://www.agos.com.tr/tr/yazi/102/bes-bin-yillik-kulliyat-misir-edebiyati>. Erişim tarihi: 11.10.2014. Bedrettin Aytaç, "Mahmut Teymur", *DİA*, Ankara 2003, XXVII, 386.

⁸⁰ Bedevi, 40-44

⁸¹ Ebu't-Tayyib Ahmet b. El Hüseyin b. El Hasen b. Abdissamed el Cu'fi el Kindî el Mütenebbi, Hicri 303 (915-916) yılında Kûfe'de doğdu ve öğrenimine burada başladı. Fakirliğinden dolayı servet ve şöhretin en güvenli yolunun şiir olduğunu düşünerek ilk övgüsünü Ebu'l Fazl el- Kûfî adında Şii- Karmatî eğilimli bir zengine sundu. Daha sonra Bağdat'a gitti ve ileri gelen dilcilerden lûgat, nahiv, edebiyat ve şiir dersleri aldı. Şiirlerinin takdir edilmediğine öfkelenen Mütenebbi, mevki ve iktidarın en sağlam yolunun kuvvet ve şiddetten geçtiği kanaatine varıp Lâzkiye'de isyan propagandasına başladı ve bedeviler

Rûmî, Ebu Nûvâs⁸², el-Câhiz⁸³ ve diğeri gibi eşsiz nice dahi yazar ve şairleri beğenir olduk. Bunlara nispet edilen övgüyü, bize yapılmış övgü olarak görüp onunla övünüyoruz.⁸⁴

1.3. KÂMİL KEYLÂNÎ'NİN ESERLERİ

Keylânî'nin yazdığı ve tercüme ettiği 250 öyküsü olduğu belirtilmektedir. Kâmil Keylânî'nin hayatını ve eserlerini Suriye Hikâyesi adlı sitede ele alan Dr. Târık el Bekrî, araştırmacıların, Keylânî'nin çocuklar için bin tane hikâye yazdığını söylediklerini, fakat kendisinin bunlara ulaşamadığını, Keylânî'nin bunlardan iki yüze yakını bastırıldığını belirtmektedir.⁸⁵ Bazı kaynaklarda, Kâmil Keylânî'nin 120 adet kitap te'lif ettiği belirtilmektedir: Bunlar da şunlardır:

- 1-el- Va 'zu 'l-Kasasî (Hikâyeci nasihat)
- 2-es- Sincâbu 's Sağîr (Küçük Sincap)
- 3-Hikâyetü Behlül (Behlül: Palyaço Hikâyesi)
- 4-Zehretü 'l-Bersîm (Yonca çiçeği)
- 5-en-Nahletu 'l 'Amile (Çalışkan Arı)
- 6-el-Himaru 'l-Kariu (Okur yazar eşek)
- 7-el-Filu 'l-Ebyed (BeyazFil)

arasında büyük bir nüfuz kazandı. Başlangıçta başarılı gibi görünen birkaç teşebbüsün ardından yenildi. İhşîdilerin Humus Valisi Lu'lu' tarafından, o dönemde isyan çıkaranlara isnat edilen Nebilik iddiası suçlamasıyla hapse atıldı. Valiye, özür dileyen bir mehdiye yazınca serbest bırakıldı. 965 yılında vefat etti. Geniş bilgi için bkz. İsmail Durmuş, *el-Mütenebbi, DİA*, İstanbul, 2006, c:XXXII,195-200.

⁸² Ebu Nuvâs- el-Hasen b. Hani b. Abdlevvel el Hakemî, Abbâsi'lerin ilk döneminde Arap şiirine yeni bir üslup getiren şairdir. Küçük yaşta ailesi ile Basra'ya yerleşti. 6 yaşındayken babası ölünce annesi onu büyüttü. Kûfe'de meşhur şair Halef el-Ahmer ile tanıştı ve ondan faydalandı. Ebu Nuvâs'ın üstün zekâsı ve mükemmel fizyonomisi Abbasi sarayına girmesini kolaylaştırdı. Tefsir, hadis, fıkıh ve kelam gibi ilimlerle de meşgul olmuş, felsefe ve tıbbâ da ilgi duymuştur. Cahiz, dili Ebu Nuvâs'tan daha iyi bilen bir kimseye rastlamadığını söylemiştir. Geniş bilgi için bkz. Nasuhi Ünal Karaarslan, Ebu Nuvâs, *DİA*, İstanbul, 1994, X, 205-206.

⁸³ Ebu 'Usmân 'Amr b. Bahr el-Câhiz, 775- 868 yıllarında yaşamış olup, zamanının allâmesi idi. Büyük emekler sarf edip hiç kimsenin yazamayacağı önemli eserler kaleme aldı. İbn Haldûn, Câhiz'in el-Beyân ve't- Tebyîn adlı eserinin Arap Edebiyatının dört önemli kaynağından birisi olduğunu belirtmektedir. Basra'da doğup yine orada vefat etmiştir. *el-Beyân ve't-Tebyîn*, el-Câhiz yayınevi, nşr. Abdusselam Muhammet Harun. Mısır tsz.; Komisyon. *el-Müncid fi'l A 'lâm*, 8. Baskı, Lübnan 1976, 206.

⁸⁴ Bedevi, 42-44

⁸⁵ <http://www.syrianstory.com/>. Erişim tarihi.31.12.2013

- 8-*Usretu's-Senâcip (Sincaplar Ailesi)*
- 9-*Kâdi el-Ğabe (Orman Yargıcı)*
- 10-*ed-Decâcetu's-Sağîretu'l-Hamrâ (Küçük Kırmızı Tavuk)*
- 11-*Ğizlanü'l-Ğabe (Ormanın Ceylanları)*
- 12-*el-Ernebu'l-Âsi (Âsi Tavşan)*
- 13- *Ahlâmu Bisebse (Bisebse'nin Hayalleri)*
- 14- *Emîru'l-'Afârit (İfritlerin Reisi)*
- 15- *Lu'lu'etu's-Sabah (Sabah İncisi)*
- 16- *Hisanü'l-Cev (Uçan At)*
- 17- *Habbetü't-Tüt (Dut Çekirdeği)*
- 18- *el-Emir Mışmış (Prens Mışmış)*
- 19- *Butûletu Sevsene (Sevsene'nin Kahramanlığı)*
- 20- *Kîsu'd-Denânîr (Para Kesesi)*
- 21-*Bedrü'l-Büdüür (Aydan daha güzel)*
- 22-*Hâtemü'z- Zikrâ (Hatıra Yüzüğü)*
- 23-*el-Meliku Acîb (Garip Kral)*
- 24-*Şehrazât bintu'l-Vezir (Vezir kızı Şehrazât)*
- 25-*el Emîretu'l-Kâsiye (Taş Kalpli Prenses)*
- 26-*Şebeketü'l-Mevt (Ölüm Ağtı)*
- 27-*Medînetü'n-Nuhâs (Bakır Şehri)*
- 28-*el-Lıhyetü'z-Zerkâu (Mavi Sakal)*
- 29-*Ğezaletü'l-Wâdi (Vadinin Ceylanı)*
- 30-*Mesâriu'l-A'yân (Eşrâfin Ölümü)*
- 31-*eş-Şeyhu'l- Hindî (Hintli İhtiyar)*
- 32-*el-Vezîrü's-Secin (Tutsak Vezir)*
- 33-*Lewlebetu Emîretü'l-Ğizlan (Ceylanlar Prensesi'nin Vidası)*
- 34-*Ali Baba*
- 35- *Ernebün fi'l-Kamer (Ayda bir Tavşan)*
- 36-*Esrârü Ammâr (Ammâr'ın Sırları)*
- 37-*Bisâtü'r-Rih (Uçan Halı)*
- 38-*Bintü's-Sebbağ (Boyacının Kızı)*
- 39-*Dimne ve Şesrebe*

- 40-DırdıŖel-Acîp (Garip DırdıŖ)
 41-el-Ernebü'z-Zeki (Zeki TavŖan)
 42- Baba Abdullah ve Dervif
 43- İbni Cübeyr fî Mısr ve'l-Hicaz (İbni Cübeyr Mısr ve Hicaz'da)
 44-el-Esedve's-Sirânü's- Selâse (Aslan ve üç öküz)
 45- el-Ankebü'l-Hazîn (Üzgün Örimcek)
 46-el-Ğurâbu't-Tâir (Uçan Karga)
 47-el-Melik Lear (Kral Lear)
 48-ed-Dıku'z-Zarîf (Kibar Horoz)
 49- Cilfer Fi Biladi'l-'Amâlika (Cilfer 'Amâlika Diyarında)
 50- Ceddu'l-Kurûd (Maymunların Dedesi)
 51- Cilfer fî'l-Cezîreti't-Tayyâre (Cilfer Uçan Adada)
 52-Cuha fî Bilâdi'l-Cin (Cuha Periler Diyarında)
 53- Cilfer fî Cezîreti'l-Ciyâdin-Natıka
 (Cilfer KonuŖan Atlar Adasında)
 54- Habibu'Ŗ-Ŗa'b (Halkın Sevgilisi)
 55- Fi'l-İstabl (Ahırda)
 56-Cilfer fî Bilâdi'l-Akzâm (Cilfer Cüceler Diyarında)
 57- Cebbâretu'l-Ğabe (Ormanın Cadısı)
 58-Cuhave'l-Buhalâ (Cuha ve Cimriler)
 59-Umare
 60-Muğâmerâtu Sa'leb (Tilkinin Maceraları)
 61-Afârîtu'l-Lusus (Yavuz Hırsızlar)
 62-Mesâri'u-Hülefâ (Halifelerin Ölümü)
 63-Kâhiru'l-Cebâbire (Zalimleri Yok Eden)
 64-Muallimu'n-Nubâh (Havlama Öğretmeni)
 65-Hârisetu'n-Nehr (Irmak Bekçisi)
 66-Kenzü'Ŗ-Ŗemerdel (Ŗemerdel'in Hazinesi)
 67-Kassâsu'l-Eser (İz Sürücüsü)
 68-Yolyos Kayser (Çar Yolyos)
 69-Kıssatun Lâ Tentehi (Bitmeyen Hikâye)
 70-Leyletu'l-Mihrecân (Ŗenlik Gecesi)

- 71-Nu'mân
- 72-Ümmü Sind ve Ümmü Hind (Sind ve Hind'in Anneleri)
- 73-Sayyâdü-Ğizlân (Ceylan Avcısı)
- 74-Robins Cruzo
- 75-Sefîretu'l-Kamer (Aydın Elçisi)
- 76-Simsime
- 77-Şantah ve Saydah
- 78-Şeceretu'l-Hayat (Hayat Ağacı)
- 79-Sefrûtu'l-Hattâb (Oduncu Sefrut)
- 80-Sirau'l-Eheveyn (İki Kardeşin Mücadelesi)
- 81-Reyhânü'l-Kezzâb (Yalancının Reyhânı)
- 82-Esdikâu'r-Rebi'u (Bahar Dostları)
- 83-Tâciru'l-Bundukiyye (Tüfek Tüccarı)
- 84-Semeretu'l-Hilâf (Anlaşmazlığın Meyvesi)
- 85-Zâtü'l-Cenâheyn (İki Kanatlı)
- 86-Tâciru Beğdâd (Bağdadlı Tüccâr)
- 87-Hüsrevşah
- 88-el-Meliku'n-Neccâr (Marangoz Kral)
- 89-Wezzetu's-Sultân (Sultânın Kazı)
- 90-Hizâu't-Tanbûrî (Tanburinin Ayakkabısı)
- 91-el-Asife (Fırtına)
- 92-Acîbeve Acîbe (Garip ve Şaşkın)
- 93-Ebu'Hasan (Hasan'ın Babası)
- 94-Abdullah el Berrî ve Abdullah el Bahrî (Kara Abdullahı ve Deniz Abdullahı)
- 95-Alâeddin
- 96-Ebu Sîr ve Ebu Kîr
- 97-el-Erneb ve's-Sayyâd (Tavşan ve Avcı)
- 98-el-Emîr el-Hâdive'l-Hamsûn (51.Prens)
- 99-el-Arendes
- 100-el-Esedu't-Tâir (Uçan Aslan)
- 101-el-Kasrû'l-Hindî (Hint Sarayı)
- 102-el-Beytu'l-Cedid (Yeni Ev)

- 103-*es-Sadikatân* (İki Kız Arkadaş)
 104-*eş-Şema'dân el-Hadîdî* (Demir Şamdanlık)
 105-*es-Sindibâdi'l-Bahrî* (Deniz Sindbadı)
 106-*es-Sayyâd ve'l-Ankeb* (Avcı ve Örümcek)
 107-*Hay binYakzân*
 108-*Narâda*
 109-*Leylâ ve'z-Zi'b* (Leyla ve Kurt)
 110-*Fi Bilâdi'l-Acâyib* (Hârikalar Diyarında)
 111-*Şemşun el-Cebbâr* (Zalim Şemşun)
 112-*Ebu Harbuş*
 113-*et-Tâciru Mermer* (Tüccâr Mermer)
 114-*Unkûdu'l-İneb* (Üzüm Salkımı)
 115-*Batalu Etînâ* (Atina Kahramanı)
 116-*el-Melik Midas* (Kral Midas)
 117-*el-Ulbetu'l-Meshûre* (Sihirli Kutu)
 118-*es-Saîd Hasan* (Mutlu Hasan)
 119-*Muhâtarâtu Ummu Mâzin* (Ummu Mâzin'in Tehlikeli Maceraları)
 120-*Fi Ğâbeti'ş-Şeyâtin* (Şeytanlar Ormanında)

Yabancı dillere çevrilen eserleri ise şunlardır:

Mülûkü't-Tavâif (Kabile Kralları) ve *Nezerât fî Târihi'l-İslam* (İslam Tarihine Bakışlar).⁸⁶

Kâmil Keylânî'nin sürekli devam eden çalışmaları, tarih sayfaları arasında parlak ve üstün bir yer edinmesini sağlamıştı. *Mesâri'u'l-Hulefâ* ve *Mesâri'u'l-A'yân* (Halife ve Eşrâfın ölümü) eserlerine ek olarak *Risâletu'l-Ğufrân*'ı tahkik ve şerhetti. Keza Endülüs Edebiyatını, İslam Tarihine Bakışları, Batı Edebiyatının şaheser hikâyelerini, yazım sanatını tercüme etti. Yolculukla ilgili "*Kardeş Ülkeler Hâtıraları*" adlı kitapları yazdı. Daha sonra çocuk edebiyatına yöneldi. İlköğretimden üniversiteye kadar bölüm ve dizi halinde çocuk yaşına uygun hikâyeciliğin öncüsü oldu.⁸⁷ Ayrıca edip aşağıda

⁸⁶ <http://www.syrianstory.com/>. Erişim tarihi: 31.12.2013

⁸⁷ Bedevi, 59

kısa başlıklar altında kısaca değineceğimiz gibi Shakespear'ın hikâyelerini Arapçaya uyarlamış ve bir de dinî bir piyes yazmıştır.

Shakespear Hikâyelerini Arapçaya Uyarlaması:

Keylanî, sadece Arap Edebiyatıyla yetinmemiş, birçok Dünya Klasikleriyle de ilgilenmişti. Bunlardan birisi de Shakespear Hikâyeleriydi. Shakespear'ın yazdığı ve dünya edebiyatının şaheserlerinden olan bu hikâyeler, aslında çocuklar için değil, büyükler için yazılmıştı. Üstelik Shakespear bunları eski İngilizce ile yazmıştı. Kâmil Keylânî de bu hikâyeleri Arap çocuklarının anlayabileceği hale uyarladı.⁸⁸

Bu hikâye grubunu inceleyen kişi, burada kullanılan dilin, hedef kitle olan çocukların seviyelerinin çok üstünde olduğunu görür. Hatta bu hikâyelerde yetişkinlere bile zor gelebilecek kelimeler bulunmaktadır. Örnek olarak şu kelimeleri verebiliriz:

سواد الشعب	:	<i>Halkın büyük bölümü</i>
جمهرة البلاد	:	<i>Ülkelerin çoğu</i>
اوغر صدره	:	<i>Öfkelendirdi</i>
الامتهان	:	<i>Meslek olarak yapmak, küçümsemek.</i>
الخنوص	:	<i>Domuz yavrusu</i>
يزدرونه	:	<i>Küçümsemek, önemsememek,</i>
المقت	:	<i>Nefret etmek, kızmak, iğrenmek.</i>
ازراء	:	<i>Azarmak, küçük görmek.</i>
مؤرق	:	<i>Gece uykuyu kaçırın şey.</i>
سمت	:	<i>Güzel görünüş, yol, şekil, tavır.⁸⁹</i>

Eğer Kâmil Keylânî bu kelimeleri açıklama yoluna gitmeseydi, küçüklerden önce büyükler bundan nefret edecekti. Fakat Keylânî'nin öncelikli amacı, çocuğun kelime

⁸⁸ <http://www.syrianstory.com/>. Erişim Tarihi: 31-12-2013.

⁸⁹ <http://www.syrianstory.com/> Erişim Tarihi: 31-12-2013. Kadir Güneş, Arapça-Türkçe Sözlük.

dağarcığını zenginleştirmektir. Elindeki hikâyeye ise bu amacı gerçekleştirmek için bir araçtan başka şey değildi. Keylânî, kullandığı kelimelerin çocuk tarafından anlaşılması ve kavranabilmesi için iki yöntem kullanır: Bol bol tekrar ve zor kelimeleri açıklama yöntemi.⁹⁰

Keylânî'nin Arapçaya uyarladığı Shakespear Hikâyeleri ve diğer öykülerdeki en önemli özelliği, kelime seçmedeki üstün kabiliyeti ve en uygun anlamı verebilmesi, sade ve basit bir üslup kullanmasıdır ki, bu üslubu da akıcı ve anlaşılırdır. Cümleler güzel ve zarif olup, birçok tasvir ve anlamları vardır. Bu da çocuk hikâyelerinin amacı ile örtüşmekte olup, hedefi, çocuğun ufku ve düşüncesini zenginleştirmek, zihnini açan tasvîrî yeteneklerini geliştirmektir.

Keylânî bu hikâyeleri Arapça'ya uyarlarlarken Kur'an-ı Kerim'den birçok alıntı yapmıştır: İnsanların kalpleri kaskatı oldu. Bu mana, Kur'an-ı Kerim'de birçok yerde geçmektedir:

ثم قست قلوبكم من بعد ذلك فهي كالحجارة أو أشد قسوة

“Bu olaydan sonra kalpleriniz katılaştı ve taş gibi oldu, belki taştan daha çok sert bir hale geldi.”⁹¹

خيل للناس أن البراكين انفجرت وأن الكواكب أنتثرت وأن الجحيم سعرت

“İnsanlara, yanardağlar patlamış, yıldızlar darmadağın olmuş, cehennem tutuşturulmuş gibi gösterildi”. Bu niteleme, Kur'an'daki açıklamaya tamamen benzemektedir:

إذا الشمس كورت وإذا النجوم إنكدرت وإذا الجبال سيرت وإذا البحار سجرت وإذا النفوس

زوجت وإذا الموودة سئلت بأي ذنب قتلت وأذا الجحيم سعرت

“Güneş dürüldüğünde, yıldızlar bulanıp söndüğünde, dağlar yürütüldüğünde, denizler kaynayıp taşınca, ruhlar (bedenlerle) eşleştirilince, diri diri toprağa gömülmüş kız çocuğunun hangi suçtan dolayı öldürüldüğünün (hesabı) sorulunca, gökyüzü çizilip

⁹⁰ <http://www.syrianstory.com/>. Erişim Tarihi: 31-12-2013.Kadir Güneş, Arapça- Türkçe Sözlük, İstanbul 2010.

⁹¹ Bakara: 2/74

ortadan kaldırılınca, cehennem ateş gibi kızdırılınca...”⁹² Bu ve bunun gibi örnekleri çoğaltabiliriz⁹³

Dini Piyesi:

Keylanî, tüm bu çalışmalarına ek olarak dinî bir piyes de yazmıştı. Kendisi de dindar olup, Mısır Din İşlerini düzenleyen Vakıflar Bakanlığında çalışmaktaydı. Bu piyesi şöyledir:

Peygamberimizin babası Hz. Abdullah, Hz. Âmine ile evlenir, kısa bir zaman sonra da vefat eder. Hz. Abdullah vefat ettiğinde Hz. Âmine de hamileydi. Güzel ve hoş kokulu çiçeklerin çabuk solması gibi, Peygamberimizin babası Abdullah da, üstün nuruyla dünyanın aydınlandığı oğlunu göremeden solup vefat eder. Peygamberimiz, babasının ölümünün üzerinden birkaç ay geçtikten sonra dünyaya gelir. Allahu Te’ala da dedesi Abdülmuttalib’in kalbine gerçek ve samimi şefkat tohumları saçar. Tüm bunlar, Yüce Yaratanın lütuflarındandı. Dedesi, oğulları kadar ona ilgi gösterdi.

“-Allahu Teâlâ, Hz. Âmine’ye, kocasının vefatı ve çocuğunun yetim kalması karşısında ona dayanma gücü verdi:

“-Bunda şaşılacak bir şey yoktu. Çünkü Hz. Amine’nin kocasına karşı mükemmel bir samimiyeti vardı.

-Onun uğradığı şok, öldürücüydü. Onu sabırdan başka birşey kurtaramazdı.

-Şüphe yok ki, Abdullah, zamanında gençlerin baş tacı, en yakışıklısıydı.

-Gençken, yardımın, iyiliğin, cesaretin en üstün örneği idi.

-Eğer eşi onu kaybettiğinden dolayı hüzünlere dalmışsa, bunda şaşılacak bir şey yoktu.

-Doğru söyledin, üzüntüsünün şiddetinden sütü kurumuştu.

-Öyleyse çocuğu sütsüz, gıdasız nasıl yaşamıştı?

-Anne sütünden mahrum olmuştu. Ama Cenabı Hak çok merhametliydi, elçisini ve has dostunu aç bırakmayacaktı.

⁹² Tekvir, 81/1-12

⁹³ <http://www.syrianstory.com/>. Erişim tarihi. 31.12.2013

-Yüce Yaratanın, yardımı ona yetişti, anne sütünün yokluğunu telafi etti. Peki, ama bu nasıl oldu?

-Süveybe onu emzirdi.

-Süveybe kimdir? Önceden onu duymamıştım.

-Amcası Ebu Leheb'in cariyesi idi.

-Allahu Teâlâ'nın gücü ve kudreti ne kadar da çok, lütufları da ne kadar gizliydi!

-Süveybe, sanki onu, efendisi Ebu Leheb'in ölümüne sebep olmak için emzirmişti.

-Doğru, Ebu Leheb, Peygamberimizin en azılı düşmanlarından idi. Peygamberimizin elçiliği anlaşılıp yıldızı parlamaya o da kin ve nefretinden öldü.

-Peygamberimiz Bedir Savaşını kazandıktan sonra, o da kahrından ölüp gitti.

-Bedevi kadınlar, yılın iki mevsiminde, zengin çocuklarını emzirmek için Mekke'ye gelirlerdi.

-Fakat O, zengin değildi. Onu emzirmeyi kim üstlendi ve onu ücretsiz emzirmeye nasıl razı oldu?

-Bu konuda haklısın, o kadınlar zenginlere yöneldi. Bu küçük çocuğu emzirmek, hiç birisinin aklına gelmemişti.

-Kadınlar, onun yetim olduğunu duyar duymaz, hemen uzaklaşıyorlardı.

-Tüm kadınlar ondan yüz çevirdi.

-O da, kendisini emzirecek bir kadın olmadığından öylece kalakaldı mı?

-Hayır, aziz dostum. Dünyada iyiliğin kaynağı daha kurumamıştı. O bedevi kadınlardan birisinin kalbi ona yandı.

-Halime ilk önce ondan vazgeçmiş, sonra onu gönüllü emzirmeyi kabul etmişti.

-Halime hangi kabileden idi?

-Beni Sa'd Kabilesinden.

-Ondan vazgeçtikten sonra onu emzirmeye nasıl razı olmuştu?

-Allahu Te'âlâ, Halime'ye emzireceği zengin çocuk nasip etmedi. Bu yolculuğunun meyvesiz, faydasız olduğunu gördü. Çöldeki evine, emzireceği çocuk olmadan dönmek istemedi.

-Niçin Allahu Te'âla onun kalbine merhamet tohumunu atmıştı demiyorsun?

-Evet, Allah ona bu insanî görevi sevdirdi. Allahu Te'âla, bu yaptığına karşılık, onu en büyük mükâfatla ödüllendirdi.'

-Hangi mükâfatı kastediyorsun?

-Onu alır almaz, Allahu Te'âla ona tüm hayır kapılarını açtı. Refah ve bolluğun tüm çeşitlerini ona nasip etti."⁹⁴

Keylâni, yazdığı bu piyesle Allah'a olan inancını ve güvenini, ayrıca onun kulu ve elçisi olan Hz. Muhammed'e imanını ve ona karşı beslediği büyük sevgiyi ortaya koymuştur.

⁹⁴ Bedevi, 151-155

İKİNCİ BÖLÜM

KÂMİL KEYLÂNÎ VE ÇOCUK EDEBİYATI

2.1. KÂMİL KEYLÂNÎ'NİN HİKÂYECİLİĞİ

Keylânî, çocukluğundan itibaren onu hikâyeciliğe hazırlayan bir takım şartlar altında yetişmiştir. Yunanlı mürebbiye, özürlü dayısı ve arabacı lakaplı Muhammed eş-Şeyh ve mahalledeki halk ozanı ‘Abduh eş-Şair’in anlattıkları hikâyeler, hadis-i şerifler ve şiirler Keylânî'nin büyük bir birikim sahibi olmasını sağlamıştır. Hal böyle olunca da, Keylânî'nin hikâyeye yönelmesi, karakterinin doğal bir sonucu olmuştur. Keylânî'nin edebî hayatının ilk yıllarında verdiği eserler, onun hikâyeciliği hakkında bize bilgiler verir. Tarih, şiir, edebiyat, hikâyeciliğin pencereleri ve ona bir hazırlık olup, romanı da oluşturan ilk çekirdekti. Geriye dönüp de Keylânî'nin hayatına baktığımız zaman, hikâyecilik üslubuna göre şekillendiğini görürüz. Onun ruhu Arap efsanelerine açılmış, böylece her edebiyata ait tüm efsaneleri okumaya koyulmuştu.

Onu bu alana iten sebepleri araştırdığımızda, bunların iki tane olduğunu görürüz:

Birincisi Keylânî'nin daha küçükken, çocuklar için yazılmış yabancı hikâyelerin çok güzel ve şaheser olmalarına karşın, Arap hikâyelerinin ise son derece kötü ve çirkin olduğunu hissetmesiydi. O kadar ki daha çocukken, yakın dostu olan Üstad Seyyid İbrahim'e şöyle demişti:

-Bu Arapça kitaplar, okumayı bize bıktırıyor, dostu da Keylânî'ye şöyle der:

-Eğer (Bu tür bir şey) yapacaksan, onlardan daha iyisini yap.

Bu duygu ve düşünceler, çocukluğundan beri ondan ayrılmadı. Okuduğu her hikâyenin beğendiği kısımlarını kafasında saklamaya başladı. Böylece ilk çocuk hikâyesi 1927 yılında ortaya çıktı. Bu hikâye ise "Deniz Sindbadı" adını taşıyordu.⁹⁵

Kâmil Keylânî'yi bu alana iten ikinci sebep ise, çocuğuna anlattığı, onun da bu hikâyeyi tüm ayrıntılarıyla hizmetçiye anlatmasıydı. Çocuğun, hikâyenin hiçbir ayrıntısını kaçırmadan başkasına anlatması, onu daha çok hayrete düşürmüştü.

⁹⁵ Bedevi, 35-37.

Keylânî, bu hikâyenin çocukları cezbedtiğini ve önünde iki yol olduğunu gördü: Ya, tüm zamanını böylesi hikâyeler anlatarak çocuklarını yetiştirecek ya da bu hikâyecilik olayını daha yaygın, genel bir hale getirecekti. O da bu ikinci yolu seçti.⁹⁶

Kâmil Keylânî, hikâyelerini 4 önemli aşamaya ayırmıştır:

- 1-Ana Okulu aşaması,
- 2-Orta çocukluk aşaması,
- 3- Son dönem çocukluk aşaması
- 4- Lise aşaması.

Araştırmacılar, hikâyeleri bizzat Keylânî'nin sınıflandırmasına göre yapmış ve bunlar da 17 ana başlık altında toplanmıştır:

- 1-Ana Okulu hikâyeleri
- 2-Çocuk hikâyeleri
- 3-Mizahi hikâyeler
- 4- 1001 gece hikâyeleri
- 5-Şehrazat hikâyeleri
- 6-Nasrettin Hoca hikâyeleri
- 7-Hint hikâyeleri
- 8-Bilimsel hikâyeler
- 9-Piyes, tiyatro hikâyeleri
- 10-Shakespear hikâyeleri
- 11-Arap hikâyeleri
- 12-Seçme hikâyeler
- 13-Evrensel hikâyeler.
- 14-Garip hikâyeler
- 15-Coğrafi hikâyeler
- 16-Peygamberimizin hayatı
- 17-Sevgili.(El Habib)⁹⁷

⁹⁶ Bedevi, 35-37

⁹⁷ <http://www.syrianstory.com/>. Erişim tarihi. 31.12.2013

Keylânî'nin hiçbir gazetede yazılmayan ve hiçbir kitapta da yer almayan, ama edebî toplantılarda hızla yayılan şiirleri vardı. Şiirleri, müjdeli haberin çabuk yayılması gibi hızla yayılıyordu ve bu meclislerin konusu haline gelmişti. Bu konuda edebiyatçılar ikiye ayrılmıştı: Ondan rivayet eden ya da ondan almaya çalışan. Kendisi ise, hayır yapanın adının bilinmesini istemediği gibi, şairlik vasfıyla nitelenmek istemiyordu.⁹⁸

Bir gün Keylânî'ye şöyle dediler: *Yeni nesilden birçok genç, senin şair olduğunu ve yayınlanıp insanlara duyurulmayı hak eden şiirlerinin olduğunu bilmiyor. Ayrıca dostları ve sevenleri, birçok kez ondan, şiir divanını yayınlamasını istediler. Fakat O, buna yanaşmadı. Sebebini ise şöyle açıkladı: Ben, bu şiirlerimin bir divanda toplanıp da yayınlanmayı hak ettiğine inanmıyorum. Gerçek şu ki, benim çok şiirim var, eğer toplanırsa, beş divan da olur. Bu şiirlerin birçoğu da gazete ve dergilerde yayınlandı. Çocuk hikâyelerinde mevcut olan şiirler de bana aittir. İlk Mısır Devrimi sırasında (1919), iki yıl boyunca her gün kaside yazıyordum. O zamanlar yapılan vahşi ve acımasız teftişlerde çoğu yakıldı.*

Keylânî, sadece çocuklara hikâye sunmakla yetinmez, bilakis her hikâyenin sonunda çocuğa daha fazlasını verirdi. Çocuğun her zaman ve her yerde tekrarlayıp öğrenmesi için ona basit ve güzel bir bölüm şiir verirdi.⁹⁹

Keylânî, çocuk divanını iki bölüm halinde yayınlamak üzere hazırlamıştı. Ancak ömrü buna vefa etmedi ve bu isteği gerçekleşmeden bu dünyadan göçüp gitti. Üstad Abdu't-Tevvap Yusuf, onun çocuk kasidelerini araştırdı ve 40 kaside içeren divanını yayınladı.¹⁰⁰

2.1.2. KEYLÂNÎ'NİN HİKÂYELERİNİN AMAÇLARI

Keylânî, sadece hikâye yazmış olmak için yazmıyordu. Onun hikâyelerinin birçok amacı vardı. Bunları şöyle sıralayabiliriz:

Eğlendirme, rahatlatma ve hoş vakit geçirme.

Sağlıklı ve fasih Arapça ile aşamalı olarak çocuğun dil seviyesini yükseltmek.

⁹⁸ Bedevi, 147-148

⁹⁹ <http://www.syrianstory.com/>. Erişim Tarihi: 31-12-2013.

¹⁰⁰ Fevzi İsa, 52

İbare ve kelimelerin doğru okunmasını sağlayıp tekrarı azaltmak.

Kolay ve sade bir üslup seçerek yazarı çocuğa sevdirmek.

Avamca'dan sakınıp uzaklaşmak.

Çocuğu her türlü hatadan uzak tutmak ve onda güzel huyları yerleştirmek.

Çocuğu cehalet zehiri ve boş heveslerden kurtarmak ve ona iyi gelecek psikolojik etkenlere yoğunlaşmak.

Hikâyenin üslubunu sadeleştirerek bıkkınlığa yol açmamak.¹⁰¹

Keylânî, bu amaçlarının hemen ve bir defada olması için acele etmez. O bu işi üstlenirken, şu hikâyeyi ve mesajı daima gözönünde bulunduruyordu: Adamın biri, öküzü bir aşağı bir yukarı taşır, ama onda en küçük bir yorgunluk emaresi görünmezmiş. Nasıl yorulmuyorsun diye sorulunca da şöyle cevap vermiş: Doğduğundan beri onu taşımaya alıştım. İkimiz de gelişmeye ve büyümeye devam ettik. Her gün onu taşımama rağmen, onun ağırlığının arttığını hissetmedim. Bu hikâyenin mesajı belli: Eğer her şeyde tederrüc (aşamalı hareket etmek) olursa, o iş başarıya ulaşır. Çocuğu eğitmede de tederrüce uyulursa, istenen amaç gerçekleşir. Çünkü çocuk, doğası gereği, ona rehberlik edecekveonubaşarılı bir hayata götürececek birine ihtiyaç duyar. Keylânî, çocuklara basit, sade ve zarif öyküler sunar ve çok geçmeden bundaki amacını açıklardı. Hatta hikâyeyi anlatana ve çocuğu yetiştirene, onu eğlendirme işine yavaş yavaş ve aşamalı başlamasını tavsiye etmektedir. Bu işi yaparken de, ilgi çekici, renkli şekil ve resimlerden yararlanmasını ister. Bu sade üsluptan içi rahat olup, çocuğun okuyabileceğine inanırsa, ikinci aşamaya geçer. Eğlence ve fayda vermeyi birleştirir, sonra da eğitimcinin aşama aşama ilerlemesi gerekir. Ta ki, eğlence, sanatın yerini tutmasın. Ardından da, yazarın çocuklara sevdirmesigerekir.¹⁰²

Çok özenip dikkat etmekten maksat, çocuğu, yanlış lafızdan uzak tutmaktır. Çünkü çocuk, o güçlü hafızasıyla kelimeyi yanlış olarak ezberlerse, bu yanlışlık ömür boyu sürecek ve büyüdüğünde de ona leke sürecekti.¹⁰³Keylânî'nin çocuğu yanlıştan koruma gayreti, onu lafzi hatadan koruma gayretinden az değildir. Çünkü çocuk, bir defa olsa

¹⁰¹ <http://www.syrianstory.com/>, Erişim Tarihi: 31-12-2013

¹⁰² <http://www.syrianstory.com/>, Erişim Tarihi: 31-12-2013

¹⁰³ Bedevi, 37-38

bile, kötülüğün galip geldiğini görünce, hayata olan güveni ve inancını yitirecekti. Bu da yazarın yapması gereken ahlaki bir sorumluluktur.

Kâmil Keylânî, hayatını, insanlara faydalı olma yoluna adanmıştı. Bunu da şu iki beyitle açıklıyordu:

أنفـع النـاس وحسـبي إننـى أحيـا لأنفـع
أنفـع النـاس ومالـى غير نفـع النـاس مطـمـع

“İnsanlara yararlı olurum. Ben, faydalı olmak için yaşarım.

İnsanlara faydalı olurum. Benim bundanbaşka bir amacım yok.”¹⁰⁴

Keylânî'nin çocukların güzel hasletlerle bezenmeleri amacıyla yazdığı kasideleri de mevcuttur. Bu kasidelerden biri olan “La Ehed” (Hiç kimse) kasidesinde şöyle demektedir:

شخص غريب تسمعون دائما به وإن لم يره منكم أحد
ولست أدري أبدا ما شكله وكم له من معجزات لا تعد
أما إسمه فهو شهير عندكم تعرفه كل فتاة وولد
فأئن سألتكم ما اسمه؟ فهو يسمي: لا أحد

“Sizden kimse onu görmese de, her zaman duyduğunuz garip bir kişi,

Onun şeklini şemailini, ne kadar mucizeleri olduğunu kesinlikle bilmiyorum.

Adına gelince, size göre o gariptir, her genç kız ve genç onu tanır.

Adı ne diye sorarsan, ona şöyle derler: Hiç kimse.”¹⁰⁵

Keylânî, görevinin sadece düşüncüyü ya da çocuğun dil dağarcığını geliştirmek olmadığını biliyordu. Onun başka hedefleri de vardı. Çocuğu tarihi, ilmi ve coğrafi bilimlerle donatmak, onu düzenli bilimsel düşünceye alıştıırıp, çağdaş uygarlık ve kültürel düzeye ulaştırmaktı. O şöyle diyor:

¹⁰⁴ Bedevi, önsöz

¹⁰⁵ ‘Abdurreef Ebu's-Sa'd, *et-Tıfl ve 'Alemuhu'l-Edebî*, Birinci Baskı, Dâru'l-Meârif, Mısır 1994, 190

-Bu hikâyeleri iyice düşündüğün zaman, çevrendeki insanların ahlâkına ve içgüdülerine uygun olduğunu görürsün. Bunlar her zaman iyi ahlaki teşvik eder. Dolayısıyla Keylânî, çocuğu ideal ve güzel ahlaka, yaşına uygun işlere, bilgi ve doğruluğa teşvik ediyordu.

Bu yüzden araştırmacılar, Keylânî'nin hikâyelerinin terbevi (Pedagojik) ve öğretici amacının da olduğunu ve onun buna özen gösterdiğini belirtmektedir. Onun hikâyelerini incelediğimizde onların efsanevi, tarihi, coğrafi ve evrensel hikâyeler olduğunu görürüz. O'nun bunlardaki amacı, çocuğu, ilmî, coğrafi, tarihî açıdan bilgilendirmek, onu, düzenli ilmi düşünceye alıştırmak, kültür ve uygarlığın geldiği son noktaya ulaştırmaktı.

Keylânî, yeni nesli yetiştirmeye söz vermişti. Çünkü çocukluk zayıflık, ilim ise yumuşaklık ve saflıktı. Ona yaraşan, rüzgârın çiçeklere uğradığı gibi, çocuklara da öyle nazikçe uğramaktı. Çünkü çocukluğun da gökyüzü gibi parlak, hikâyeci gönülleri vardı ve bu gönüllerin sadece kibar, nazik kalemlerle resimlerinin çizilmesi gerekiyordu.¹⁰⁶

2.1.3. HİKÂYELERİNDE İŞLEDİĞİ TEMALAR

2.1.3.1. Fabllar

Keylânî'nin yöntemlerinden birisi de hikâyelerinde hayvanlara yer vermesi ve onları konuşturmasıdır ki, o bunu sıkça yapar. Çünkü o hayvanlarla insan âlemi arasında benzerlik olduğuna inanıyordu. Keylânî bu tür manzum hikâyelerle çocuklarda güzel ahlaki yerleştirmek ister:

¹⁰⁶ Bedevi, 38-39

د تعودا حسن النظام	قردان من أذكى القرو
ل وأتقنا طبخ الطعام	قد رتبا البيت الجمي
بكل جد واهتمام	متعاونين على الحياة
ب وأدركا أقصى المرام	قد ذللا كل الصعا
وإبتساما بإبتسام	وتصافيا ودأً بسؤدٍ
هما إحتراما بإحترام	وتبادلا من جد
فعاثسا في وئام	قد أخلصا وصفا وداهما
سان إلا في الكلام	في كل شيء قلدا الإن

“Gayet zeki iki maymun, disipline alıştılar.

Güzel evi iyice düzenlediler, yemek pişirmeyi de iyice öğrendiler.

Büyük bir ciddiyet ve önemle işe eğilip yardımlaştılar.

Bütün zorlukları aşıp tüm isteklerini elde ettiler.

Birbirlerine olan sevgileri ve tebessümleri samimiydi.

Karşılıklı olarak birbirlerine saygılı idiler.

Sevgileri ve her şeyleri samimi idi. Böylece uyum içinde yaşadılar.

Konuşma dışında her şeyi insanlardan taklit ettiler.”¹⁰⁷

Keylânî'nin bazı şiirlerini kuş ve hayvanların diliyle aktarmış olması ve bu anlatımlarda görünüşte kendisinin bulunmaması, öğüt ve nasihatlerinde doğrudan çocuklara ulaşmaya hedeflemektedir. Bunda çocukların, hayvan ve kuşlara ilgi duymasının etkisi vardır. Buna örnek olarak, “Asi Tavşan” Hikâyesini verebiliriz. Bu hikâyede tavşanların dedesi Ebu Nebhan, tavşanları, avcılarının ellerine düşmemeleri konusunda uyarmaktadır:

¹⁰⁷ Fevzi İsa, 56

كم أهلكت رصاصة الصياد من أرنب في بطن هذا الوادي
فابتعدوا عن شره وجانبوا أن تهلكوا أيها الأرناب
لا تكسلوا عن سعيكم في الغابة في همّة وخفة وثابة
ولازموا جوركم عندالخطر إذا أتى الصياد من خلف الشجر
فحاذروا وأنتم صغار وجاهدوا وأنتم كبار
وهذه نصيحتي اليكم لتسعدوا وتغنموا وتسلموا
جزاء من خالفني الندامة وحظ من طوعني السلامة

“Avcıların kurşunu, bu ovanın içlerinde nice tavşanı yok etmiştir.

Öyleyse, ey tavşanlar, onun (avcının) şerrinden uzak durun ki sizi öldürmesin.

Ormanda, işinizden, çabanızdan geri kalmayın.

Avcı, ağacın arkasından geldiğinde, tehlike anında yuvalarınızdan çıkmayın.

Küçük olduğunuz için dikkat edin. Büyüdüğünüzde de çalışıp çabalayın.

Bu, mutlu, rahat ve sağ salim kalmanız için ettiğim nasihattir.

Bana karşı gelenin cezası pişmanlık, sözümü dinleyenin de ödülü esenliktir.”¹⁰⁸

Keylânî, başka bir kasidesinde de şöyle diyor:

الديك يصيح : ياعو عو : لن ننسك
(الكل يردد) : لن ننسك
كاك كاك قرن البقرة يتحداك
(الكل يردد) : يتحداك
كاك كاك نهق الحمارحين راك
(الكل يردد) : حين راك
كاك كاك نط الكلب عض قفاك
(الكل يردد) : عض قفاك

¹⁰⁸ Fevzi İsa, 61-62

“Horoz sesleniyor: Ey hav hav hav, seni unutmayacağız.

Herkes tekrar ediyor: Seni unutmayacağız.

Kak, kak. İneğin boynuzu sana meydan okuyor.

(Herkes tekrar ediyor): Sana meydan okuyor.

Kak, kak. Eşek seni görünce anırdı.

(Herkes tekrarlıyor):

Seni görünce.

Kak kak. Köpek sıçradı ve enseni ısırıldı.

(Herkes tekrarlıyor): Enseni ısırıldı.”¹⁰⁹

Keylânî, benzer bir şiirinde de cesaret taslayan ve kediden daha cesur olduğunu iddia eden fareyi konuşturur. Şair, bununla bazı çocukların kendilerini övme ve onlarda olmayı varmış gibi göstermeye çalıştıklarını vurgular. Fare şöyle demektedir:

أبلغوا القطعة عنى	إننى أشجع منها
لست أخشاهها ولا	أفزع إن حدثت عنها
أبلغوها إننى من	كل قلبى أزدريها
وجدير بى إذا فاخر	ت أن أزداد تيهها
ليتها تبدو أمامى	لترى عزمى وبأسى
عانى ألقى عليها	إن أتت أبلغ درسى

“Kediye benden (şunu) bildirin ki, ben ondan daha cesurum.

Ondan bahsedilirse, ne korkar, ne de çekinirim.

Ona şunu söyleyin ki, ben, tüm kalbimle onu küçümsüyorum.

Övünmeye başlayınca daha da havaya girerim.

Keşke önüme çıksa da, dünyanın kaç bucak olduğunu ona göstersem.

Keşke onu görüp de, ona unutamayacağı bir ders verseydim.”¹¹⁰

¹⁰⁹ Fevzi İsa, 79

¹¹⁰ Fevzi İsa, 63.

Şair, hikâyenin bu şekilde bitmesini istemez. Bu hikâye ile gurur ve boş, kuru meydan okumanın sonucunu göstermek ister. Fareye karşılık veren kediyi konuşturur:

أيها المغرور أهلا إذ جئت وسهلا
 قد تمزيت لقائي ضالة منك وجهلا
 أنت قصدي ورجائي أنت لى خير غذائي
 أنت لى أفخر زاد أنت لى أشهى طعام

“Ey gurura kapılan, eğer gelirsen, hoş sefa geldin diyeceğim.

Katından bir cahillik ve aptallıkla, benimle buluşmak istedin.

Sen, safların en safısın. Sen, neşem, rahatım ve mutluluğumsun.

Sen, benim maksadım ve beklentimsin. Sen benim için en iyi yiyeceksin.

Sen, benim en güzel azığımsın. Sen, benim en leziz yemeğimsin.”¹¹¹

¹¹¹ Fevzi İsa, 63-64

2.1.3.2. Öğüt Verici Hikâyeler

Keylânî, çocuklar için yazdığı şiirlerini, ibret verici bir şekilde aktarır. Buna örnek olarak, amca ve portakal hikâyesini anlatır:

وقد أعطى ابن عمى برتقالة	شرى بالأمس عمى برتقالا
فألفي الأمر ليس كما بدا له	فعض القشر يحسبه لذيدا
وألقى برتقالته حيا له	فدم البرتقال الحلو جهلا
أخطأت في الحكم العدالة	فأنبه أبوه وقال مهلا فقد
تذوقها إنه عكس المقالة	وقشر برتقالته فلما
إذا أصدرت حكى عن جهالة	وصاح صدقت يا أبتى فعذرا
يواري في حقارته جماله	فقاله أبوه كم شيء حقير
على الأقران إن خبروا فعاله	وكم رجل ضئيل الجسم يسمو
تراه حين تخبره حثاله	وأخر يملئ العينين زهوا
ومحص قبل صحبتته خلاله	فلا يخدعك ظاهر من تراه

“Amcam, dün biraz portakal satın aldı, birkaç tane de oğluna verdi.

O da onu güzel sanıp kabuğunu ısırды, o zaman iş sandığı gibi olmadı.

Cahillikle tatlı portakalı suçladı ve onu bir tarafa fırlattı.

Babası onu uyardı ve ağır ol bakalım, kararında yanıldın dedi.

Portakalı güzelce soydu, oğlu onu tadınca daha önce dediğinin tersini söyledi.

Ey babacığım, sen haklısın dedi. Cahillikle hüküm verdiğim için özür dilerim.

Babası da, nice değersiz şeyler var ki, altında nice güzellikler saklar.

Nice küçük cüsseli insan da var ki, yaptıklarıyla akranlarına fark atıp sollar.

Başkasını da üstün sanırsın, oysa konuştuğunda, ayak takımından olduğunu anlarsın.

Öyleyse dış görünüşe aldanma, işin içine girmeden iyice araştır ki aldanmayasın.”¹¹²

2.1.3.3. Darbı Meseller ve İbretlik Olaylar

Keylânî, birçok darb-ı mesel (atasözleri) ve ibretlik olayları hikâye şeklinde anlatır ki bundaki amacı, çocukların bunlardan ders almasıdır. Bunlardan biri de, kuş veyeni doğmuş karga yavrusunun hikâyesidir:

قد حدثتنا اصدق الأمثال	فيما مضي من الزمان الخالي
بقصة تروى عن العصفور	ابصرفي وكر من الوكور
فرخ غراب مشرفاعلى التلف	فقال للفرخ اطمئن ولا تخف
وأدفع الفرخ وداواه ولم	يزل به حتى شفاه من الألم
وصار عنده العزيز الغالي	وأكرم الأبناء والعيال
حتى إذا الفرخ غدا غراب	لم ير غير قتله ثواب
واهلك الغراب من رباه	جزاء ما قدم من حسناه

“Asırlardan beri rivayet edilen atasözleri bize, şöyle anlatmaktadır: Çok eskiden, kuşun biri yuvalardan birinde görürki,

Bir karga yavrusu ölmek üzere, (kuş da) ona, rahat ol ve korkma dedi.

Yavruyu götürüp tedavi etti, onunla ilgilenip onu iyileştirdi.

(Karga yavrusu) kuşun yanında değerli ve üstün olup, yavruların ve oğulların baş tacıydı.

Yavru büyüyüp karga olunca, (kuşun) iyiliğine karşılık onu mükâfatlandırdı.

Onun onca iyiliğine mükâfat olarak, karga da kendisini yetiştirip büyüteni öldürdü.”¹¹³

Türkçemizde de buna benzer “Besle kargayı, oysun gözünü” atasözü bulunmaktadır.

¹¹² Fevzi İsa, 67-68

¹¹³ Fevzi İsa, 55-56

Keylânî, Brütüs'ün¹¹⁴ dilinden şöyle der: *Kobra yılanının yumurtası, mutlaka bir gün yavru olur ve her önüne gelene saldırıp parçalayan kötü bir yılan olur. Bize düşen, yavru çıkmadan önce yumurtayı paramparça etmemizdir.*

O atasözlerinden birkaç tanesi de şöyledir:

Aşkın gözü kördür, kötülüğe ve ayıplara bakmaz.

Dost, ancak dostuna, elindeki malını ve mevkiini feda ettiği zaman bu isme layık olur.

Sebeup bilindiğinde şaşkınlık da yok olur.

Pişmanlık, samimiyetin belirtisidir.

İnsan, dertten sıkıldığı gibi, rahatlıktan da sıkılabilir.¹¹⁵

2.1.3.4. Çocuklarda Özgüven ve Gurur Aşılama

Keylânî, çocukların kendilerine olan güvenlerini korumaları, kendileriyle gurur duyup hayattaki değerlerinin farkına varmaları için onları güzel işlere teşvik eder. Çünkü kişinin değeri, boyunun uzun, kısa ya da bedeninin güçlü, kuvvetli olmasıyla anlaşılmaz, bilakis, insan, konumunu ve değerini aklından ve buna bağlı olarak yapacağı işlerden elde eder. Keylânî bu gerçekleri de küçük bir öğrencinin diliyle anlatır:

Keylânî, şiirlerini hikâyelerinin sonuna saklardı. Hedefi de çocuğun dilini geliştirip duygularını harekete geçirmektir. Bu şiirlerine de el- Mahfuzat (saklanıp korunmuş) adını vermişti.

¹¹⁴Roma İmparatoru Sezar'ı katledenlerden biridir. Romalı bir politikacı olup, babasını küçük yaşta kaybetmiş, amcası Caton tarafından yetiştirilmiştir. Brütüs, Sezar ile Pompeus arasındaki savaşta Pompeus'un tarafını tutmasına rağmen (M. Ö. 46) Sezar tarafından çok sevilip korunmuştur. Sezar'a karşı sonuna kadar düşman kalmış, ancak bunu belli etmemiştir. Sezar'a karşı hazırlanan suikasta katılarak onu öldürenler arasında yer almıştır. İlk bıçağı çok sevdiği Brütüs'ten yiyen Sezar, büyük bir şaşkınlık içinde "Sen de mi Brütüs" demiş ve bu sözü tarihe geçmiştir. Halkın gösterdiği tepki yüzünden Roma'dan kaçmak zorunda kalan Brütüs, Antonius ve Octavianus lejyonları ile karşılaşmış ve hayatına son vermiştir.

<http://brutus.nedir.com/>, Erişim tarihi: 10. 10. 2014.

¹¹⁵ <http://www.syrianstory.com/>. Erişim Tarihi: 31-12-2013

انا لا زلت تلميذا صغيرا
اسير الى العلا سير احثيثا
وليس يضيرني صغري
وما يغني الفتى طول وعرض
فليس يقاس الإنسان بشبر
ونبت القمح مرتفع قليلا
هو القوت الذي نحيا جميعا
وقد يعلو سنابله نبات

ولكني على صغري مجد
وأنشط نحو غايتها وأغدو
إذا لم يثبطني عن العلياء جهد إذا
إذا لم يغنيه فهم ورشد
ليعرف قدره إن جد وجد
ولكن هل له في النفع حد
به وهو الذي ما منه بد
قليل النفع يعجب حين يبدو

“Ben, daha küçük bir öğrenciyim. Küçüklüğüme rağmen gayretliyim.

Yükseklere doğru kararlı adımlarla yürüyorum. Amacıma doğru çabalayıp koşarım.

Eğer zorluklar benim yükseklerle çıkmama engel olmazsa, küçüklüğümün bir zararı olmaz.

Eğer insanın akli ve anlayışı yoksa boyu ve posunun kendisine ne faydası olur?

İnsanın değeri karışla ölçülerek bilinemez. Eğer çalışıp çabalarsa istediğini elde eder.

Buğday başağı fazla uzun değildir. Ama faydasının haddi hesabı yoktur.

O, hepimizin beslendiği gıdadır. O, olmazsa olmazdır.

Görüldüğünde hoş giden, ama faydası az olan bazı bitkilerin boyu ise ondan uzun olabilir.”¹¹⁶

2.1.3.5. Na't ve Tasvir

Hikâyelerinde hemen hemen na'tsiz (vasf) sayfa yok gibidir. Çünkü na't, niteleneni çocuğun düşüncesine daha çok yaklaştırır. Sıfatlar, niteleneni açıklar ve

¹¹⁶ Ahmet Zalat, *Edebut-Tufûle Beyne Kâmil Keylânî ve Muhammed el-Herâvî*, Dâru'l-Meârif Yayınları, Mısır 1994, 107-108

kapalılığını kaldırır. Özellikle sıfat ve na'ların tekrarında bu, daha belirginleşir. Keylânî, tüm hikâyelerinde bunu sıklıkla kullanmıştır.

شيخ طيب القلب صافي النفس ومعه فتاة وديعة هادئة كريمة النفس

“Temiz kalpli, saf gönüllü bir ihtiyar, yanında da ağırbaşlı, sakin, onurlu bir genç kız.”

Keylânî, hikâyelerinde, bizlere usta bir tasvirci gibi görünmekte olup, olayları güzel ve canlı bir şekilde tasvir eder. Böylece okuyucunun, sanki olayları kendisi yaşıyor ve hikâyenin karakterlerinden birisiymiş gibi düşünmesini sağlamış olur:

عرفه الناس شحيجا قاسي القلب شريرا شكلا بشعا كريها ظهره مقوس أصابعه يابسة مشوهة

تشبه المخالب وابتسامته الخبيثة تتم عن مكر ودهاء

“İnsanlar onu pinti mi pinti, taş kalpli, pisliğin teki olarak tanıdı. Tipi çirkin, iğrenç, beli yay gibi kamburlaşmış, parmakları kurumuş, çarpık, parmaktan daha çok pençelere benziyor, pis pis gülüşü de, sinsilik ve hîlenin göstergesi”.¹¹⁷

2.2.3.6. Didaktik Hikâyeler

Keylânî, küçük yaştaki çocuklara okuma, hesap ve matematiğin prensiplerini öğretmeğe çalıştığı eğitici kasideler de yazmıştır. Bunda dikkatlerini, 1’ den 10’a kadar olan sayılara çeker ve sayıları onlara öğretmeye çalışır:

واحد وإثنان
أتى من البستان
أبي الذي رباني
ثلاثة وأربعة
أحضر تفاحا معه
يا حسنة ما أبدعه

“...Bir ve iki,

¹¹⁷ <http://www.syrianstory.com/>, Erişim Tarihi: 31-12-2013

Bahçeden geldi.

Babam beni yetiştirip büyüttü.

Üç ve dörtler,

Berberlerinde elma getirdiler

*Ey dilber, eşin ve benzerin yok.*¹¹⁸

Kamil Keylânî, küçük yaşlardan başlayarak çocukları eğitmeyi amaçlıyordu. Bunu da bu ve bunun gibi çalışmalarıyla gerçekleştirmiş oluyordu.

Kamil Keylânî, bazı hocaların çeşitli hikâyeler anlatarak öğrencilere dil kurallarını öğrettiğine değinmektedir. Keylânî bu konuda şöyle der: *Bazı insanların hikâyecilik üslubuna düşkünlüğü acayipbir boyuta ulaştı. Örnek olarak şu olayı söyleyeyim: Ümmü Abbas İlkokulunda, değerli bir Arapça hocası bize ders veriyordu. Öğrenciler de Arapça da çok başarılı idiler. Bunun sırrı ise, hikâye sevgisinde ölçüyü kaçırmasıydı. O kadar ki, nahiv kurallarını bize açıklarken, Kane ve kardeşleri, İnne ve kardeşlerini, etkileyici, hikâyeci bir üslupla anlatır, nahiv hakkında bilgisi olmayan ve onu sevmeyene bile nahvi sevdirdi. Bunuda şöyle yapardı: Mübteda ve haber iki kardeştir, ikisinin başı daima yüksektedir (merfu'dur). Bir gün bu ikisi evde otururken kapı çalınır, onlar da hızla kapıya koşarlar, ona hoş geldin der, içeri buyur ederler. İsmi sorarlar, o da onlara adının Kâne olduğunu söyler. Onlara, sizinle beraber olmak istiyoruz, gelişimin sizde etki yaratmasını istiyorum der. Onlar da, ne gibi bir etki istiyorsun derler. O da, birinizi mansup etmek istiyorum der. Sözünü bitirir bitirmez, haber ona doğru gider, bu isteğini kabul ettiğini söyler.*

Daha sonra tekrar kapı çalınır, onlar da kapıyı açınca bir sürü çocuk görürler, onlara siz kimsiniz dediklerinde, onlar da, biz Kâne'nin kız kardeşleriyiz derler.

Ertesi gün de İnne ziyaretçi olarak gelir, o da, onlardan kendisine bir ayrıcalık yapılmasını ister. Bu defa da, mübteda öne geçer ve isteğini kabul eder. Hemen

¹¹⁸ Fevzi İsa, 73

ardından İinne'nin bütün kız kardeşleri gelir ve aynı şeyi isterler, bu istekleri de kabul edilir.¹¹⁹

2.1.4. YAZIM ÜSLUBU

Keylânî, hayatını çocuk edebiyatına adanmış ve onlar için yüzlerce hikâyeye yazmıştı. Her yazar ve şair gibi Keylânî'nin de belli bir yazım üslubu vardı. Kendisi bunu şöyle açıklıyor: *Benim yazı yazacağım ne özel bir zamanım, ne yerim, ne de yöntemim var. Benim için yazmanın uygun ve güzel olduğu zamanlar, sağlığımın iyi olduğu ve çoğunlukla benden ayrılmayan bedensel zayıflığım ve hastalığımın yerine, sıhhat ve çalışkanlığın geldiği zamanlardır. Geceleyin ya da seher vakti yazmak çok hoşuma gider, o da yazmaya mecbur olmam şartıyla.*

Belki de çok yazmamdan dolayı, yazmaya âşık olduğumu düşünüyorum. İşin gerçeği ise, okumaya olan tutkum ne kadar çoksa da, ben, insanların en az yazı yazarlarından biriyim. Bir konu hakkında yazmak değil, onun hakkında düşünmek beni yorar. Yıllarca diyemesem de aylarca düşünce peşimi bırakmaz. Yazacak uygun fırsatım da olmaz, yazarsam da ancak son vakitte yazarım. İşlerim bazen gün boyu beni meşgul eder, gece saat 9 ya da 10'da eve döner, tüm gece geçse de, konuyu tamamlamak için yazmaya devam ederim. Çevremdekilerden birçok kişi konuşsa bile beni yazmaktan engelleyemez, fakat bağırma ve çağırmalar beni rahatsız eder, düşüncemi böler ve sinirlerimi alt üst eder.

Eşim ve çocuklarımla beraber olmam, bana engel teşkil etmez, bilakis beni daha çok hoşnut eder ve aktivitemi artırır. Dinlenmek için yazmaya ara verdiğim zaman evin tatlı sohbetlerine kulak kabartır, bu mola sırasında, onlara kısa bir hikâyeye anlatabilir ya da sohbetlerine katılır, sonra yine yazmaya devam ederim.¹²⁰

Keylânî, daha önce belirttiğimiz gibi, ailesinin 14. çocuğudur. Diğer kardeşleri ondan önce vefat ettiğinden, ailesi onun üzerine titriyordu. Hayatı boyunca babasından

¹¹⁹ Bedevi, 87-89

¹²⁰ Bedevi, 40.41.

bir tokat bile yemediğini belirtmektedir. O böyle özenle yetiştirilince, kendisi de çocuklara sevgi ve özenle yaklaşmış ve hayatını onları yetiştirmeye adanmıştır.¹²¹

Keylânî, yazdığı hikâyelerinde de, belli bir üslûbe göre hareket ediyordu. O, hikâyelerine önsöz (mukaddime) yazıyordu. Keylânî'nin edebiyatını ve üslubunu araştıran bir kişi, yazarın görüşünü ve yazım sebeplerini belirtmesi bakımından bu önsözlerin önemini görmezden gelemez. Çünkü o, kendisinin yazdığı ve tecrübesini aktardığı, çocuk edebiyatından neyi amaçladığını belirttiği yazısıdır. Özellikle de kendisi önsöz yazmayı kendine bir görev sayardı. Yabancı ve Arap hikâyelerini gözden geçirdiğimiz zaman, onlarda önsözün çok az olduğunu görürüz. Bunun da sebebi, çocuğun direkt hikâyeye okumaya başlaması olarak gösterilir. Keylânî ise çocuklara şöyle seslenir *Ey değerli, aziz çocuk, oğlum Mustafa, ey küçük okuyucu, ey oğlum Reşâd.*

Keylânî, her mukaddime (önsöz) de hitabını ya oğulları Mustafa'ya veya Reşâd'a, ya da varsayılan bir çocuğa yapar, cümleleri ve tabirlerinde incelik sahibi olup, onları arkadaş gibi görür, yeni ve çocuğun dil seviyesiyle uyuşmadığını düşündüğü kelimeleri açıklar ve daha basit kelimeler kullanırdı. Çünkü o şöyle diyordu: *Okuyucuyu sevindirmek için, okumayı kolaylaştırmayı ve sıkıntı çekmeden onu eğitmeye kararlıyız.*¹²²

Onun yazdığı hikâyeleri ele alan kaynakların büyük çoğunluğu bir hikâyeye ya da masalı gösteriyor ki, Keylânî, onu, üslubu olarak gözönüne almış ve çocuklar için yazımındaki temel görüşlerini bunda gün yüzüne vurmuştu. Bu hikâyeye de, öykülerinden birisinin önsözünde yer almıştı. Araştırmacılar, Keylânî'nin üslubunu belirlemek için bu masalı nakletmişlerdir. Bu da şöyledir:

Üç kardeş prens, sultan olan amcaları kızının mihrini vererek onunla evlenme amacıyla mücadeleye girerler. Belli bir yerde buluşmak için sözleşirler Prenses için en değerli hediye almak amacıyla toplantı yaparlar. Birisi der ki ben, sihirli bir dübün icat ettim. Onunla bakan, dünyanın en uzağında olsa bile, baktığı kişinin aklında olanı görür. İkinci kardeş de der ki, ben de sihirli bir halı buldum, ona bineni havalarda uçurur, istediği yere çok kısa sürede ulaştırır. Üçüncü kardeş de der ki: Bende de şifalı

¹²¹ Bedevi, 22-24

¹²² <http://www.syrianstory.com/>. Erişim Tarihi: 31-12-2013.

bir elma var, zehiri bile iyileştirir, ölmek üzere olana yeniden hayat verir. Onlar da dürbünü alıp bakınca, prensesin ölüm yatağında olduğunu ve can çekiştiğini görürler. Hemen sihirli halıya biner ve prensesin yanına giderler, şifalı elmayı ona uzatırlar. Prenses de hemen iyileşir. Kardeşler daha sonra Prenses'in iyileşmesinin kimin sayesinde olduğunu bilmek isterler, ama bu mümkün olmaz.

Keylânî, bu öyküde, kendisini çocuk yazarlığına adayan kişide olması gereken birtakım özelliklerin olduğunu söylüyor:

“Yazarın çocuğa okumayı sevdirmesi, onun sihirli dürbünü elde etmesini sağlar.

Büyüleyici, câzip hikâye uslûbu, okuyucuyu en uzak düşünsel ufuklara götüren sihirli halıdır.

Sihirli elma da, okumanın verdiği mükemmel psikolojik etkileri ifade eder ki, onunla, cehaletin zehirlerinden kurtulur, sahibini helaka götüren istekleri yok eder ve onu iyileştirir.”

Keylânî, yazarın, bu şekilde çocuğa okumayı sevdirmesi, uygun ve güzel üslubun seçimi ve çocuğun ruhunda üstün, yüce huyları aşılmasının, çocukları hikâyelerle eğitmenin ilk hedefi olduğunu ve istenen amacın gerçekleşmesi için mutlaka bu üç şeyin bir arada olması gerektiğini söyler. Prenses'in iyileşmesi için üç şeyin bir araya geldiği gibi.¹²³

2.1.4.1. Manzum Hikâyeleri

Manzum hikâyeler, Keylânî'nin divanında büyük bir yer işgal eder. Bu durum normal görülmelidir. Çünkü bu tür hikâyelerin, çocuğun hayatında büyük bir önemi vardır ve Keylânî'nin çocuklara ulaştırmak istediği fikir ve amaçları içerir. Keylânî, genelde bu hikâyelere önsöz yazar ve çocuklara çağrıda bulunur, vermek istediği fikre dikkatlerini çekmek ister. Hikâyeyi, çocuğu, kuşu ve hayvanı bir araya getirecek ilginç bir şekilde sunar. Buna örnek olarak, annesinden izinsiz bir salkım üzümü koparmak isteyen kız çocuğunu gösterir. Kız çocuğu, papağana akıl danışır. Papağan da, bu işi izin almadan yapmamasını tavsiye eder. Çocuk da bu nasihata uyar.

¹²³ <http://www.syrianstory.com/>. Erişim tarihi. 31.12.2013.

Keylânî'nin çocuklar için yazdığı en eski manzum hikâyesi şöyledir:

عجيبه من العجب	قصه عنقود العنب
وتحفه من التحف	وطرفه من الطرف
هم بفعل شائن	تردع كل خائن
واجمه حسيرة	قد اقبلت سميرة
ثم اعتلت كرسيها	وفكرت مليها
ما استاذنت فيها أبها	وهي تروم العنبا
من غير إذن أمها	واندفعت في جرمها

“Bu bir üzüm salkımı hikâyesidir ki gerçekten de gariptir.

Güzel nükte ve fıkralardan da bir tanesidir.

Kötülüğü aklından geçiren her haini bundan caydırır.

Semire, sessiz ve şaşkın bir şekilde geldi.

Bir süre düşündü. Sonra da sandalyenin üzerine çıktı.

Amacı üzüm yemektir. Bunun için babasından izin almamıştı.

Bu kötü işi yapmaya koyuldu. Annesinden de izin almamıştı¹²⁴”.

Keylânî, *Güvercin ve küçük yavruları* hikâyesinde de, küçükleri, anne-babalarına karşı gelmekten sakındırmaya çalışır, bundan doğabilecek tehlikelere dikkat çeker:

أم الحمام مرة	قالت لهم لا تخرجوا
قالت لهم في عشها	قالت لهم لا تخرجوا
فضحكوا من قولها	ولم يباليوا بالخطر
وخرجوا من عشهم	ولم يباليوا بالخطر
لكن اتاهم ثعلب	فاكل الحماما
راى المكيان خاليا	فاكل الحماما

¹²⁴ Fevzi İsa, 55

هـ ذاجزاءكل مــــن يعصــــون أمــــر أمهم
قـ دهلکوا لأنهم يعصــــون أمــــر أمهم

“Güvercinlerin annesi bir defasında onlara, sakın dışarı çıkmayın dedi.

Daha yuvadayken onlara, asla dışarı çıkmayın dedi.

O'nun sözüne gülüp alay ettiler ve tehlikeye aldırış etmediler.

Hemen yuvalarından çıktılar ve tehlikeye kulak asmadılar.

Fakat bir tilki yanlarına geldi ve tüm yavruları yedi.

Tilki, ortalıkta kimsecikler görmedi ve güvercinleri yedi.

Bu, annelerinin sözüne karşı gelenlerin cezasıdır.

Annelerinin sözüne karşı geldikleri için hepsi de öldüler.”¹²⁵

Keylânî'nin hikâyeleri, sade ve basit diliyle dikkatimizi çeker. Onda garip ve zor kelimelere yer yoktur. Çünkü O, düşüncesinin doğrudan çocuklara ulaşmasını ister. Bu hikâyede, her beytin ikinci mısrasını tekrar etmesinin sebebi de budur.¹²⁶

Onun yöntemlerinden birisi de, hikâyelerinde çeşitli hayvanlar hakkında bilgi vermesidir:

مهارة العناكب أعجب شيء عجب
هندسة دقيقة تضل عقل الحاسب
دائبة الجد وما يفوز غير الدائب
جائمة في بيئها لحاض روغائب
ترقب كل زائر من قادم وذاهب

“Örümceklerin becerileri, şaşılacak derecededir.

Çok ince bir mühendislik eseri olup, düşünenin aklını başından alır.

¹²⁵ Fevzi İsa, 54

¹²⁶ Fevzi İsa, 54-62

Sürekli çalışır durur, zaten didinip çalışmayandan başkası başarıya ulaşamaz.

Evinde oturmuş, orada olanı ve gelecek varlığı (bekler)

Gelen ve giden her ziyaretçiyi gözetler.¹²⁷”

Keylânî'nin hikâyelerinin çoğu kısadır. Çünkü uzun hikâye, çocuğu bıktırır ve ana fikri anlayamamasına yol açabilir. Çoğunlukla da bu hikâyeler, kuşlar ve hayvanların diliyle anlatılır.

Keylânî, bir kasidesinde şöyle der:

قال الطير ولقد حل الشتاء حل فصل البرد واشتد الصقيع
وداعا فوداعا أيها الغصن سوف القاك إذا عاد الربيع
الطير عادت ما إذا القاك سوف بالغناء الطلق تشدو في الربيع

“Kuş dedi ki: Kış gelip kapıya dayandı. Soğuk mevsimi geldi ve kırağı şiddetlendi.

Elveda ey ağaçlar ve dalları elveda, bahar geldiğinde yine görüşürüz.

Güzel bahar gelince, kuşlar geri dönüp şarkı söyleyince yeniden görüşürüz.¹²⁸”

Kâmil Keylânî, bu kaside ile zamanın önemini ifade eder ve onun dünya düzeninin en önemli etkenlerinden olduğunu belirtir. Şair, çocukları hem zamanın önemi, hem de zamanı boşa geçirmeme konusunda uyarır.¹²⁹

Kâmil Keylânî'nin bu yöntemi benimsemesinde, *Kelile ve Dimne* Hikâyelerinin etkisi vardır. Çünkü bu hikâyeleri araştıran, ikisinin arasında üslup ve içerik açısından benzer yönler görecektir.¹³⁰

¹²⁷ Fevzi İsa, 60.

¹²⁸ <http://www.syrianstory.com/> Erişim Tarihi: 31-12-2014

¹²⁹ <http://www.syrianstory.com/>. Erişim Tarihi: 31-12-2013.

¹³⁰ Fevzi İsa, 54-60

2.1.4.2. Çocuklara Hitap

Çocuklara hitap, Keylânî'nin şiir çeşitlerinden biri olup, onda çocukları konuşturur. Bu tür şiirlerinde çocukların emellerini, isteklerini ve hayatta önemsediklerini dile getirir. Keylânî, bu şiirlerinde çocukların eğitimi ve yetişmeleri ile ilgili sorunlarına dikkat çeker. Bu şiirine de, eğitici, öğretici öğütler ekler.

En fazla önem verdiği konu, çocuk ve okumadır. Buna özel bir önem verir. Çocuklarda okuma sevgisini geliştirmek ister. Yazdığı bir şiirinde, okumanın anahtarını elde etmek ve büyükler gibi okumak ister. Anne müdahale edip oğlunu buna teşvik eder, okumanın anahtarının kitap olduğuna dikkat çeker:

تتلوه أمى وأبى من كتاب	كم من حديث معجب شائق
مثلهما أقرأ بين الصحاب	هَذَا عَجِيبَ فَمَتَى أَغْتَدَى
قالت إذا مارمت هذا المرام	لكن أمى إذ رأت حيرتى
هاك كتابا فيه سر الكلام	فهَاك مَفْتَاْحًا لِأَسْرَارِهِ

“Anne ve babamın kitaptan (bana) okuduklarında nice şaşılacak, bir o kadar da güzel şeyler var.

Bu garip bir şey! Acaba ben de (annem ve babam) gibi, arkadaşlarımla arasında ne zaman okuyup yazacağım?

Annem de şaşkınlığımı görünce, sen, bunu arzu edersen, dedi,

İşte sana sırlarını açman için bir anahtar ve işte sana, içinde sözün, konuşmanın sırrının olduğu bir kitap (veriyorum).”¹³¹

Keylânî, başka bir kasidesinde de, çocukların okumayı öğrenmeleri konusuna değinip, onları konuşturur:

غير إنى أقرأ الان الكتابا	كنت في العام الذي ولي صغيرا
وكذا أكتب ما يملى صوابا	وأجيد العد لا أخطىء فيه أذهب
حافظا درسى فى كل نهار	اليوم الى مدرستى

¹³¹ Fevzi İsa, 65-66

فوق ظهري جعبة شهادة باجتهادى وهو حسبى من فخر

“Geçen yıllarda küçük bir çocuktum. Ama şimdi kitap okuyabiliyorum.

Güzelce sayabiliyorum, onda hata yapmam ve bana söyleneni doğru yazabiliyorum.

Gündüz okuluma gidiyor ve derslerime çalışıyorum.

Tanık olarak belimde bir çanta var ki çalışmama şahit olup, övünmem(hava atmam) için de bana yeter.”¹³²

Keylânî, bazı hikâyelerinde, insan ve hayvan dünyası arasında var olduğunu düşündüğü benzerlikten hareket eder. Bu tarzı da, Kelile ve Dimne Hikâyelerinden etkilendiği yönlerden birisidir. Çünkü O, hayvan ve kuşların hareketlerinden insan dünyasına ait semboller çıkarır. Buna rağmen nasihat ve ders vermek, tek gayesi değildir. Çocukları bazı güzel davranışlara teşvik amacı da güdebilir.

Keylânî'nin bütün hikâyeleri böyle kısa değildir. Bazı uzun hikâyeleri de vardır: Tavşan ve onu kovalayan avcı hikâyesi gibi. Bu hikâyenin dikkat çeken özelliği, neşelendirici, coşturucu ritmidir:

كم أهلكت رصاصة الصياد من أرنب فى بطن هذا الوادى
فابتعدوا عن شره وجانبوا أن تهلكوا يا أيها الأرنب

“Avcı(lar) inkurşunu, bu ovada nice tavşanı yok etmiştir.

Ey tavşanlar, öyleyse onun şerrinden uzak durun ve dikkat edin ki sizi öldürmesin.”¹³³

Keylânî, birkaç maktua (kesit) yazmıştır ki bunlar, annelerin dilinde birer tatlı nağme ve ninniye dönüşmüştü. Bu çeşit şiirler, sadece Arapça'da değil, bütün dünya edebiyatlarında, çocukşiirlerinin en yaygın şekli olup, akıcılığı ve ritminin güzelliğiyle diğerlerinden ayrılır. Çünkü küçük gönüllerin bunda etkisi çoktur. Buna örnek olarak, iki çocuğuna seslenen kadının söylediği şu şiiri verebiliriz:

¹³² Fevzi İsa, 66

¹³³ Fevzi İsa, 56-62

ناما حبيبي ناما وأستقبل الأحلاما
 ناما هنيئا وقوما معي إذا الطير قاما
 عيشا بأسعد عيشا رغادة وسلاما

“Uyuyun eysevgililerim, uyuyun ve rüyalarıkarşılایn.

Rahatça uyuyun, kuşlar kalktığında benimle kalkın ve en mutlu hayatı yaşayın.¹³⁴”

Keylânî'nin şiir divanında, bir sincabın annesinin diliyle anlattığı bir ninni de vardır. Bu hikâyede anne, çocuğu olan Lami'e ve el Berrağ'a yönelerek şöyle der:

نم آمنایا لامع نم آمنایا ساطع
 یا أيها البراق نم وقیتتم کل ألم
 وأشـرقت آیامکم وسعدت أحلامک
 وساعفتکم المنی بكل أسباب الهنا

“Ey Lami' (parlayan), ey Sati' (yükselen), güven içinde yatın.

Ey Berrak, yat. Allah, sizi her türlü dertten uzak etsin.

Günleriniz ve hayatınız parlak, rüyalarınız mutlu olsun.

Talih size yardım edip, her türlü rahatlığa ulaştırın.”¹³⁵

2.1.4.3. Kelime Tekrarı

Kelime tekrarlarına Keylânî'nin hikâyelerinde sıkça rastlanır. O, bunu bilerek yapmaktadır. Keylânî, hikâyelerinde kullandığı ve çocuğa zor gelebileceğini düşündüğü kelimeleri açıklama yoluna gider, öyküyü keser ve o kelimeleri açıklar. Keylânî'nin hikâyelerinde bu üsluba sıkça rastlanır. Keylânî, her ne kadar bunları açıklama yoluna gitmişse de, bu konuda şiddetlieleştirilere uğramaktan kurtulamamıştır. Buna örnek olarak “Sevsene'nin Kahramanlığı” hikâyesinde geçen şu kelimeleri verebiliriz:

ارض قاحلة غبراء جدبة جرداء

¹³⁴ Fevzi İsa, 72.

¹³⁵ Fevzi İsa, 72

“Çorak, kupkuru ve kararmış, verimsiz arazi”

Buna rağmen, şunu belirtmemiz gerekir ki, yazarın en baştan beri amacı, çocuğun dil seviyesini yükseltip, kelime dağarcığını artırmaktır. Keylânî, çocuklara seçtiği hikâyeleri rastgele seçmez, bilakis kendisi, daha yolun başındayken kendine çizdiği açık metoda göre hareket ederdi. İlk önce anaokulu öğrencileri için hikâye seçmiş, sonra aşamalı olarak mizah öykülerini, daha sonra 1001 gece masalları, Hint masalları ve Cuha dedi ki, Shakespeare hikâyelerini yazmıştı.

Dili kullanma yöntemi, kelimenin tüm harflerine ve şekline dikkat edip, o kelimeyi tekrar tekrar söylemektir. Bu şekilde bazen yeni bir kelimeyi hikâyede 25 defa tekrar etmiştir. Ta ki çocuk hikâyeyi çok ayrıntılı bir şekilde anlayabilsin. Böylece çocuğun konuşma ve yazmada kullanacağı bir kelime dağarcığı olacaktı. Keylânî, bu yöntemi, düşünceyi yerleştirip, manayı daha iyi gösterebilmek için kullanır. Bu şekilde çocuğun kelime dağarcığını geliştirmiş ve istediği manayı çocuğun ta derinliklerine ulaştırmış olur. Böylece istenen psikolojik etki gerçekleşmiş olur¹³⁶.

2.1.4.4. Tezat

Keylânî, kelimeyi ve onun zıddını sıklıkla kullanır. Özellikle de manayı ve resmi daha iyi göstermek istediği zaman, bunu sıkça yapar:

حل الخصام محل الوءام “Dostluğun yerini düşmanlıkaldı.”

إساءة باحسن “İyiliğe karşı kötülük yapmak.”

عقوفا ببر “Anne-babaya karşı gelmek”

غدر ا بوفاء “Vefaya karşılık ihanet.”¹³⁷

¹³⁶ <http://www.syrianstory.com/>, Erişim Tarihi: 31-12-2013

¹³⁷ <http://www.syrianstory.com/>, Erişim Tarihi: 31-12-2013.

2.1.4.5. Kısa ve Özlü Cümleler

Kısa, özlü ve zarif cümleler seçme konusunda Keylânî çok usta ve beceriklidir. Çocuğun bıkip usanacağı uzun cümleler kurmak yerine, sınırlı sayıda kelime ile kısa cümleler kurar:

كانت الليلة عاصفة قارصة و أدرك الشيخ لير أن بنتيه الغادرتين قد أسلمتاه الى تلك الزوابع
الثائرة والأعاصير الهائجة دون أن تأخذهما فيه رحمة فأسلم لجواده العنان و قد كان اليأس يذهله و
بدا عليه الخبال فلم يبال الزمهرير ولم يشفق شيخوخته المهدمة مؤثرا أن يهلكه البرد على أن تذله
بنتاه وظل يلوح بذراعيه في الفضاء كأنما يتوعدهما و يميل رأسه الى الخلف ويصيح مغضبا حانقا
حتي يحسب من يراه أن به مسًا من الجنون ولم يبق مع الشيخ لير في محنته غير صاحبيه
المخلصين كونت والبهلول وإشتدت الزوبعة عنفا وتحدر المطر كأنه السيل الجارف وجلجلت الرعود
القاصفة ودوت الرياح العاتية

“Gece fırtınalı ve çok soğuktu. Yaşlı Lear, vefasız kızlarının, hiç acımadan, kendisini bu çılgın fırtına ve asi kasırgalara teslim ettiklerini anlamıştı. O da dizginleri ata teslim etti. Ümitsizlik, aklını başından almış, bütün heyheyleleri üzerindeymiş gibi görünüyordu. Bu Sibiryaya soğuklarına aldırtış etmedi, çöküntüdeki yaşlılığına da acımadı. Kızlarının yerine, soğuğun onu perişan etmesini tercih etmişti. İki koluyla boşlukta (kızlarını) tehdit eder gibi görünmeye devam etti. Kendisini cin çarpmış gibi geriye dönüp kin ve öfkeyle bağırıyordu. İhtiyar Lear’in bu çilesinde yanında iki dostundan başka kimse yoktu: Kont ve Palyaço. Fırtına gittikçe şiddetleniyor, bardaktan boşanırcasına yağmur yağıyordu. Bu yağmur, her şeyi alıp götüren bir sel tufanı gibiydi. Gök gürültüsü kulakları sağır ediyor, deli rüzgârın sesi dinmiyordu.”¹³⁸

¹³⁸ <http://www.syrianstory.com/>, Erişim Tarihi: 31-12-2013

SONUÇ

Özellikle Avrupa'da Rönesans hareketinden sonra, önem verilen değerlerden biri de çocuk ve onu yetiştirme konusudur. Çocuğun geleceği şekillendirecek kişi olduğunun farkına varılmış, onu en iyi şekilde yetiştirme yolları üzerinde durulmuştur. Batı dünyasında bu konuya eğilen birçok şair ve yazar yetişmiştir.

Çocuk Edebiyatı kavramı, kaydedilen bütün gelişmelere rağmen bugün de tartışılmakta ve tüm dünyada etkisi giderek artan bir faaliyet alanı olmaya devam etmektedir. Araştırmalar, çocuk edebiyatının doğuşundan önce de çocukların tam anlamıyla edebiyattan uzak olmadığını göstermektedir. Fakat çocuklar, eski zamanlardan beri duya geldikleri şeyleri yazılmış ve basılmış olarak gördükleri zaman kendilerine yakın bulup benimsemişlerdir. 20. yüzyıla kadar çocuklar için pek çok masal, hikâye ve roman yazıldığı halde bunların birçoğu çocuklar sözkonusu bile edilmeden yetişkinler için yazılan eserlerdir. Ancak bu eserler, doğrudan çocuklar için yazılmamış olsa da, zamanla, çocuk edebiyatının gerçek bir olgu olmasına sebep olmuştur.

Günümüz Batı Dünyasında çocuk edebiyatı, ciddi bir bilim dalı haline gelmiş olup hem Amerika'da hem de Avrupa ülkelerinde bu alana ciddi yatırımlar yapılmakta, özel sektör tarafından yapılan her türlü girişim desteklenip teşvik edilmektedir.

Pek çok Arap ülkesi gibi Mısır da çocuk edebiyatıyla geç tanışmış olsa da, kısa bir sürede küçümsenemeyecek bir ilerleme kaydetmiş ve bu konuya eğilen birçok şair ve yazar yetiştirmiştir. Şüphesiz ki bunların başında Kâmil Keylânî gelmektedir.

Arap Dünyasında bir çocuk edebiyatından söz edildiği zaman Kâmil Keylânî'yi ayrı bir yere koymak gerekir. Hayatı boyunca sadece çocuklar için şiir ve hikâye yazan Kâmil Keylânî, Arap çocuk edebiyatının gerçek öncüsü ünvanını hak eden birisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Öyle ki, kendisinden öncekiler birkaç manzume ya da yetişkinler için yazdığı divanın küçük bir bölümüne de çocuklara ayırırken, Keylânî'nin çocuklara yönelik eserlerinin sayısının üç yüzden fazla olduğu ifade edilmektedir.

Keylânî tüm bu çalışmalarına ek olarak, Ebu'l- 'Ala el- Ma'arri'nin ünlü *Risaletu'l- Ğufran* adlı eserini yayımlamış, tarihi eleştiri ve dinî piyesler de yazmıştır. Eskiden ünlü olan ve şiirleri dilden dile dolaşan, ama zamanla unutulmuş birçok şairin

eserlerini ve divanlarını şerh edip yayımlamış, bu şairlerin günümüz insanına hitap etmesini sağlamış ve böylece Arap Edebiyatına büyük hizmetler yapmıştır.

Kâmil Keylânî hayatını çocuk edebiyatına adanmış, bu edebiyatın Arap Dünyasındaki öncüsü olmuş ve bu alanda çalışanlara geniş bir yol açmıştır. Dünya ve Batı Edebiyatının şaheser eserlerini Arapça'ya kazandırarak, Arap çocuklarının ufkunu genişletip kültür seviyelerini yükseltmiştir.

KAYNAKÇA

Kur'an-ı Kerim ve Meali, Türkiye Diyanet Vakfı

Ağırakça, Ahmet, “Gassânî”, *Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, İstanbul 1996, XIII. 397-398.

'Avad, Ahmed ‘Abdu’t-Tevvâb, *et-Tarkis ve'l-Ğina li'l-Etfal 'İnde'l-Arab*, Yayınlayan: Daru'l-Fadile, Mısır 1996.

Ayyıldız, Erol, “el-Mâzinî”, *Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, İstanbul 1999, XVIII.

Bedevi, Abdurrahman Muhammed, *Kâmil Keylânî ve Sîretuhu ez-Zatiyye*, Mısır Kitap Heyeti 1999, 19-201.

Bilge, Mustafa L., “Süveys”, *Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, İstanbul 2010, XXXVIII, 186-187.

el-Câhiz, *el-Beyân ve't-Tebyîn*, el-Câhiz yayınevi, Araştırma ve şerheden: Abdüsselam Muhammed Harun, Mısır tsz.

Demirayak, Kenan, *Arap Edebiyatı Tarihi 1 Cahiliye Dönemi*, 1. Basım, Fenomen Yayınları, Erzurum 2012.

Dirâsât fî Edebi'l- Etfâl, Mısır Kitap Kurulu 2006.

Doğaner, Suna, “Mısır”, *Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, Ankara 2004, XXI, 553-555.

Durmuş, İsmail; Çuhadar, Mustafa, “İbni'r-Rûmî”, *Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, Ankara 2004, XXI, 186-188.

_____, “el-Mubberred”, *Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, İstanbul 2006, XXXI.

_____, “el-Mütenebbi” *Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, İstanbul 2006, XXXII, 195-200.

Ebu's Sa'd, Abdu'r-Reûf, *et- Tıflu ve 'Alemuhu'l- Edebi*, Yayınlayan: Daru'l- Meârif, 1994 Mısır.

Elmalı, Hüseyin, “Ebu Temmâm”, *Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, İstanbul 1994, X. 241-243.

- _____, “el-Emali”, *Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, İstanbul 1995, XI.
- Er, Rahmi, “İbni Zeydûn” *Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, İstanbul 1999, XX, 464-466.
- Esin, Emel, *Türk Ansiklopedisi “Mısır”*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1976, XXIII, 97-115
- Evliya Çelebi, *Seyahatname*, Kısaltılmış, Hazırlatan: Yeni Şafak Gazetesi, İstanbul 2006.
- Fayda, Mustafa, “Seyf b. Zî Yezen”, *Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, İstanbul 2009, XXXVII, 29-30.
- Furat, Ahmet Suphi, *Arap Edebiyatı Tarihi*, (Başlangıçtan 16. Asra kadar), İstanbul Üniversitesi Yayınları, 1996, 273-274.
- Güneş, Kadir, *Arapça- Türkçe Sözlük*, 1. Basım, Mektep yayınları, İstanbul 2010.
- Görgün, Hilal, “Mısır”, *Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, Ankara 2004, XXVIII, 555-557.
- Hourani, Albert, *Arap Halkları Tarihi*. Çeviren: Yavuz Alogan. 10. Baskı, İletişim Yayınları, İstanbul 2013.
- İbni Kuteybe, *eş-Şi'ru ve 'ş-Şu'ara*, 2. Baskı, Lübnan 1985.
- İsa, Fevzi, *Edebu'l-Etfâl*, 52-79, Yayınlayan: Menşetu'l-Meârif, İskenderiye, Mısır 1998, 52-79.
- Kasım, Mahmut, *Mevsu'atu Küttâbü'l-Etfal fi'l-Vatani'l-'Arabi*, Yayınlayan: Mısır Kitap Kurulu, 2007.
- Karaarslan, Nasuhi Ünal, “Ebu Nuvâs” *Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, İstanbul 1994, X, 210-212.
- Karaismailoğlu, Adnan, “Kelile ve Dimne”, *Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, Ankara 2002, XXV.
- Keskin, Aysel Ergül, *Şiirin Galip Aşkın Devrik Kralı Nizar Kabbani'de Aşk ve Kadın*, Birinci Basım, Araştırma yayınları, Ankara 2006.

- Kılıç, Hulusi, “Emîr Şekîb Arslan”, *Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, İstanbul 1995, XI, 151-153.
- Koprıman, Kazım Yaşar, “Baybars”, *Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, İstanbul 1992, V, 221-223.
- Köşeli, Yusuf, *Arap Çocuk Edebiyatı*, 25-173, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi, Erzurum 2011, 25-178.
- Kut, Turgut, “Bûlâk”, *Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, İstanbul 1992, VI, 387-390.
- Landau, Jakob M., *Modern Arap Edebiyatı*, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Çeviren: Bedrettin Aytaç, Ankara 2002.
- Hodgson, Marshall G.S., *İslamın Serüveni Bir Dünya Medeniyetinde Bilinç ve Tarih*, 1. Basım, İz Yayıncılık, İstanbul 1995, III
- Mustafa, İbrahim ve diğerleri, *el-Mu‘cemu’l-Vasît*, I-II, Mısır Dil Kurumu, Mısır 1972.
- Muhammed Rıda, *Muhammed Resûlullâh (S.A.V)*, Beşinci Baskı, Dâru’ş-Şurûk Yayınevi, Mısır, 1966, 27-28.
- Komisyon, *el-Müncid fi’l-A’lam*, 8. Baskı, Dâru’l-meşrık Yayınevi, Lübnan 1976.
- Özdemir, Mehmet, “Mulûk et-Tavâif”, *Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, İstanbul 2006, XXXI.
- Özel, Ahmet, “Abdülganî b. İsmâ’îl en-Nablûsi”, *Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, İstanbul 2006, XXXII, 268-270.
- Suveylim, Ahmed, *Etfaluna Fi ‘Uyuni’ş- Şu’ara*, Mısır Kitap Kurulu 2001.
- eş-Şek’a, Mustafa Muhammed, “İbni ‘Abdirabbih”, *Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, İstanbul 1999, XVIII.
- Tural, Hüseyin, “Cuha”, *Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, İstanbul 1993, VIII.
- Tüccar, Zülfikar, “Buhturî”, *Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, İstanbul 1992, VI, 381-383.
- Uylaş Sait *Nasrettin Hoca ve Cuha fi’s-Sekafeti’ş-Şarkıyye*, -*Mecelletu Külliyyeti’l-Adab*, Yayınlayan: Câmi’atu’l-İskenderiyye, Mısır 2008.

Ürün Ahmet Kazım, *Mısır'da Türk Bir Şair Ahmet Şevkî*, 133, 1. Basım, KaknüsYayınları, İstanbul 2002, 11-33

Yalar, Mehmet, *Uludağ Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Bursa 2008, XVII, I.

Yıldız, Musa, "Zecel", *Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, İstanbul 2013, XXXXIII, 176-177.

Zevalsız, Halit, "Abbas 'Akkâd", *Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, İstanbul 1989, II., 267-268.

İNTERNET KAYNAKLARI

<http://www.syrianstory.com/> Erişimtarihi: 31.12.2013.

http://ar.wikipedia.org/wiki/%D9%83%D8%A7%D9%85%D9%84_%D9%83%D9%8A%D9%84%D8%A7%D9%86%D9%8A Erişimtarihi: 31.12.2013.

http://tr.wikipedia.org/wiki/Jeanne_d%27Arc Erişim tarihi: 11. 10. 2014.

http://www.turkcebilgi.com/marcus_junius_brutus Erişim tarihi: 10.10. 2014.

<http://brutus.nedir.com/> Erişim tarihi: 10. 10. 2014.

<http://www.resulullah.org/utbe-bin-gazvan-ra> Erişim Tarihi: 11-10-2014.

<http://www.ilimdunyasi.com/hayatin-icinden-fikih/abbas-mahmud-el-akkad-ve-islam-da-demokrasi/?wap2> Erişim Tarihi: 11-10-2014.

http://tr.wikipedia.org/wiki/Abbas_el-Akkad Erişim Tarihi: 11. 10-2014.

<http://semerkanddergisi.com/tarih-yazdiran-sahabiyye-hz-nesibe-binti-kab/>

Erişim tarihi: 11.10.2014

http://tr.wikipedia.org/wiki/Kelile_ve_Dimne Erişim tarihi: 11.10.2014.

<http://www.idefix.com/kitap/kelile-ve-dimne->

[beydeba/tanim.asp?sid=T60V2T0MQD1D91BXDRGV](http://www.idefix.com/kitap/kelile-ve-dimne-beydeba/tanim.asp?sid=T60V2T0MQD1D91BXDRGV)

Erişim tarihi: 11.10.2014.

<http://www.idefix.com/kitap/kelile-ve-dimne-beydeba/tanim.asp?sid=T60V2T0MQD1D91BXDRGV>

Erişim tarihi: 11.10. 2014.

<http://www.idefix.com/kitap/kelile-ve-dimne-beydeba/tanim.asp?sid=T60V2T0MQD1D91BXDRGV>

Erişim tarihi: 11.10.2014.

<http://www.agos.com.tr/tr/yazi/102/bes-bin-yillik-kulliyat-misir-edebiyati>

Erişim tarihi: 11.10.2014.

<http://www.uludagsozluk.com/k/zecel/> Erişim tarihi: 18.10.2014

<http://www.saidnursi.de/risale-i-nur/portreler/1491-doktor-duzi-reinhart-pieter-anne-dozy--1820-1883.htm> Erişim Tarihi. 15-12-2014.

<https://www.facebook.com/hamlet.nosrat.annabi/posts/412093938845156>

Erişim Tarihi: 15-12-2014.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	REMZİ AKYÜREK
Doğum Yeri ve Tarihi	MUŞ-1973
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi	Atatürk Üniv. İlahiyat Fakültesi, 2012.
Y. Lisans Öğrenimi	Atatürk Üniv. Edebiyat Fakültesi
Bildiği Yabancı Diller	Arapça- Farsça
Bilimsel Faaliyetleri	
İş Deneyimi	
Stajlar	
Projeler	
Çalıştığı Kurumlar	Diyanet İşleri Başkanlığı
İletişim	
E-Posta Adresi	akyurekremzi gmail.com
Tarih	